

Magyarelleses kormánykoalíció alakult Szlovákiában

Mint az a közvélemény-kutató intézetek havi rendszerességgel közzétett felmérései alapján várható volt, Szlovákiában a magát szociáldemokratának nevező **Irány (Smer)** nevű baloldali párt **29,14 százaléknyi szavazataránnyal** nyerte meg a június 17-iki parlamenti választásokat. Ezzel a 150-tagú szlovák törvényhozásban **50 mandátumot** tudhat a magáénak. Második helyen **(18,35 %)** az előző nyolc évben kormányon lévő, Mikuláš Dzurinda miniszterelnök vezette **Szlovák Kereszténydemokrata Unió (SDKU)** végzett és 31 mandátumot szerzett. Harmadik helyen **(11,73 %)** a szélsőséges nacionalista, egyes megfigyelők szerint félfasiszta **Szlovák Nemzeti Párt végzett, 20 mandátumot szerezve.** Ugyancsak **20 mandátumot szerzett a Magyar Koalíció Pártja** is, de kicsivel kevesebb szavazatot kapott (11,68 %) mint a Szlovák Nemzeti Párt. Bejutott a parlamentbe **(8,79 %)** a Meciar vezette **Mozgalom a Demokratikus Szlovákiáért – Néppárt (HZDS)** is 15 mandátumot nyert. Az 5 százalékos parlamenti bejutási küszöböt átlépve **(8,31 %)** hatodik pártként **a Kereszténydemokrata Mozgalom kapott 14 mandátumot** az elkövetkező négyéves parlamenti ciklusra.

A választási eredmények egyértelművé tették, hogy legnagyobb esélye a kormányalakításra Robert Fico-nak, a Smer vezetőjének volt. A köztársasági elnök, Ivan Gašparovic aki nyíltan szimpatizál ezzel a párttal, nem is késlekedett és mindjárt a választások utáni napon megbízást adott R. Ficonak a kormányalakításra. A 41 éves R. Fico a pozsonyi Comenius Egyetem jogi karán végzett és a büntetőjog a szakterülete. A rendszerváltozás előtt a kommunista párt tagja, majd a posztkommunista Demokratikus Baloldal Pártja (SDL') képviselőiben néhány cikluson keresztül parlamenti képviselő. Az 1998-as parlamenti választásokat követően szerezett volna miniszteri posztot betölteni M. Dzurinda első kormányában. Pártja (SDL') azonban nem jelölt. A pártalakítást megelőző koalíciós tárgyalások idején élesen ellenezte, hogy a Magyar Koalíció Pártja (MKP) tagja legyen a kormánynak. Először ő indítványozta azokat a feltételeket, amelyek teljesítése révén kerülhetett csak be az MKP a kormánykoalícióba. Ezek, mint ismeretes, a Beneš dekrétumok nem emlegetése, a magyar egyetem létrehozásának nem szorgalmazása és esetleges önigazgatási (autonómia) törekvésekről való lemondás. Fico azonban ezen szlovák nemzeti szorgalmi feladatok sikeres elvégzése után sem kapott miniszteri posztot az új kormányban. Ezért igen megsértődött, kilépett az SDL'-ből és két hónap múlva új pártot alapított Irány (Smer) névvel. Eleinte jobboldali populistának tartották, majd a 2002-es választásokon már baloldalként indulva nagy reményeket táplált. A közvélemény-kutatók az ő pártjának győzelmét jelezték előre. A választásokon azonban nem szerepelt jól, a Smer csak a harmadik helyen végzett. Így maradt ellenzékben. Ellenzékiként Fico keményen bírálta M. Dzurinda kormányát. Szakmailag megalapozatlan populista fellépései, és ígéretesei azonban a lakosság szélesebb rétegeinek körében kellő visszhangra találtak. A mostani választások előtt pártja már toronymagasan vezette a népszerűségi listákat. Ezúttal ugyan a győzelme is bekövetkezett, de mégsem olyan kimagaslóan mint amilyenre az előzetes felmérések alapján Fico számított.

A kormánykoalíció kialakításának több változata volt elképzelhető. A parlamenti részvételt nyert hat párt közül három jobboldali párt (SDKU, MKP, KDH) tagja volt az előző kormánykoalíciónak. Az nehezen volt elképzelhető, hogy Fico velük hozzon létre koalíciót. Azt azonban feltételezni lehetett, hogy a két kisebb jobboldali párt az MKP és a KDH szöba jöhet mint lehetséges koalíciós partner. Vagy mindkettő, vagy pedig az egyik a HZDS mellett. Fico mindenkivel tárgyalt és több variációt lebegtetett. Egy hét után, amikor bejelentette, hogy a HZDS-en kívül a szélsőséges nacionalista Ján Slota féle Szlovák Nemzeti Párt lesz a koalíció harmadik tagja, kiderült, hogy ez már a választások utáni első két napon elődött. A többi tárgyalás csak színjáték volt, illetve Fico, egy másfajta koalíció lehetőségét lebegtetve puhította leendő partnereit. Főleg a két öntörvényű vezető, Meciar és Slotát igyekezett megfékezni,

tudva azt, hogy nemzetközileg egyik sem szalonképes politikus. Sikerült elérnie, hogy mindkettő lemondott minden parlamenti és kormánytiszttség betöltéséről. Ennek ellenére az MKP és a józanabb szlovákiai közvélemény katasztrófakoalícióról beszél. A vélemények megegyeznek abban, hogy a koalíciós változatok legrosszabbika jött létre. A szélsőségesen magyarelleses Szlovák Nemzeti Párt megkapta az iskolaügyi és régiófejlesztési tárcát. Az utóbbit az elmúlt nyolc évben magyar nemzetiségű miniszter vezette. Az iskolaügy pedig a szlovákiai magyarság megmaradásának egyik kulcsfontosságú intézménye és az utolsó három hónapban itt is magyar volt a miniszter, de előtte az államtitkár volt magyar. Ez bizonyos garanciát jelentett arra, hogy a magyar iskolákat nem fenyegeti a közvetlen felszámolás veszélye. A felvidéki magyarok nagyon jól emlékeznek arra, hogy 1998 előtt a Szlovák Nemzeti párti oktatásügyi miniszter többször tett kísérletet a magyar anyanyelvű oktatás megszüntetésére. Akkor csak a magyar szülők és pedagógusok összefogása és bátor tiltakozása mentette meg a magyar iskolákat. De kellett ehhez az MKP egyértelmű kiállása, valamint az európai politikai struktúrák kisebbségeket támogató magatartása is.

Ezek után és a mostani választás előtti időszakban az SNS által folytatott gyűlölködő magyarelleses kampány ismeretében csak a legrosszabbra számíthat a több mint félmillió magyar kisebbség. Ezen aggodalmainak az MKP egyértelműen hangot is adott. Rádadásul az emberi jogokkal és a nemzetiségek ügyeivel foglalkozó miniszterelnök-helyettesi posztra (egyébként Csáky Pál helyére) R. Fico egyik hű embere, az a Dušan Caplovic került, akinek szinte minden megnyilatkozása magyarelleses hangvételű. Nem a Slota féle útszéli stílusban beszél, de nyíltan támadja az MKP politikusait. Sőt nemrégien könyvet jelentetett meg olyan tartalommal és címmel, hogy miképpen gátoljuk meg az MKP garázdálkodását. Úgy néz ki, mintha azért ültették volna ebbe a kormánypozícióba, hogy visszajára fordítsa mindazt, amit az előző kormány megtett a kisebbségi kérdésnek lényegében az európai normákhoz igazodó kezelésében. Egyébként közvetlenül a kinevezése után Caplovic bizonygatta, hogy neki semmi baja a magyarokkal, hiszen a menyé is magyar, kifogásai csak az MKP politikusaival szemben vannak. Egyet viszont elfelejtett a nyilatkozó, az MKP választott képviselői mögött ott van szinte az egész felvidéki magyarság szavazata. Tehát az érvelése hamis. Mint ahogy a vádak is mondvacsináltak, amelyekkel az MKP-t vádoltja. E vádaknak az a lényege, hogy az MKP olyan pozícióba került, hogy Dél-Szlovákiában elnyomják a magyarlakta területeken élő szlovákokat, ami már cleve képtelenség. Ha csak a magyarságnak az elmúlt tíz év során bekövetkezett közel 10 százalékos fogyását vesszük figyelembe, már másról kellene beszélnünk és nem a szegény szlovákok dél-szlovákiai elnyomásáról. Caplovicról még tudni kell azt is, hogy élesen ellenezte a komáromi magyar egyetem létrehozását. Nem véletlen tehát, ha a felvidéki magyar politikusok Bugár Bélával az élen megfogalmazták aggályait és félelmeiket az új szlovák kormánykoalícióval szemben. Hangsúlyozva, hogy a szélsőségesen magyarelleses SNS-en kívül a másik két koalíciós pártban is jelentős mértékben jelen van a magyarellesesség. A kérdés az, hogy az európai politikai struktúráknak mennyire sikerül ezeket megfékezni. Másban sajnos nem lehet bízni. Ez az egyedüli erő, amely következetes kiállással gátat vehet a várható jogsértéseknek. A hanyatlásban lévő magyar államra nem lehet számítani. Különben is a jelenlegi magyar kormány igen langyosan viselkedik még a százszor rosszabb helyzetben és nagyobb veszélyben lévő délvidéki magyarokat érő súlyos fizikai bántalmazásokkal és jogsértésekkel szemben is. Mit várhatnak akkor a felvidéki magyarok, ha veszélybe kerülnek ismét az iskoláik, ha a szlovák kormány alattomos pénzügyi elvonásokkal és megszorításokkal leépíti az anyanyelvi kulturális tevékenységet, vagy ha elviselhetetlen mértékben lecsökkentik a komáromi Selye János Egyetem költségvetési támogatását?

Apropó pénzügyi megszorítások. A már említett régiófejlesztési minisztérium élére került

SNS-es minisztertől sem sok jót várhat a magyar közösség. Az elmúlt nyolc évben sikerült néhány dél-szlovákiai beruházásra EU-s forrásból pénzt szerezni. Egyszersmind az MKP szorgalmazására igen fontos dél-szlovákiai infrastrukturális fejlesztés előkészítése indult meg. Mégpedig készülnek a déli gyorsforgalmi autópályát kiépítésének a tervei, illetve egyes rövidebb szakaszok építése már el is kezdődött. Ismerve az SNS álláspontját, amely szerint a dél-szlovákiai régiókat az elmúlt két ciklusban a szlovák régiók rovására előnyben részesítették, nem lehetnek illúzióink. Egyébként hasonló érveket hangoztat a mezőgazdasági tárcát elnyert meciarista miniszter is. Ezzel az érveléssel két fő baj van. Egyrészt nem igaz, hogy előnyösen fejlesztették a magyarlakta vidékeket. Mindössze annyi történt, hogy ezek a területek arányosan részesültek az eszközökből, tehát nem szenvedtek hátrányt, mint az 1998-at megelőző Meciar érában, amikor nem is álmódhatott a

Folytatás a 2. oldalon

Szirányi István: SPQR I.

Magyarországi kormányalakítás után két látogatás Ausztriában

Július 6-án az új magyar külügyminiszter, **Göncz Kinga** meglátogatta osztrák kolléganőjét, Ursula Plassnikot. A látogatás az újabkori osztrák-magyar együttműködés és egyetértés jegyében inkább a jószomszédi kapcsolatok ki-domborítását szolgálta, mint fennálló, aktuális problémák megvitatását. A sajtókonferencián mindkét miniszterasszony kiemelte a két ország közti felhőtlen jóviszonyt és egyetértést a közösen áttekintett külpolitikai kérdésekben. Az új szlovák kormány egyes tagjainak, így a külügyminiszternek magyarelleses tirádáira rákérdező újságíróknak Göncz Kinga válaszában várokozó, kivárá álláspontot jelzett.

A teljes és nagy egyetértés hallatán szinte disszonánsan hangzott a Bécsi Napló munkatársának kérdése, hogy az ausztriai magyar népcsoport problémái, mint például az iskolakérdés, vagy a népcsoport képviselőinek meghívása bilaterális osztrák-magyar tárgyalásokra szöbakerült-e. Miután Plassnik miniszter-asszonyt a kérdés feltehetően az éppen akkoriban folyt (és változatlanul megoldatlan) két-nyelvű német-szlovén helynévtáblák ügyében folyó heves belpolitikai vita miatt kellemetlenül érte, csupán annyit válaszolt, hogy az iskolák ügye nem az ő reszortja.

Göncz Kinga a népcsoport képviselőinek a bilaterális tárgyalásokba bevonására élénken és pozitíven reagált, mondván, hogy ezzel a kérdéssel foglalkozni kell.

Július 11-én **Gyurcsány Ferenc** miniszterelnök meglepetésszerű egynapos látogatásra érkezett Schüssell osztrák szövetségi kancellárhoz. A látogatás, ha a mendemondának hinni lehet, azért jött váratlanul, mert az időpont-

egyeztetés során kiderült, hogy vagy most, vagy csak ősszel, az osztrák parlamenti választási harc idején kerülhet rá sor, amit egyik oldal sem kívánt. A sajtókonferencián mindkét fél megerősítette a már a külügyminiszter-asszonyok által fennn hangoztatott problémamentes, baráti viszonyt és egyetértést. Mindkét kormányfő kitért az 1956-os forradalom 50. évfordulójának alkalmából Ausztriában megrendezésre kerülő eseménysorozatra. Schüssell kancellár megértéséről biztosította Gyurcsányt a már bevezetett, és a további tervbe vett, a magyar államháztartás szanálását célzó intézkedésekkel kapcsolatban.

Újságírói kérdésekre Gyurcsány a közigazgatási reform ellenzék általi elutasítását annak kihátrálásaként értékelte. Az ezúttal is felhozott új szlovák kormány magyarelleses beállítottságát feszegető kérdésre utalt a közös Európai Unió-s értékekre, majd váratlan határozottsággal kijelentette: „Cselekvésük alapján fogunk véleményt alkotni.” A munkaerő-vándorlás korlátozására vonatkozó kérdésre felvetette, hogy az újonnan csatlakozó uniós államok esetében Magyarországnak is mérlegelnie kell átmeneti intézkedések lehetőségét, mint mondta: minden éremnek két oldala van.

A látogatásokról egyik, mindkét sajtókonferencián résztvevő újságíró kolléga a nyilvánosságra hozott tárgyalási témák alapján úgy értékelt, hogy Gyurcsány és Göncz szerettek volna valódi bécsiszeletet ebédelni. Ez azért rossz-májúság, az azonban tény, hogy az ausztriai magyar népcsoportról sem a külügyminiszter-asszony, sem főnöke nem tartotta szükségesnek osztrák kollégájával szót ejteni.

SEMERÉDY TIBOR

MEGTAGADOTT EMIGRÁCIÓ?

A létszám nem pontosítható, de valószínűsíthetjük, hogy a második világháború befejezése és 1990 között, millió nagyságrendű volt azoknak a száma, akik zömmel politikai indítékkal hagyták el a két bécsi döntéssel „gyarapodott”, illetve a jelenlegi Magyarország területét. Említést érdemel továbbá, hogy jelentős azon magyar nemzetiségű személyeknek a száma is, akik ez idő alatt az úgynevezett „utódállamokból” menekültek, vagy vándoroltak ki a szabad világba. Az 1990 előtti magyar hatalmi rendszer ellenségeképében kiemelt helyet kapott a politikai emigráció, amellyel szemben az alapállás nem, csupán a „leküzdés” módszerei változtak. A teljes elutasítást a hetvenes évektől a kapcsolatteremtésnek nevezett fellazítás váltotta fel, amely mindenekelőtt azt szolgálta, hogy a kölcsönügyletek döntési szintjén kiegyezésre, konvergenciára kész, „liberális” magyar állam képét lehessen megjeleníteni. A Kádár-rendszer ehhez komoly segítséget kapott azon „idegenbe szakadt hazánkfiaitól”, akik időről időre, vagy véglegesen hazatérhettek, és külön-

böző előnyök fejében, hangos elismeréssel szöltak az itthoni állapotokról. Az emigráció következetes része azonban kritikáját fenntartva, továbbra is kerülte a „létező szocializmus” rendszerével való érintkezést. Továbbá, komoly és lelkes várakozással, de nem fenntartások nélkül kísérte figyelemmel a rendszerváltás történéseit. Egyebek mellett, az anyaország és az országhatárokon túl élő magyarság viszonyának elvi és intézményes rendezését tekintette egyik fontos elvárásának.

Sajnos, nem így történt! Másfél évtizeddel a rendszerváltás után, a nyugati magyarság és a magyar állam viszonya még mindig csak „szokásjogilag” rendezett. Azóta is várat magára annak deklaratív, ha úgy tetszik, ünnepélyes alkotmányjogi rendezése, hogy az 1947. évi békeszerződésben kijelölt Magyarország, illetve az utódállamok területéről politikai, vagy jogi kényszer következtében elmenekültek, miként integrálódhatnak újra a magyar nemzet közösségébe. Még az esethen is, ha ez a nemzettest,

Folytatás a 7. oldalon

Határon innen - határon túl

Burgenland: Szabadtéri színpadok

Nyári programok 2006-ban: operett-előadások a Fertő tavon, gyermekopera a St. Margarethen/margitabányai kőfejtőben, lenyűgöző várak és kastélyok / új kiállítások.

Az utóbbi tíz évben Burgenland igazán vonzó fesztiválrégióvá fejlődött. 2006-ban változatos rendezvénsorozattal csábít a pannon táj. 2006. július 13. és augusztus 27. között világ-hírű melódiák hangzanak el a lenyűgöző panorámával rendelkező és a világörökségek listáján szereplő Fertő tónál, Harald Serafin intendáns pedig a Mörbisch/Fertőmeggyesi Tóparti Ünnepi Játékokon a “Luxemburg grófja” című Lehár-operettre hívja az érdeklődőket (www.seefestspiele-moerbisch.at).

2006 nyarán a St. Margarethen/szentmargitabányai kőfejtőben igyekeznek a gyermekek kedvébe járni: a Mozart-év alkalmából “Papageno operavilága”, vagyis a Varázsfuvola, mint monumentális gyermekelőadás szerepel a programban július 1–31. között. (www ofs.at). Augusztus 25-én Mozart 250. születésnapjáról a Requiem szabadtéri előadásával emlékeznek meg, az Arnold Schönberg kórus kíséretével (www ofs.at). Az Opera Ünnepi Játékok, Európa harmadik legnagyobb szabadtéri fesztiválja, ebben az évben szünetel, azonban 450 amatőr színész veszi birtokába a színpadot, hogy a 2006. július 1. és augusztus 20. közötti Passió Játékokon Jézus életét, szenvedését, halálát és feltámadását megörökítsék (www.passio.at). 2007-ben Nabucco szerepel majd a műsoron. 2006. július 4. és 30. között rendezik meg a Kobersdorf/Kaboldi Kastélyjátékokat, ahol

Brecht Koldusoperájában Wolfgang Böck intendáns játssza Bicska Maxi szerepét (www.kobersdorf.at).

2006. szeptember 7. és 17. között rendezik meg a Nemzetközi Haydn-napokat az Eisenstadt/kismartoni Esterházy-kastélyban, ahol 10 napig két kiváló zeneszerző, Joseph Haydn és Georg F. Händel művei alkotják a sokszínű klasszikus programot (www.haydnfestival.at). Július 1. és 30. között Forfel, a Forchtenstein/frankói vár egére a kicsiket és nagyokat egyaránt szívesen látja a középkori fesztivál, a “Fraknó vára - Fantasztikus” tízéves évfordulóján (www.forchtenstein.at).

2006-ban indul útjára az új Liszt Ferenc Fesztivál, 2006 októberében ennek keretében nyitják meg az új Raiding/doborjáni hangversenytermet, mint Liszt Ferenc nemzetközi hagyományápolásának új központját.

Aktuális kiállítások

Művészettörténeti szempontból értékes kiállítások pezdítik fel Burgenland mozgalmas kulturális életét, úgymint “Az új EU-tagállamok művészete” a Halbturn/féltoronyi kastélyban, a “Női művészet - három perspektívából” Schlaining/Szalonak várában, az “Esterházy-ösök galériája” időszaki tárlat /Forchtrnstein/Fraknó várában (www.estershazy.at), és az “Álomtól Rémáломig” című kiállítás a Burgenlandi Tartományi Múzeumban Eisenstadtban, amely a magyar forradalom 1956-os eseményeit három különböző szempontból mutatja be. Ezenkívül még számos állandó kiállítás és élménymúzeum várja a látogatókat!

Az 1956-os magyar forradalom 50 éves évfordulója alkalmából SZIMPÓZIUM HALBTURNBAN

2006.október 8-án, vasárnap a Halbturn/féltoronyi Kultúregyesület az Osztrák Magyar Baráti Társasággal karöltve Fraydenegg-Szalachy Katalin szervezésében „MEINE WURZELN SIND ANDERSWO, Heimat & Perspektiven im neuen Europa” címmel nagyszabású szimpóziумot rendez a Halbturn/féltoronyi kastélyban. A szimpóziум házigazdája Marietheres és Pál Waldbott-Bassenheim, védnöke Maria Rauch-Kallat miniszterasszony.

A magyar forradalom 50. évfordulója alkalmából politikusok, történészek, szemtanúk idézik fel az egykori eseményeket, beszélnek azok következményeiről, és elemzik Magyarország szerepét a mai Egyesült Európában.

A rendezvény 10 órakor dr. Várszegi Asztrik pannonhalmi apát és dr. Johannes Kohl kismartoni generalvikar celebrálásában szentmisével kezdődik. 11.30-kor Meczner-Barthos Tamás, az osztrák televízió munkatársa rövid dokumentumfilmet mutat be az 1956-os eseményekről, utána a Máltai Szeretetszolgálat munkatársa, dr. Parzival Pachta-Rayhofen szemtanúként beszél az 50 évvel ezelőtt történtekről.

Magyar nyelvű rádióműsor Finnországban
Magyar nyelvű adás indult a Helsinkii KSL rádióban. A félórás műsort („Hangadó”) sajnos csak Helsinkiben és környékén lehet fogni a 100,3 MHz-en. Az első – kísérleti – adás június 10-én, szombaton volt. A rendszeres adás szombatonként 15.00 órakor kezdődik. Érdeklődők letölthetik: <http://www.magyarutca.org/radio/20061010-hangado.mp3> (kb 28 MB, MP3). Arra törekszünk, hogy erre a tárhelyre – ha néhány napos késéssel is – a következő adások is felkerüljenek. A műsor szerkesztője és bemondója, Kozma Dávid szívesen fogad ötleteket, finnországi vagy nyugat-európai magyar vonatkozású híreket, de magyarországi híreket is, és természetesen mindenféle rövid hírt eseményekről vagy tervezett rendezvényekről, ill. lehetőségekről, pl. nyári utazások, utak állapota, határátelők stb. Dávid e-mail címe: kozmadavid@gmail.com

13.30-kor nyitja meg Maria Rauch-Kallat miniszterasszony és Landeshauptmann Hans Niessl az előadássorozatot.

Dr. Czettler Antal, svájci történész a forradalom előzményeiről, DDR. Kussbach Erich professzor, volt osztrák nagykövet a Kádár-korszakról és Ausztria 1956-os segítőkészségéről, majd Barsi-Pataky Etelka, volt bécsi magyar nagykövet, jelenleg EU-képviselő Magyarország szerepéről beszél az EU-ban. Szalachy István, 1956-os menekült pedig a szülőföldről és a hazáról fejt ki gondolatait.

Ezt követően, 16.30-kor kerül sor rövid műsor keretében Dr. Habsburg Ottó ünnepi beszédére.

A szimpóziумot cigányzenés fogadás zárja be. Az előadások nyelve német. A műsoron való részvétel díjtalan, kivéve a fogadást. Az önkéntes adományok tisztja bevételét a magyarországi “Menedék” nevű menekültügyi szervezet kapja.

A szimpóziумra jelentkezni lehet a +43 (0) 2236/72 014-es vagy a + 43 (0) 699/104 97 899-es hívószámon vagy e-mailen: katalin.fraydenegg@gmx.at

FERENCZY

A szlovákiai Nagyszelmencen mostantól Dobó István egri várkapitány nevét viseli a község magyar tanítási nyelvű alapiskolája. A régió második legnagyobb magyar alapfokú oktatási intézményében jelenleg 171 gyermek tanul, a helyiek mellett Dobóruszkáról, Szirénfalváról és Budaházáról is járnak ide diákok. Mint Hack László igazgató – aki ez évtől áll a nagyszelmenci iskola élén – elmondta, az illetékeseknek azt kellett eldönteniük, hogy az egri várkapitány nevét viselje az intézmény, vagy a község határában felállított, kettévágott székely kapukat formázó „Remény Kapui” című emlékmű nevét választják.

Július 8-án az Unterwart/alsóöri plébániatemplomban magyar nyelven örök hűséget esküdött egymásnak **Mag. Csoknyai Judit** és **Seper Heinz**.

TÁMOGATÁSI KÉRELEM

Támogatási akciónk beindítása óta – ide értve az Őrség naptárunk révén átutalt adományokat, a Bécsi Napló 2006/ 3. számában közzétett 28.516,06 Euro összeg 2006. július 20-ig az alábbi hozzájárulásokkal növekedett:

Dr. BEZERÉDJ Zoltán	397.00
EKE János	15.00
FÖRDÖS Flórián	15.00
HAAS Erzsébet	50.00
KOVÁCS Judit	50.00

A támogatások eddig befolyt teljes összege 29.139,06 Euro.

Hálás köszönet mindazoknak, akik támogatásukkal lehetővé teszik a Bécsi Magyar Otthon fenntartását, amely a legkülönbözőbb rendezvények, társas összejövetelek mellett egyben a „Bécsi Magyar Iskolának” is otthonul szolgál.

Dr. LAKY Tibor	30.00
POGÁNY Géza	20.00
összesen:	577.00

Deák Ernő elnök, Radda István főtítkár, Kántás János pénztáros

További támogatások az alábbi bankfolyószámlára utalhatók át: P.S.K., A1010 Wien, Georg Coch-Paltz 1, Bankleitzahl/Bankirányítószám 60000, Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, kontószám 7255731. IBAN 00007255731 + 00060000

A Napló postája

Hozzászólás: Tüköry és Pócspetri

Tüköry Lajos ezredes (l. Bécsi Napló 2006/3. sz.) a világhíres fegyverletétel után Törökországba ment, és ott is katonai szolgálatba lépett. Részt vett a krími háborúban, de amikor az olaszországi helyzet úgy alakult, hogy a piemonti olasz kormány francia segítséggel Lombardia és Veneto tartományok felszabadítására készült, és egy magyar légiót is szerveztek, ő azonnal az olasz félszigetre utazott. Az első magyarok között vett részt Garibaldi „ezreknek” (i mille) nevezett önkéntesekből álló harcigruppa szicíliai hadjáratában. Amikor a két szállítóhajó Genovából kifutott, Palermo ostrománál Tüköry volt, aki elsőnek esett el a nápolyi, Bourbon királyság csapatai ellen folytatott ütközetben. Akkor még csak néhány magyar vett részt az expedícióban, de amikor a garibaldisták partra szálltak a kontinensen, már volt önálló magyar gyalogos és huszár egység.

Ha a Palermot járt magyar turistának több idő állt volna rendelkezésére, akkor felfedezte volna azt is, hogy ott Olaszország legnagyobb gyalogsági laktanyája is Tukory nevét viseli, és van egy mellszobra is a San Domenico katedrálisban. Ez a templom Szicília panteonja, itt temették a sziget nagyjait. A Szent Domonkos egyik kis kápolnájában található Tüköry ezredes sírja, felette van a második szobor, ahol magyaros zubbonyban, de e fején török fezzel ábrázolta a művész. Garibaldi, ha jól emlékszem, akkor a Szent Antonio templomban temetette el. Ez nem tetszett a plébánosnak, de Garibaldi nem tűrt ellenmondást. 1910-ben szállították át koporsóját jelenlegi nyughelyére.

Hozzá tartozik a történethez az is, hogy a Palermo Egyetem az 1956-os magyar forradalom

hatodik évfordulóján megemlékezést szervezett, és erre Asztalos Jánost, az első fokon halálra ítélt pócspetri plébánost hívták meg ünnepi szónoknak. Az ünnepi programban szentmise is szerepelt, melyet Tüköry ezredes sírja felett mutatott be a vendég a forradalom áldozataiért.

Ehhez csak annyit, hogy a pócspetri volt a Mindszenty per főpróbája. A falu lakossága tiltakozott a katolikus elemi iskola államosítása ellen. *Asztalos János* csitítgatta az embereket, mondván, a tüntetésnek semmi értelme, mert nem hoz eredményt. A községháza előtt felfegyverzett rendőr állt, aki puskatussal verte a lépcsőt és ordította: oszolni! A fegyver elsült, a lövedék alulról hatolt be a rendőr mellkasába, aki azonnal meghalt. Az alkalom nagyszerűnek mutatkozott a Pestről kiküldött ávos szakértők számára. Az elemi iskola igazgatója nem volt otthon, testvére pedig, akinek két vagy három gyermeke volt, éppen akkor került haza szovjet hadifogságból. Amikor az igazgató megérkezett az állomásra, ott már várták az ávosok. És közölték vele, hogy az öccse a pap uszítására megölt egy rendőrt, de ha ő elvállalja a gyilkosságot, akkor a három gyermek apja csak kis büntetést kap, és őt sem ítélik el hosszabb időre. A szegény igazgató hitt nekik, halálra ítélték őt is meg a papot is, aki aztán kegyelemből életfogytiglan büntetést kapott, ő meg kötelet.

MIHÁLYI GÉZA (Róma)

Lapzártá minden páratlan hónap 10-én

TELEFAX: + +43 1 532 60 49

E-mail: becsi-naplo@aon.at

Magyarellen es kormánykoalíció alakult Szlovákiában

Folytatás az 1. oldalról

magyarság jelentősebb dél-szlovákiai fejlesztéséről. A másik baj pedig az, hogy a dél-szlovákiai régiók 1918-óta folyamatos gazdasági lemaradásban vannak. A trianoni határok erőszakos módon kettévágták a természetes földrajzi és gazdasági régiókat, ami már eleve visszavetette a gazdasági fejlődést. A magyarok lakta dél-szlovákiai rész az akkori Csehszlovákia, a mai Szlovákia peremvidéke lett. Ezért mivel ott főleg magyarok laknak, azt nem fejlesztjük – érvelés érvényesült. Ez a gondolkodásmód jellemző a mostani legtöbb szlovák politikusra is. Még mindig nem érzik biztonságban magukat Dél-Szlovákiában, mintha tudat alatt azt éreznék, hogy még ma is megkérdőjelezhető a terület hovatartozásának ügye. Ezért a viselkedésük is ambivalens. Amikor fejleszteni és beruházni kellene, akkor a magyaroknak nem adunk pénzt a jelszó. De ha valaki akár halvány utalást is tesz a terület státuszára vonatkozólag, rögtön a legnagyobb hangerővel tiltakoznak és irredeantálnak. A felvidéki magyaroknak pedig ezt az igazságtalan, beteges bánásmódot és viselkedést kell már több mint nyolcvan éve elviselniük. A most kormányra került koalíció politikusainak eddigi megnyilatkozásai alapján csak azt lehet feltételezni, hogy ez a magatartás ismét felerősödik. Tehát a dél-szlovákiai régiók kiéheztetése rövid szünet után újra folytatódik. Bár ne lenne igaz ez a feltételezés! A kormányprogram most készül, még nem tudni mit fog tartalmazni. De hogy a magyar közösség aggodalma nem alaptalan, azt bizonyítja a Koalíciós Tanács összetétele is. Slota és Meciar ugyan nem vállalt törvényhozási és kormányzati tisztséget, de a Smer elnökével Robert Fico miniszterelnökkel együtt, ők hárman alkotják a Koalíciós Tanácsot, ahol valamennyi stratégiai és fontosabb kérdésben meghozzák az érdemi döntéseket.

Robert Fico hiába próbálta megnyugtatni a magyar közösséget, hogy tiszteletben fogják tartani a nemzeti jogokat és nem vonják vissza a jelenlegi törvényeket, ezt egyelőre senki sem veszi kétségbe. Mint ahogy az Európai Szocialista Párt sem fogadta el Fico érveit, mikor Strasbourgban azt igyekezett bizonygatni, hogy a létrehozott koalíció lehet csak a biztosítéka azon szociális intézkedések bevezetésének, amelyeket ő a választásokon megígért, és amelyekkel a választásokat megnyerte. Az európai szocialisták egyértelműen adták tudtára, hogy Ján Slota szélsőséges nacionalista és xenofób pártjával való koalíciót nem fogadják el. Egyúttal javasolták a Smer tagságának a felfüggesztését az Európai Szocialista Pártban, amelyről az ősszel dönt a párt közgyűlése. A történetnek tehát itt nincs vége, annál is inkább, mert Fico Stasbourgából hazajövet megvádolta az Európa Parlament képviselőit, hogy a nemzetközi pénz-

ügyi körök befolyása alatt állnak, akik féltik a milliárdjaikat, amelyeket Fico külön adókkal akar megadóztatni a szolidaritás jegyében. Megvádolta a hazai ellenzéket is, hogy külföldön ő szervezi a Smer lejáratását. Továbbá megvádolta a magyarországi szocialista EU-s képviselőket, hogy ők is hozzájárultak az ellene vezetett kampány szervezéséhez. Természetesen ezeket a vádakait valamennyi érintett azonnal visszautasította. Fico ezzel viszont máris erősen izolálódott Európában. Ezek után komolyan nem fog senki szóba állni vele. Ugyanolyan helyzetbe került mint Mečiar 1998 előtt.

Most már tehát világossá vált, hogy Szlovákia Fico vezetése alatt letér az ígéretes fejlődés útjáról. Az elmúlt legalább két évben ugyanis Európában azokról a sikerekről szóltak a híradások és kommentárok, amelyeket Szlovákia a gazdaság fejlesztése terén, valamint a bátor strukturális reformokkal elért. Az adó, közigazgatási, szociális és nyugdíjreform, valamint az egészségügyi rendszer egyidejű átalakítása kiváltotta Európa elismerését. Ilyen nagyarányú reformokat ugyanis egyik posztkommunista ország sem hajtott végre. Itt hozzá kell tennünk, hogy mindez az MKP hathatós támogatásával történhetett meg. A kormányzati ciklus végére már olyanok a gazdasági mutatók, hogy várható a folyamatos, több mint 6 százalékos évi növekedés és az Euro 2009. évi bevezetése már-már megvalósíthatónak tűnt. Lehetőség mutatkozott olyan intézkedések bevezetésére is, amelyek az adók csökkentését és bizonyos szociális intézkedések korrekcióját tennék lehetővé. Ezzel a Dzurinda-kormány elismerte, hogy a reformok a lakosságnak bizonyos rétegeit negatívan érintették és a munkanélküliség még mindig 10 százalék fölött van (egyes leszakadó, köztük a dél-szlovákiai régiókban ennél még magasabb) és kész lett volna a következő ciklusban ezeket korrigálni. Sajnos a lakosság egy része türelmetlen volt és felült R. Fico erősen demagóg és mindenféle osztogatást ígérő kampányának. Ezekről mostanra kiderült, hogy csak kevés fog megvalósulni. Maguk a kinevezett miniszterek igen visszafogottan nyilatkoznak ugyanis az ilyen kérdésekben. A félt az, hogy Fico mégis kierőszakolja az osztogatást, felbojrtva ezzel a nehezen kialakított gazdasági egyensúlyt. Veszélybe kerülhet ezzel az Euro bevezetése, és a befektetők bizalma megrendül Szlovákiában, ami visszavetheti a gazdaság eddigi ütemű fejlődését. Mindennek eredménye a szlovákiai lakosság életszínvonalának csökkenése lehet. Meglátjuk azonban, mit hoz a kormányprogram és milyen konkrét intézkedések történnek. A kormány szokásos száznapi értékelése után már biztosabban tudhatunk.

VARGA SÁNDOR

TÖRZSÖK ERIKA

Színes szótttest!

– Milyen kisebbségpolitikára van szükség 2006-ban? –

„Figyeljük meg, mi történt 1990-ben! ’89 után lebomlanak a határok... Magyarország és Románia között. S akkor „mi” magyarok mit teszünk? Létrehozzuk a Határon Túli Magyarok Hivatalát. Ahelyett, hogy arról beszélnének: *magyarok, vagy erdélyi magyarok*. Magyarországon azon nyomban bélyeget sütöttek ránk: „határon túliak” vagyunk. Mi pedig bevettünk az erdélyiek identifikációjába egy olyan elemet, amelyről tudjuk: *a jelentősége a jövőben napról napra csökkenni fog*. Ez egy olyan mechanizmus, amely arra utal, hogy **a lebomló határokat valamilyen mentális síkon újraépítjük. Olyan határokat hozunk létre, amelyeket egyébként más folyamatok lebontanak.**” (Erdélyi magyar politikus.)

És mi történt az elmúlt 16 évben? Éltünk-e, élt-e a politika, éltünk-e mi magyarok Magyarországon és a Kárpát-medencében a történelem adta lehetőséggel, illetve melyek voltak azok az akadályok, amelyeket el lehetett volna kerülni, de ma már meghaladásuk semmiképp nem halasztható?

A magyarországi helyzetről

16 évvel ezelőtt, **1989. december végén sokan gondoltuk** Kelet-Közép-Európában (a hivatásos nyugati elemzőkkel szemben), itt a nagy lehetőség, minden megváltozik. A térség országai feladják hagyományos nacionalizmusukat, a bolsevik típusú hatalomgyakorlásnak vége, modernizációs pályán konszenzusos, együttműködő világba indulunk el. Ezt a Kárpát-medencében, sőt sokan Nyugat-Európában, ill. az Amerikai Egyesült Államokban is, azt hiszem, minden magyar így gondolta.

Másfél évtizeddel a rendszerváltás után viszont felmerül a kérdés: **a magyar társadalomban érvényes-e még a modernizáció szándéka?** Sajátossá vált ugyanis mára a helyzet. Míg a XIX. századi nemzeti ébredés kezdeteitől közmegegyezés létezett konzervatívok és liberálisok között Magyarországon modernizációja vonatkozásában – addig ma a két világháború közötti időszakban kialakult *újkonzervativizmus* reneszánszát éljük.

Ennek jellemzője, hogy *a trianoni sokkra úgy kínált fogalmi kapaszkodót, hogy megeremtetten az európaiság és magyarság sajnálatos, kettős osztatú gondolkodását.*

Sérelmi ideológiáról van szó, amely odavezetett, hogy megkérdőjelezte az addigi közös célt – a modern Magyarország létrehozásának addig közmegegyezés-szerűen vallott szándékát. S ezzel párhuzamosan egyre fényesebbnek tűnt a múlt. **Az új konzervativizmus** ezt a politikai gondolkodást hagyta örökül az ezredforduló Magyarországanak. Az új konzervativizmus, melynek eszköztárában a kettős osztatú gondolkodás, a múlt hamisíthatósága, a kollektív nemzeti létezésnek alávetett individuális élet eszméje, – a társadalom átszervezése és mozgósítása, ellenségek képek megfogalmazása és aktivizálása, melyek által hamis tudati tartalmakat általánosít és tesz elfogadhatóvá. Mintegy kitér, illetve elutasít minden olyan törekvést, amely valós válaszokat keres a kor problémáira. Mutációi a rendszerváltás utáni Magyarországon és a szomszédos országok magyar közösségeiben – melyeket a XX. század végén elért a globalizációs kihívás – virulensekké váltak.

Ma olyan társadalmi mentalitás tömeges jelenléte formálja, illetve deformálja modernizációs esélyeinket, melynek gyökerei tehát a két világháború közötti időnkig, sőt bizonyos elemeiben a kiegyezésig (1867) nyúlnak vissza.

A trianoni sokk máig tartó hatása szinte kizárja, hogy szembenézzünk saját felelősségünkkel, akár az I. világháborút megelőző, akár a későbbi időszakokat tekintve. Arról nem is beszélve, hogy a nemzetfogyásért aggódók mind a mai napig lazán zárójelbe tudják tenni 600 ezer magyar zsidó, 50 ezer cigány honfitársunk, 200 ezer fiatal magyar férfi Don-kanyarbéli halálba küldését és mintegy 200 ezer német kitelepítését 1946-tól kezdődően.

A hamis tudati tartalmak pedig olyan társadalmi mentalitást tömegesítenek, melyek nem képesek, illetve nem akarnak saját múltunkkal szembenézni. Ez a társadalmi mentalitás az, ami rendkívüli módon megnehezíti, hogy az 1989–90-es rendszerváltás, az 1999-es NATO-hoz, majd a 2004-es Európai Unióhoz történő csatlakozás adta lehetőségeket kihasználjuk.

Ez a torzult társadalmi tudat az, ami megnehezíti a XX. században húzott határokat mára többé-kevésbé elindult lebontását önmagunkban is. Tizenöt évvel a rendszerváltás után sem nézünk

szembe azzal a ténnyel, hogy Magyarország a XIX. század végén a hamis kultúrfölény, „a magyar glóbusz nagyszerű, ostoba hitében” (Ady) élt, s ma sem igen kívánunk szembenézni XX. századi rossz döntéseinkkel.

•
MAGYARORSZÁG ÉS A MAGYAR KÖZÖSSÉGEK MODERNIZÁCIÓJA ma aktuálisabb, mint valaha és feltételei is adóttak. Nyolc és fél évtized után a magyarság jelentős része először kerül újra ugyanazon politikai-gazdasági egység, jelesül az Európai Unió keretein belülre. Ennek a **történelem adta lehetőségnek jegyében célszerű újragondolni Magyarországot és a szomszédos országokban élő magyarság lehetséges közös együttműködésén alapuló stratégiáját.**

Ennek legfontosabb előfeltétele: meg kell haladni azt a helyzetet, miszerint **„elvált egymástól a politika és a kultúra**, minek következtében aligha lehet a nemzeti azonosságot a maga komplexitásában megragadni, még akkor sem, ha egnéhány politikus nemzeti jelszavakkal díszíti szónoklatait.” Nézzük meg, minek a következtében állt elő ez a helyzet? Végel László szerint a probléma „a kapcsolatrendszer intézményes formáinak kialakításakor kezdődött, amit csak toldoztak-foldoztak, de nem alakítottak át. **Az élet gyorsabban változott, mint a kormányzatok kisebbség szemlélete.** Ennek következtében a magyar társadalom kizárólag a határon túli kisebbségi pártokban találta meg partnereit. **Nem született gazdag és autonóm, pluralis kapcsolati intézményrendszer.** A magyar társadalom és a kisebbségi közösségek jelenleg is szűk pártcsatornákon kommunikálnak, amelyeknek csúcsa a MÁÉRT. Ez szükségszerűen eltorzítja a kapcsolatokat. **A cél** viszont, hogy **egyetlen fonal helyett egész szótttes kapcsolja össze a két entitást.** A kisebbségi pártok saját vastörvényeik szellemében működnek, kiépítik klientúrárendszerüket, állandósítják újraelosztási befolyásukat. Erről árulkodik a tény, hogy miközben az anyaországban a kormányzati hatalom változott – ugyanez történt azokban az országokban is, amelyekben a magyar kisebbségek élnek –, a kisebbségi közösség legszűkebb eltiújének összetétele változatlan maradt, szinte feudális arculatot vett fel. A szlovákiai Huncsik Péter pontosan fogalmazta meg a jelenség lényegét. „Ha azt a kérdést tennénk fel, ki a szlovákiai magyarság legszebb nője, akkor is politikus nyerné a versenyt, aki természetesen nem nő.” Gondolatmenetét később így folytatja: „Miközben a kisebbségi elit a magyar kormányzat szűkmarkúságát bizonygatták, – és időnként nemzettudatból leckéztették az anyaországi kormányokat (előfordult, hogy a magyar társadalom többségét is) –, a magyar kisebbség tagjai a választásokon egyre kevésbé szavaztak a kisebbségi pártokra... Ergo: a jelenlegi válság okai nem anyagi természetűek, hiszen a nagyobb támogatást is el lehet pazarolni meddő tevékenységre. Egy nyugati alapítvány lehet bőkezű ugyan, de szigorúan ellenőrzi az eredményeket. Az euro felhasználása racionális, a forinté romantikus.”

Itt keresendő a problémák eredete. Ahogy Végel László megállapítja: „Miközben az anyaország modernizálódik, a kisebbségek (elsősorban a versenyképtelen régiókban) retradicionálzódnak. Miközben az anyaország egyre nyitottabb, a kisebbségi közösségek mind zártabbak.”

Holott

- Nyolc és fél évtized után a magyarság jelentős része először kerül újra egyazon politikai-gazdasági egység, jelesül az Európai Unió keretein belül.

- A szerencsétlen 2004. december 5-i referendumon Magyarországon megbukott az etnikai nacionalizmus. Ezt a határokon kívüli magyarság emancipációs kudarcaként élte meg.

- A rendszerváltás óta a kisebbségi kérdés többnyire a kulturális és etnikai identitás körül forog, miközben a hétköznapi komoly gazdasági és társadalmi problémákkal szembesítik a szomszédos országok magyar lakosságát (is).

- A Vajdaság és Kárpátalja kivételével, az új helyzetnek éppúgy vannak nyertesei, vesztesei, mint Magyarországon. Legitim érdekképviseltek jöttek létre szinte minden szomszédos országban; Romániában, Szlovákiában kormányzati szerepet töltenek be a magyar pártok és miniszterelnök-helyetteseket adnak. Tehát a hatalom részei. (utóbbiban már nem. Szerk.)

- **A magyar támogatáspolitikát** az előző időszakban **nem választotta szét a közösségépítő és a politikai érdekvédelemre szánt forrásokat,**

ebből számtalan anomália keletkezett, de tisztázatlan volt a támogatáspolitikai társadalom-politikai célja is.

- Az elmúlt másfél évtized hagyományos elosztó, paternalista támogatáspolitikája, az államigazgatásban kialakult struktúra, kis redistribútorok rendszerét és „állampárti” finanszírozást eredményezett. Szerintem, ehelyett az elaprózott, gyakran kontraproduktív, demoralizáló támogatáspolitikát helyett *a közösségépítést, az Európai Unió pályázati rendszerével kompatibilis módon kell kialakítani, kapcsolódóan a II. Nemzeti Fejlesztési Tervhez.* (L. Ehhez a Szülőföld Program stratégiai tanulmányt).

- A szülőföldön maradás és a szabad költözködés jogát tiszteletben kell és lehet tartani.

Ezen tények után tekintsük át a korszerű, ütköpes fejlesztési stratégia *korlátait*:

- Az együttműködésre való szándék és kultúra hiánya,

- a civil társadalom állapota,

- a kölcsönös felelősség elve helyett a sérelmi politizálás kultúrája,

- a panaszkultúra dominanciája,

- a közösen kialakított cél(ok) hiánya (szülőföldön maradás?),

- a többség(ek) rövidlátó önzése,

- a centralizált nemzetállam eszménye; a bezárkózó, kitartásra támogatást kérő nemzeti kisebbség nemzeti érdekként való megjelenítése,

- sztereotípiák, a nemzeti romantika sémái a gondolkodásban Magyarországon és a határon túli magyar közösségekben,

- a kialakult retorika miatt devalválódott szavak banalizása,

- a realitás figyelmen kívül hagyása, az (új) lehetőségek negligálása, éveken keresztül ki nem használása, elszalasztása.

A tények és a korlátok után lássuk a lehetőségeket

A lehetőségek megragadásának alapja a *szembenézés*. Mert, hogy milyen célt is szolgált és milyen eredménnyel az 1990 óta kialakult magyarországi és határon túli intézményrendszer és támogatáspolitikát, azt a következő módon értékelték 2005-ben Kolozsvárott:

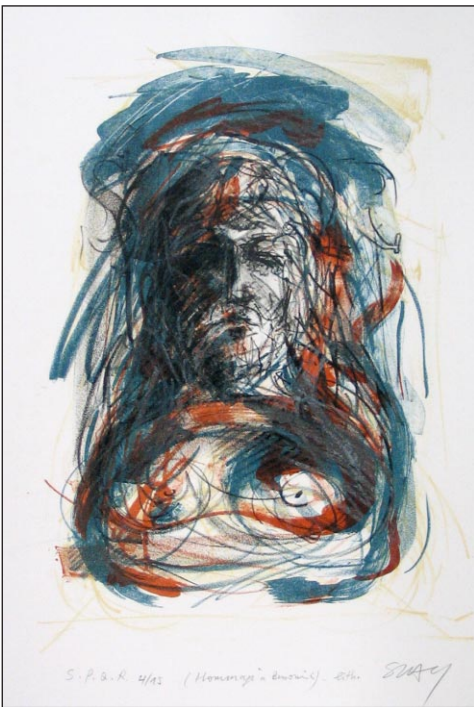
„A nagy dilemma, hogy mi a tulajdonképpeni cél? A szülőföldön való boldogulás tételét nyíltan kevesen vitatják, de hipotézisként megfogalmazható, hogy ami 1990 óta megvalósult, az ennek ellenében dolgozott. A pályázati rendszerek olyan identitás-szerkezetet termelnek újra, amelyek lehetetlenné teszik a romániai magyarság hatékony integrálódását a román államba, vagyis, hogy képes legyen viszonyát rendezni a román társadalommal. A magyar identitás kizárólagos állítása a „meg nem hirdetett kiűrtés stratégiáját” szolgálja. A romániai magyar közösség nem tudott létrehozni olyan nyilvánosságot, amely önálló volna: van, akinek a nap Budapesten kél és nyugszik, és van, akinek Bukarestben – a kettő között pedig nincs semmi... a beteg intézményrendszerhez brutálisan hozzá kell nyúlni, mert támogatása személyes-politikai kapcsolatokra épül. A támogatáspolitikát antimodern, lekezelő és nem EU-komform.”

Ne legyenek illúzióink. Ez a helyzetértékelés nem egyedi. Hasonló, valamennyi határontúli magyar közösség körében. S hogy ez az értékelés mennyire igazságos, vagy sem, az tulajdonképpen érdektelen. Ami fontos, az annak a hiánya, hogy fel sem merül, hogy egyik és másik oldal – határon innen és határon túl – mit tett azért, hogy így érezzenek az emberek? Hogy mára olyan helyzet alakult ki, ami még soha nem jellemezte a Magyarországi határain belül és kívül élő magyarság viszonyát: kölcsönös gyanakvás, elutasítás, reményvesztettség. Ezt meghaladni nem lesz könnyű. A tényekkel való szembenézés szükséges, de nem elégséges feltétele a lehetőségek megragadásának. Az „anya-gyermek”, az „elosztó-eltartott” viszonya helyett az együttműködés és közös felelősségvállalás kell előtérbe kerüljön mindkét oldalon, ami azt jelenti, el kell felelni az eddigi szerepeket, ha úgy tetszik, szemléletváltás kell következzen a magyarországi és a határon túli szerepfarmálók körében.

Térképek

Az új feltételrendszer

Magyarországon és a Magyarországgal szomszédos országok többségében a NATO-tagság és az európai uniós integráció hosszú távú folyamatok elindítója, egyben felgyorsítója, még

Szirányi István: SPQR II.

akkor is, ha a NATO és az EU története során gyakran, éppúgy mint jelenleg, válságok során keresztül fejlődött. Nem mindegy, hogy a magyar kisebbségek passzív elcsenvedői vagy tevékeny résztvevői lesznek a társadalmi-gazdasági folyamatoknak ezekben az országokban. Felismerik-e lehetőségeiket, vagy bezárkóznak eddigi szerepeikbe. Célszerű tehát – részben a magyar kormánynak, részben a szomszédos országok magyar közösségeinek reprezentánsaival egyeztetve – kialakítani hosszú távú közös stratégiát. Ez az új stratégia segíthet abban, hogy ne sodródjunk a kihívásokra adandó válaszainkban, hanem kezdeményezően alakítsuk az új helyzetben sorsunkat. Mert mindenki – határon innen és túl – új, mondhatni váratlan helyzetbe került és kerül ismételt.

•
A KÁRPÁT-MEDENCE AZON ORSZÁGAIBAN, melyek az EU-bővítés során Magyarországgal együtt kerültek az Európai Unióba, vagy várhatóan az évtized végéig kerülnek be, az ott *kisebbségben élő magyarok és az adott országokban élő többség fejlődési lehetőségei, gazdasági érdekei egybeesnek.* Így azok a térségek, melyek az I. világháború után létrejött államokban többnyire a központoktól viszonylag távoli, határ menti, periférikus területek voltak és gazdaságilag, kulturálisan az átlaghoz képest is leépültek, az új lehetőségek mentén revitalizálhatókká válnak. Verseny és együttműködés alakul ki egyszerre, és nem feltétlenül és csak kisebbség és többség között, hanem az eddigi határokkal elválasztottak között (is).

Mind *a határokon túli magyarság, mind a magyarországi gazdasági helyzetének és társadalmi kohéziójának alakulását* ugyanakkor jelentős módon meghatározzák azok a változások, amelyek a posztiszocialista országok státuszában a XX. sz. végén és a XXI. század első évtizedében bekövetkeztek, illetve bekövetkeznek. *Le- és felértékelődhetnek térségek, ha az ott élők nem tanulnak meg közösen felkészülni az új, integrált munkaerőpiac és globalizáció egyéb kihívásaira.* (Mert ki tudja megmondani ma, hogy például Békéscsaba–Arad, Szeged–Temesvár, Nyíregyháza–Szatmár, Debrecen–Nagyvárad esetében határok nélküli világban hogyan alakulnak a regionális szerepek?) Mint az Európai Összehasonlító Kisebbségkutatások Közalapítvány keretében folytatott kutatások mutatják, megállapítható, hogy Magyarország gazdasági környezetére a differenciált felzárkózás a jellemző. A fejletlenebb környező gazdaságok, régiók, megyék, a piaci szerkezeti reformok, nagyobb nyitás és az erőteljes kényszer hatására gyorsabban fejlődnek. Erőteljesebben fogalmazódik meg a határ menti elmaradott magyarországi régiók gyorsabb felzárkózása is. **A határok lebontása mindkét oldalon nagy növekedési energiát indukálhat.** A korábban elválasztott régiók újra integrálódhatnak. Ennek függvényében kell látni a magyar szülőföld politika kereteit, amely kiegészítheti a szomszédos országok belső önfejlődését, segíthet kiaknázni a felzárkózási potenciált. A szomszédos országokban, ahol jelentősebb magyar kisebbség él, az utóbbi időben a gazdasági növekedés felgyorsult, a makrogazdaságokban erősödnek az egészségesebb, a fenntarthatóbb fejlődésre utaló tendenciák. Már nem helytálló a határon túli területeket egyoldalúan az elmaradottság, a hanyatlás, a kilátástalanság kategóriáival leírni. Sokkal inkább tapasztalható, hogy a megkésett fejlődésből adódóan az utolérési effektusok erősödnek.

Folytatás a 4. oldalon

Színes szőttest!

Folytatás a 3. oldalról

A fentiekre tekintettel ezért *Magyarország hosszú távú nemzetstratégiáját a nemzeti fejlesztési tervek, jelen esetben a II. Nemzeti Fejlesztési Terv mintegy meghosszabbításaként*, határon átnyúló regionális fejlesztési programként foghatjuk fel. Az Európai Unió alapelvein túl a határokon átnyúló regionális együttműködés lehetőségeket biztosít a gazdaságban, az oktatásban, a regionális intézményfejlesztésben, az önkormányzatok együttműködésében ahhoz, hogy az eddig hosszú évtizedeken keresztül határokkal elválasztott térségekben élő közösségek tagjai – túllépve a röghözkötöttség állapotán – kihasználják az EU-integrációban rejlő dinamizmust és revitalizálják, modernizálják az adott térségeket vagy egymás kárára kizárólagosságra törekedjenek.

A KÖZÉP-KELET-EURÓPAI RÉGIÓBAN A VÁLLALKOZÁSOK, intézmények közötti kommunikációt elősegítő különleges adottság a magyarországi és határon túli vállalkozások egy jelentős részének közös magyar nyelve, kulturális hagyományai, ezen vállalkozások kettős kulturális kötődése, ismeretanyaga. *A nyelvi és kulturális közösségre épülő hálózatok, regionális jelentőségű vállalkozások és vállalkozói csoportok szervezése erősíti Magyarország regionális és a régió európai és globális gazdasági pozícióit*, ugyanakkor hozzájárul a térség integrációjához, a különbö-

zó csoportok közötti kapcsolatok erősödéséhez, a történelmi feszültségek oldásához, a magyar közösségek helyzetbe hozásához.

MAGYARORSZÁG EURÓPAI UNIÓS TAGSÁGÁVAL *jogosulttá válnak az EU fejlesztési politikáját is befolyásolni. Ennek keretében nagyobb hangsúlyt helyezhetünk a magyar érdekeknek jobban megfelelő célkitűzésekre, ezek között a magyarulakta térségek fejlesztésére.* Tethetjük ezt annál is inkább, mivel az *unio fejlesztési direktívái a kisebb-ségek támogatását a fejlesztési politika egyik céljaként jelölik meg.*

A magyar fejlesztési politikának ezért egyik stratégiai prioritása kell legyen azon szomszédos országoknak, vagy azon szomszédos országok egy-egy régiójának, térségének a felzárkóztatása, gazdasági átalakulásának elősegítése, amelyekben magyar közösségek is élnek. Tapasztalataink, és az egyes országokban folytatott kutatásaink alapján úgy ítéljük meg, hogy a határon túli magyar fejlesztési, támogatási politikának alapvetően három területre kell összpontosítani erőforrásait – szem előtt tartva azon alapelvet, miszerint: nem a régiót kell etnicizálni, hanem az etnikumot regionalizálni:

- az innovációs képességek fejlesztésére és kiaknázására,
- a határ menti régiók, kistérségek EU-forrásokra történő közös pályázásának előmozdítására, közös fejlesztési térségek kialakítására,

- illetve e régiók és kistérségek közös intézményfejlesztésére, új szerepek, munkamegosztás kialakítására.

A kötelezően kialakítandó régiók és kistérségek közös projektjeiben *előnyben kell részesíteni a gazdasági fejlesztés, az oktatás és a munkaerőpiac kívánta szempontokat.*

A határon átnyúló együttműködések hatékonyabbá tételének szempontjából a hasonló adottságú, de a határ két oldalán fekvő régiók közös fejlesztési térségekben való átgondolása, kialakítása, sürgető feladat. Csak így válhatna elkerülhetővé a párhuzamos intézmények létrehozása, egymástól néhány kilométerre. Ez az együttműködés kiterjedhetne a régió ipari átalakítására, a szolgáltatási szektor fejlesztésére, az oktatásra, munkaerő-átképzésre, az infrastrukturális beruházásokra, a régió pénzügyi újjászervezésére. E célok megvalósításához a két- vagy többnyelvűség megvalósítását szolgáló oktatási intézmények megeremtése elengedhetetlen feltétel.

A kérdések megválaszolásához politikai, filozófiai és szemléletbeli váltásra lenne szükség, amely fokozottabban szem előtt tartaná az illető országok gazdasági, társadalmi, politikai berendezkedését, történelmét, politikai kultúráját. És keresni kellene a gyors, kevésbé bürokratikus és pragmatikus megoldásokat.

HÍREK INNEN-ONNAN

svédországi testvérmegyék képviselőinek jelenlétében felavatták az Európai Tanulmányi Központot. Az intézményt a román és a magyar kormány, valamint a testvérmegyék jelentős anyagi támogatásával hozták létre.

Jubileumi, tizedik nemzetközi konferenciáját tartotta június 17-én Csíksomlyón az Erdélyi Magyar Műszaki Tudományos Társaság Építéstudományi Szakosztálya. A helyszín immár hetedszer a Jakab Antal Tanulmányi Ház volt. A konferencián közel kétszáz szakember vett részt, mintegy hatvanan romániaiak, a többiek pedig az anyaországból. Összesen több mint hetven előadás hangzott el.

A falusi turizmus kulisszatitkait még nagyon kevesen ismerik Kárpátalján, ám ez lassan megváltozni látszik. Bizonyíték erre, hogy a minap az Új Kézfogás Alapítvány támogatásával a beregszászi járási Jánosiban negyedik alkalommal indítottak szaktanfolyamot.

Június utolsó hetének elején kihelyezett ülést tartott Lendván a Magyar Tudományos Akadémia Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottsága. Az elnöki ülést vita és szimpózium követte. Ezen a Kárpát-medencei régiók képviselői is lehetőséget kaptak nézeteik kifejtésére. A határon túli magyar tudományos műhelyek működésének regionális megközelítése volt a témája a június 27-ei vitaülésnek. Ma a szomszédos országokban a nemzeti össztermék 0,2–0,6 %-át költik kutatásokra, kivételnek számít Szlovénia, ahol 1,6 % jut erre a célra. A tudomány szabadságát szavatoló jogszabály rövid idő alatt a publikációs tevékenység serkentését, új tudományos műhelyek és önálló folyóiratok indítását hozta. A kutatási ráfordítások viszont ettől függetlenül igencsak szerény keretek között maradtak. Az intézményesülés e szakaszá-

ban a Kárpát-medencei műhelyek kizárólag magyarországi forrásokra hagyatkozhattak. Az alapfinanszírozás hiánya azonban a hosszú távú tudatos építkezés és szerves fejlődés ellen hat. A szűkös keretek és finanszírozás nem ösztönzi a kutatóhelyek együttműködését, nem hat serkentőleg a nemzetközi tudományos kapcsolatok kialakítására. Visszahúzó erőnek számít az is, hogy a határon túli állami intézményekben dolgozó kutatócsoportok magyarországi pénzekből csak igen korlátozottan támogathatók.

A Magyar Baráti Község augusztus 12-e és 19-e között az ohioi Lake Hope State Parkban megtartandó hagyományos Itt–Ott Találkozójának vezérgondolata: „Múltunk hite – jövőnk ereje / 1956 – 1976 – 2006.” A heti program nagy részét az 1956-os forradalomról való megemlékezés, valamint az MBK/ITT–OTT múltjára történő visszatekintés tölti ki. Az előadók között lesz Csáky Pál szlovákiai miniszterelnök-helyettes; Éltető Lajos, a Portland State University nyelvszakos tanára; Filöp László (Minnesota) építész; a Kabar magyar népzenei együttes és Kalocsai Andrea előadóművész Magyarországról; Lauer Edith (Ohio), az Amerikai Magyar Koláció tiszteletbeli elnöke; Lauer–Rice Andrea, a Lauer Learning alapító elnöke; Lipták Béla vegyészmenőrk (Connecticut), aki 1956-ban egyike volt a 16 pont megfogalmazóinak; Ludányi András politológiai egyetemi tanár (Ohio); Pavlish Bernadette magyar- és népművelésszakos tanár (Ohio); Pomezanski György és Pörös Géza, a Duna TV vezetői; Somogyi Balázs orvos (Connecticut); Somogyi Ilona színházi tervező, a Yale University tanára; Szakály Sándor hadtörténész Budapestről; Szentkirályi Judith Ohioból és Tófalvi Zoltán marosvásárhelyi újságíró.

Az ITT ISMERTETETT GONDOLATMENET hozzá kíván járulni ahhoz a vitához, amely az eddigiekben zsákutcás történelemnek érzett, minősített, megélt állapotból, kisebbségi létből keresi a továbblépés lehetőségét. Meggyőződésem szerint a nem szándékoltan kialakított helyzet meghaladása, úgy gondolom, mindannyiunk közös érdeke. Erre akkor van esély, ha elsősorban nem a politikai piac pillanatnyi szereplőiben gondolkodik a mindenkori magyar kormány; ha nem az egymásról tudomást nem vevő, párhuzamosan létező intézmények és redistribútorok seeregét növeli, hanem ha olyan hosszú távú stratégiában és feltételrendszerben gondolkodik, ami a társadalom és gazdasági élet szereplőinek sokasága számára teremti meg a viszonylag kiszámítható, biztonságos jövőt. Ez a határok mindkét oldalán élőknek közös érdeke. Többnyelvű, több kultúrájú Közép-Európa sokkal versenyképesebb, mint az önmagukba zárkózó, önmagukkal és egymással leértékelődési versenyben álló szomszédságpolitika és belpolitikák. Csak így képviselhetjük ütőképesebben érdekeinket, például a multinacionális cégekkel folytatott játszmákban. A kormányok számára pedig, – így a magyar, a szlovák, a román kormány számára – akár politikai stabilitást is teremthet, mert közös felelősségre és együttműködésre épít, a szimbolikus, sérelmi politikával és az osztogató, klientúrátépítő, retraditionalizáló politikával szemben.

Az Amerikai Magyar Koláció pénzadományt vett át a Charles Simonyi Alap a Művészetért és a Tudományért szervezettől a Charles Simonyi Kutatói Ösztöndíjalap 2008-ig tartó meghosszabbítására. A kutatói ösztöndíjalapot 2000-ben 25 millió forintos adománnyal alapította Charles Simonyi, a Microsoft szoftverfejlesztésének volt vezetője. 2002-ben Simonyi az Amerikai Magyar Koláció kutatói ösztöndíjalapjának adott újabb adománnyal 2005-ig hosszabbította meg a programot. A mostani adomány három éven keresztül, évente egyenként 3 millió forintos pénzüsszeget jelent három kiemelkedő kutatónak. A díjat a héttagú ösztöndíj-bizottság fogja kiosztani, amelynek tagjait az oktatási miniszter és a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) elnökének ajánlásai alapján választják meg.

A washingtoni 4-es számú Bátor József cserkészcsapat tagjai területi versmondó verseny döntőjére várták a külföldi Magyar Cserkészszövetség legnagyobb körzetéből: New Yorkból, New Brunswickból, Passaicról, Bostonból és Washingtonból érkező szaválókat. A vers, a magyar nyelv szerete, ötszáz mérföldes (!) körzetben működő cserkészcsapatok legjobb szaválóit hozta össze, tízéves kortól felnőtt korig bezárólag, a washingtoni nagykövetségen. A cserkészek számára rendezett versmondó versenynek itt hagyománya van. Az első 1963-ban a New Yorkiak kezdeményezték, majd hosszú kihagyás után 1983-tól körzeti versenyek két évenkénti megszervezésére került sor. A csapatversenyben a passai 6. sz. Gábor Áron cserkészcsapat diadalmaskodott. Szabályok szerint a két év múlva sorra kerülő körzeti versmondó verseny megrendezési jogát is elnyerték. A 10–12 évesek közül Krízsán Márton Petőfi: Arany Lacinak című versével vitte el a pálmát. Rákóczi Krisztina Fazekas Anna meséjével, az Öreg néne özikéjével került a második helyre. Kozma Kata, Kormos István: Hetvenkedő sünnével harmadik helyezést ért el.

Válogatás a HTMH „Civil Régiók” c. kiadványából (VIII. évf. 7. sz., 2006 július)

EMLEKBÉLYEG

Az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége az 1956-os forradalom 50. évfordulójára az Osztrák Post AG-vel kötött megállapodás értelmében emlékbélyeget bocsát ki 55 Cent értékben, amely valamennyi belföldi küldeményre érvényes. A bélyeget Kaitan Róbert Bécsben élő ötvenhatos magyar grafikus tervezte.

Megrendelhető a Központi Szövetség címén: A-1010 Wien, Schwedenplatz 2, vagy Zentralverband@aon.at Ára darabonként 1,10 Euro

1956 UTÓÉLETE AUSZTRIÁBAN – EURÓPÁBAN

– A meneküléstől az integrációig – Felsőpulyai „Kufstein IX“ Tanácskozás 2006. szeptember 9–10-én, szombaton-vasárnap

- hatodik alkalommal Oberpullendorf/Felsőpulya városháza dísztermében -

A Tanácskozás különböző országos felmérések eredményeként első alkalommal nyújt átfogó képet az 1956. november 4-én megindult menekülthullámról. Cél tehát kevésbé a forradalom előzményeinek, kitörésének és lefolyásának bemutatása és értékelése, sokkal inkább egyrészt a magyar forradalom visszhangjának feltárása Európa közvéleményében, másrészt és elsősorban a több mint 200.000 menekült sorsa alakulásának végigkísérése a meneküléstől a befogadáson át egészen az egyes országok társadalmába való beépülésig (honosításig). A menekültkérdés felgöngyölítése mellett kellő megvilágításba kerül az egyesületi élet beindulása ill. a korábbi egyesületi keretek bővítése valamint az oktatási, művelődési, kulturális és politikai intézmények tevékenysége.

A másfél napos Tanácskozás 2006. szeptember 9-én, szombaton 9.30 órakor kezdődik és szeptember 10-én, vasárnap 13.45 órakor ér véget.

Verőce legszebb részén, páratlan kilátással a Dunára, Ybl Miklós által tervezett, luxus szinten felújított 170 m²-es, 3 szobás családi ház 593 m²-es telken eladó! Telefon: 0036-30-990-3745.

Kehidakustányon (Héviz) a gyógy-és élményfürdő közelében teljes egészében közművesített, 650 m²-es építési telek eladó. Tel: 0036-76-529-5131. ++

BÉCSBEN A SZENT ISTVÁN SZÉKESEGHÁZBAN ünnepélyes szentmisével emlékezik a Bécsi Magyar Katolikus Egyházközség első szent királyunkra augusztus 26-án 13 órai kezdettel. Ebben az évben, meghívásunkra Tempfli József nagyváradi püspök úr lesz a főcelebráns.

A szentmise után szeretettel várjuk az egyesületek vezetőségét és minden tagját szeretetvendégségre. 15 órától a Stephansplatzon népzene, népének és néptánc bemutató lesz.

SIMON FERENC esperes, főlelkész

Irodanyitás Sopronban

Európai irányultságú gazdasági társaság vagyunk. Az általunk tervezett iroda nyitásához keresünk új munkatársakat.

Feladatkör: adatgyűjtés, adatbetáplálás, adatfeldolgozás

Előfeltétel magyar és német nyelvtudás.

Érdeklődés: Máthé Ágota, tel.: 0043 /1/ 617 40 70-58, e-mail.: agota.mathe@gmx.at ++

BUSH ELNÖK LÁTOGATÁSA ÉS A MAGYAROK

Amikor tizenhét évvel ezelőtt 1989. július 11-én idősebb George W. H. Bush, Amerika elnöke zuhogó esőben ott állt a Parlament előtt, a többezres tömeg osztatlan lelkesedéssel fogadta. Nemcsak azért, mert a történelem során ez volt az első amerikai elnök, aki megtisztelte hazánkat, de az 1956-os mártírok újratemetése utáni emelkedett és bizakodó hangulat is hozzájárult az esemény sikeréhez.

“Nézzék, eltépem a beszédemet, hadd szóljak önökhöz tiszta szívemből” – mondta az elnök és a magyarok lelkesen éljenek, eltelve Amerika iránti szeretettel és elismeréssel.

2006. június 22-én George W. Bush elnök budapesti látogatása lényegesen más reakciókat és indulatokat váltott ki a magyarokban. Nemcsak a magyar kormány, de az amerikai magyar szervezetek is már egy éve kilincseltek azért, hogy az elnök személyes részvétellel tisztelje meg a forradalom emlékét az 50-ik évfordulón. A legrégibb amerikai magyar egyesület, az American Hungarian Federation 2005. július 28-án kelt levelében így ír: “Európa keleti felének a szovjet általi elnyomásával az 1956-os magyar forradalom szállt szembe először. A jövő évben ünnepeljük ennek a történelmi eseménynek az ötvenedik évfordulóját. Az ön részvétele az ünnepségeken, 2006 őszén, óriási szimbolikus jelentőséggel bírna számunkra.”

Igaz, hogy az elnöki látogatásra négy hónappal az évforduló előtt került sor, és meglehetősen hirtelen elhatározással irányították az eredetileg Ukrajnába tervezett utat Magyarországra. Ez azonban nem magyarázza meg azt a fanyalgást, amivel (a hivatalos üdvözlteken túl) mind a honi, mind az amerikai magyarok az elnök gesztusát nyugtázták. Mintegy nem fogadva el, hogy a kérésre IGEN választ kaptak.

Amikor három héttel az amerikai elnök után ott álltam a gellérthegyi kilátón, végignévezve a világot egyik legszebb panorámáján, nehezen tudtam magam elé képzelni, hogy az elnök és kísérete mennyit érzékelt a szép üdvözlő szavakon túli viszolygásból. Nyilván megütöközt az az, hogy a szerepét tévesztő köztársasági elnök kioktató módon utalt Guantanamo Bay-re, mondván: “a terrorizmus elleni harc csak akkor lehet sikeres, ha megfelel az emberi jogok nemzetközi normáinak”. (Nem mintha ebben nem lenne igaza, de az erre való figyelmeztetés nem a magyar elnök dolga egy tisztelgő látogatás során. Méltóképpen megtette azt az USA legfelsőbb bírósága.)

A miniszterelnök sem akart elmaradni, az erre felkészületlen elnök figyelmét felhíva az amerikai vízum eltörlésének ügyére. (Ez is fontos és méltányos kérdés lenne, máskor és máshol.)

Nézzük, hogy mégis, mi volt az oka a magyarok fanyalgásának. Bizonyára nem az, hogy ez már a negyedik amerikai elnöki látogatás volt hazánkban és nem találták “nagy ügynek”. (Bill Clinton kétszer is volt Magyarországon) Az sem lehet az ok, hogy George W. Bush népszerűsége mélyponton van Amerikában és a világ legtöbb országában. Hiszen itt nem a személynél, hanem a világ vezető hatalma elnökéről van szó, amint kifejezi tiszteletét az ország iránt.

Miért nem októberben jött? Nyilván azért, mert a jelenlegi nemzetközi helyzetben még az amerikai elnök sem tudja magát olyan messze előre lekötöni. Jobb, hogy most jött tisztelegni 56 hősei előtt, mint ha el sem tudott volna jönni.

Miért keverte össze 1956-ot 1989-el? Ez egy különös magyar kérdés. Mivel a világ elismerése a vasfüggöny, és ezzel kapcsolatban a berlini fal ledöntése az akkori magyar kormány (és bizonyos mértékben Horn Gyula) tevékenységéhez kötődik, az ország jobboldali része nem hajlandó elfogadni az esemény történelmi jelentőségét. Holott a világ (és nyilván a történelem is) elismeri, hogy a kelet-németek átengedése és annak közvetlen hatása a német egyesítés, közvetlenül vezetett a szovjet hatalom felbomlásához. Elég Thomas Friedman írásaira, vagy Arnold Schwarzenegger kormányzó üdvözlétére utalni, aki a napokban írta a California-i tiszteletbeli konzulhoz, Voisin Évához intézett levelében: “A vasfüggöny lebontásában játszott szerepével Magyarország más országokat is segített abban, hogy részesülhessenek az önállóság áldásaiban”. Tetszik a magyaroknak, vagy nem, a világ szemében 1956 és 1989 úgy kapcsolódik össze, mint két fogaskerék.

A Gellért-hegyi beszéd nem hozott mást, csak szép szavakat? Pedig Bush említett olyan konkrét magyar eredményeket és hozzájárulásokat is, mint a budapesti Nemzetközi Demokratikus Átalakulás Központja, az UN Demokrácia Alap, az Alapítvány a Jövőért, stb. Kiemelte (talán érdemeinket eltúlozva is) Magyarország hozzájárulását a nemzetközi béke fenntartásához.

Hogy lehet az iraki helyzetet párhuzamba hozni 56 szabadságküzdelmével? Nem könnyen, de Bush megpróbálta. “Kényes párhuzam” mondja erről Jeszenszky Géza. Valóban az, amit csak azok tudnak elfogadni, akik hisznek abban, hogy az iraki háború demokráciához vezethet. Érdekes itt megjegyezni, hogy az elnök magyarországi szereplését főleg a jobboldali magyarok bírálják Amerikában, akik nagy többségükben a republikánus táborban szavaznak.

Miért nem kért bocsánatot az amerikaiak 56-os szerepléséért? (Egyben akár 1945-ért is megtehetné) November 4. után azt hittük, hogy néhány napi ellenállással időt adunk az amerikai (és ENSZ) diplomáciának, és az majd “lefogja a szovjet kezét”. Megoszlának a vélemények abban, hogy milyen szerepe volt a szovjet döntésben Eisenhower üzenetének, és egyáltalán elkerülhető lett volna-e a támadás. Gáti Károly azt hiszi, hogy igen, más hasonlóan felkészült politológusok, történészek nem hisznek ebben.

Egyáltalán nem biztos, hogy a mai amerikai elnöknek “Canossát” kellett volna járnia, ahogy az Amerikai Magyar Népszava-Szabadság című újság címdala jelentette, akkor sem, ha Amerika nyilvánvalóan nem tett meg minden tőle telhetőt a fenyegető szovjet beavatkozás elhárításáért. Mindamellet az 56-ban harcolók nehezen felejtik el, hogy az Eisenhower adminisztráció “felszabadító” programja csak egy kegyetlen és üres hitegetés volt.

A citadellán elhangzott beszédben mégis volt egy mondat, amely utalt 56 tanúságára. “Tanultunk az önök példájából és megfogadjuk, hogy amikor az emberek kiállnak a szabadságukért, Amerika mellettük fog állni” - mondta Bush.

Hogy foghat kezét a konzervatív amerikai elnök az ex-kommunistákkal? Nem azokkal fogott kezét, hanem a Magyar Köztársaság demokratikusan megválasztott vezetőivel. Antall miniszterelnököt idézve: “Tetszett volna másokat választani”. Erről azonban nehéz lenne meggyőzni azokat, akik a rendszerváltás tényét is tagadják.

Miért nem hozott gazdasági segítséget? Igaz, hogy erre az országnak nagy szüksége lenne. Nouriel Roubini, a Clinton White House gazdasági tanácsadója nemrégben megvizsgálta a 14 közép- és keleteurópai ország gazdasági helyzetét és azt találta, hogy Magyarország és Törökország helyzete a legsúlyosabb. Ehhez nemcsak a rossz gazdálkodás, hanem a katasztrofális demográfiai kép is hozzájárul. Ma mintegy 20 százalékkal több az eltartott, mint a kereső, de számítások szerint 2016-ra ez az arány 38 százalékra nő. Sajnos ez a látogatás nem volt alkalmas arra, hogy jóindulatú nyilatkozatokon túl gazdasági segítséget hozzon. Mégis a jó külföldi híradás talán segít a befektetések ösztönzésében.

Miért nem azokat az amerikai magyarokat hívták meg az elnöki fogadásra, akik a forradalom képviselői voltak? A parlamenti ebédre az Amerikai Magyar Koalíció három vezetője kapott meghívást. Habár ez egy kimagasló eredményekkel büszkélkedő szervezet, szabadságharcosnak nem mondható. Hármójuk közül egy jött 56-ban, gyerekként Amerikába. Viszont itt elismerést és a magyar névnek megbecsülést szerzett. A Gellért-hegyi meghívottak között sem lehetett 56-os menekült szabadságharcosokat látni.

Miért nem szólt a határon túli kisebbségek érdekében? Nehéz lett volna elvárni, hogy Bush elítéli az éppen Wilson amerikai elnök által meghirdetett örendelkezési elvet megcsúfoló trianoni békeszerződést. Mégis, amikor a demokrácia megvalósításáért háborút kezd egy ország esetében, szólhatott volna arról, hogy néhány más országban sárba taposás a kisebbségek jogait. “Amint a szabadság diadalát ünnepli Budapesten, tisztelettel felhívjuk a figyelmét arra, hogy a Magyarország körüli államokban élő kisebbség nem élvezheti teljes mértékben ennek a szabadságnak az áldásait” - írta az elnöki látogatás előtti levelében, június 17-én az Amerikai Magyar Szövetség. De “Erdélyt éltető táblákkal fogadni az elnököt a tüntetők gyerekeségét bizonyítja” - írta a Magyar Baráti Közösség hírlevelében Éltető Lajos.

Amerika magyar barátai többet vártak az elnöki látogatástól. A magyarok megkívánták volna, hogy az elnök ne csak az értelem szintjén szóljon hozzájuk, de érintse a magyar szívet is. Ez segíthetett volna abban, hogy, megint Jeszenszky Gézát idézve: “A magyar jobboldal kigyógyuljon egyik legnagyobb hibájából, a marxista és újbaldali évrékből és jelszavakból felépített Amerika-ellenességből.”

PAPP LÁSZLÓ

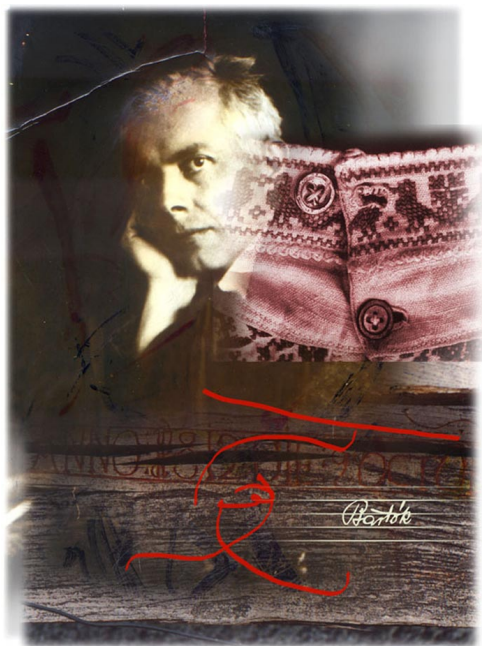
Amerikai sajtóvisszhang

Az amerikai sajtó értékelése az alábbiakban foglalható össze: *Az International Herald Tribune* a lengyel politikai változások fényében, új közép-európai partnerség kiépítéseként értelmezi az elnök látogatását. *A Los Angeles Times* történelmi visszatekintésben méltatta a forradalmat, melyet George Bush elnökségének vezérgondolata metaforájaként értelt. *Az USA Today* cikke idézte, hogy Bush elnök Irak számára Magyarország demokratikus átalakulását követendő példaként tekinti.

Ugyanakkor a *Chicago Tribune*, több más újsággal együtt, megkérdőjelezte az elnök által többször említett iraki-magyar párhuzam realitását. *A Washington Post* megállapította, hogy Bush elnök a magyar forradalom példáját idézve, azt üzenté Budapestről az amerikai és iraki polgároknak, hogy minden demokratikus átalakulás nehézségekkel jár, kitartást és türelmet igényel.

Bár sok magyar elvárta volna, hogy az elnök legalább megemlítsé, hogy 1956-ban a hidegháború okozta helyzet tette lehetetlenné az amerikai beavatkozást, ilyen nyilatkozat nem hangzott el. Viszont *Charles Gati*, amerikai magyar politológus, akinek meggyőződése, hogy magyaroknak és amerikaiknak egyaránt fontos és tanulságos lenne megismerni a legújabb kutatások által feltárt 56-os tényeket, a *Washington Post*-ban kemény kritikát fogalmazott meg az akkori amerikai tétlenségről. Végül, a *Newsweek*, *USA Today* és más lapok is, ellentétben Bush elnök elismerő szavaival, a látogatás kapcsán a jelenlegi magyar gazdasági és pénzügyi nehézségekről adtak részletes ismertetést.

Bár Bush elnök magyarországi látogatása a leglátványosabb főhajtás volt az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc emléke előtt, ez évben már Washingtonban két magas rangú rendezvényen emlékeztek meg az amerikai döntés-

Szirányi István: Hommage Bartók

hozók az 1956-os forradalomról: február 13-án a Külügyminisztériumban, és március 15-én a Kapitolium aulájában, Kossuth Lajos szobra előtt, ahol Bush elnök is mondott beszédet. Mindkét ünnepelés létrehozásában nagy szerepe volt a demokrata Tom Lantos képviselőnek, akinek az iraki akcióban nyújtott támogatása az elnök számára kulcsfontosságú.

Minden elnöki látogatás vagy találkozás alkalmat ad közvetlen kérdés vagy üzenet átadására is. Ezért az Amerikai Magyar Koalíció levelben hívta fel Bush elnök figyelmét a határontúli magyar közösségek máig megoldatlan emberjogi kihívásaira. Tette ezt azért, mivel annyira megokolt ez a kérdés, annyira bebizonyítható 1956 kapcsán is, hogy a magyar nemzet minden része, akkor is, és ma is, kifejezetten a magyarsága miatt szenved megkülönböztetést.

LAUER EDITH
az Amerikai Magyar Koalíció tiszteletbeli elnöke

Zsidó–magyar szellemiség

Több nemzedék nőtt fel azóta, hogy a zsidóság egyenjogú lett Magyarországon. Az 1867 XVII. számú törvénycikkben a zsidók egyenjogúsítását olvasván, nehezen tudjuk elképzelni, miképpen tartották ők magukat polgártársaikkal egyenjogúaknak, a felekezeti intézmények törvényes szervezete nélkül? Éreztek, hogy a többi bevett vallás között túrt felekezetük „szégyenfolt”, de egyszerűen felismerték mindazon társadalmi, erkölcsi és kulturális bajokat, amelyek e furcsa helyzetből adódtak. Úgy érzem, a magyar nemzet nem 1867-ben fogadta testvérül a zsidóságot, hanem már közel ezer évvel ezelőtt lépett vele szellemi rokonságba. Abban a pillanatban ismerte el rokonának, midőn keresztény tudósai a Bibliában keresték a magyar nemzetnek ősatyját, s meg is találták Sém testvérének Jáfetnek utódjában, Nimródban.

Valami csodálatos, rokonérzés vonja a harcias magyar népet az egyistenhit megeremtőihez. A keresztény világnézet hatása alatt létrejött magyar mondáknak majdnem mindegyikén érezhető a Bibliának, mégpedig a zsidó Bibliának világos befolyása. A honfoglalás mondája, a fehér ló regéje, az előreküldött követséggel nem emlékeztet-e a Biblia azon részére, mely szerint a pusztában vándorló zsidók kikémlelhetik előbb az ígért földjét? A pomerán óriást legyőző Béla herceg, ki a diadalért a lengyel királynak leányát nyeri jutalmul, nem juttatja-e eszünkbe Dávidot, aki szintén ilyen párviadallal küzd fel magát ismeretlen pástorból híres hőssé a Sula király vejévé? A korona és kard mondája pedig nem más-e azon szép héber legendának, mely a gyermek Mózesről hagyta reánk, hogy amit Béla hercegnek a korona és kard között, úgy kellett neki aranykorona és tüzes parázs között választania, szintén azon feltétellel, hogy ha a koronához nyúl, áldozatul esik a jövőendő aggódo fáraónak? De mindennél jobban bizonyítja a magyar nép és a zsidóság szellemi rokonságát azon közös felfogás, mely szerint a zsidó nép is Isten ígérete következtében nyert hazát. E gondolkodás a magyar nemzetet Európába telepítésének mindjárt első századaiban annyira áthatotta, hogy már legrégebbi krónikáink is úgy tekintik Magyarországot, mint Eteléről és hunokról maradt örökséget, akárcsak a bibliai Palesztinát, amely Ábrahámról, Izsákról és Jákobról szállott a törzsekre. A zsidó szellem a kereszténység első századaiban csak közvetve érintkezett a magyar nemzettel: mennyivel nagyobb lett a hatása akkor, amikor a reformáció idején színről-színre megjelent a magyar nép

előtt, amikor a magyar szív közvetlenül is elmerülhetett a Biblia gyönyörűségeiben, midőn a magyar elme megújodott az Ótestamentumban. A reformáció nagy jelentőséghez juttatta az Ószövetséget, egészen uralkodóvá tette. A magyar reformált vallás joggal mondható az Ószövetség új-jászületésének, reneszánszának.

A magyar nép és a zsidóság között már korábban észrevett lelki rokonság csak ekkor, a reformáció korában érzeteti igazán a maga hatását. Mintha csak feltámadtak volna azon magyar nyelvű zsidó családok, melyek Kohn Sámuelnek történeti bizonyításai szerint Árpád honfoglaló seregeivel jöttek Magyarországra, s amelyek csak a középkor vége felé tagadták meg, a rájuk nehezedő nyomás alatt, a Don mentéről hozott zsidó hitet. S mintha e feltámadt zsidó családok révén az egész magyar nemzetre kiterjedt volna a zsidó érzés és felfogás, oly lelki közelségbe jut a magyarság és a zsidóság. Mi sem bizonyítja ezt inkább, mint a rohamos fejlődés, mellyel a magyar protestánsok mindinkább, elszakítják magukat a középkori katolicizmustól, s mindinkább előrehatolnak az eredeti tanok, az Ótestamentum felé. Alig hangzott el Luther hatalmas szava a wittenbergi templomban, a magyar nép valami csodálatos ösztönél fogva, azonnal fogékonyan mutatkozott az újítás iránt, jól lehet, hogy messziről jött az ige és idegen fia hirdette. Mint futótűz terjedt el a reformáció az erdélyi szász földtől, a Dunántúli határ magyarságáig, és a szepesi német városoktól az Al-Duna mentén fekvő falvakig. Mihelyt pedig Kálvinnak, még ésszerűbb tanítása is ismeretes lett, a magyar reformátusok csaknem egy csapásra meghódoltak a helvét hitvallásban megnyilvánuló értelem magasabb foka előtt. Olyannyira, hogy a szigorú világnézetű, komor felfogású kálvinizmusnak, a bibliai puritanizmusnak, az Ótestamentumra támaszkodó presbiterianizmusnak a skótokat kivéve – sehol sem akadtak lelkesebb hívei, mint Magyarországon. Még a helvét hitvallás radikálisabb irányánál sem állapodott meg a magyar nép ésszerűségét követelő szelleme. Csak egy olasz orvosnak kellett megjelennie és a magyarság egy része már hitétül vallja a legegyszerűbb, legradikálisabb a majdnem dogma nélküli unitárius vallást, amely közel jár a zsidósághoz. S voltak olyanok, akik visszatértek az Ótestamentumhoz, Mózes törvényeit hirdették szabályadónak és a zsidók ünnepét – a szombatosok a szombatot rendelték megünneplendőnek. A népek

Folytatás a 7. oldalon

Eddig így tudtuk...

Új adatok az 1956-os forradalom és szabadságharc katonájáról, Nagyéri Károly századosról

Gosztonyi Péter hadtörténész két kiadásban közzétett leírása szerint az 1956. évi szabadságharc utolsó szervezett ellenállása november 12-én ért véget Sztálinvárosban, a mai Dunaújvárosban. Ekkor tette le fegyverét a honvéd helyőrség, amely eddig a Vasmű munkásságával együtt több szovjet páncélos rohamot visszavert. Páncéltörő lövedékük elfogyott, a várt külföldi segítség elmaradt. Nagyéri Károly századosnak a szovjetek teljes büntetlenséget ígértek. A legújabb hadtörténeti monográfiában, Horváth Miklós könyvében nem szerepel Nagyéri Károly neve. A dunapentelei (ahogyan Sztálinvárost a forradalom idején nevezték) ellenállás Horváth Miklós adata szerint november 7-én omlott össze a szovjet légierő csapásai, továbbá a tűzérési tűz következtében. A két végtelen ellentétes álláspont indokolja a levéltári források felidézését.

A dunapentelei légvédelmi tüzérezred forradalom és szabadságharc alatti történetéről a Nagyéri Károly százados által vezetett bizottság – hasonlóan a többi alakulathoz – a vezérkari főnök utasítása szerint jelentést állított össze (feltehetően 1956 utolsó napjaiban), amit néhány sor kiegészítéssel aláírt a hadosztály parancsnoka, Sántha Károly alezredes. Jelenést állított össze a dunapentelei Városi Kiegészítő-parancsnokság is, amihez terjedelmes, 1957. január 4-én hitelesített kiegészítést írt K. Kovács Albert százados, volt kiegészítő parancsnok. Személyesen adta át nekem visszaemlékezését Gabula János nyugállományú alezredes, akkor dunapentelei lakos, korábban a dunapentelei ezred felettes légvédelmi hadosztályának parancsnoka, aki az eseményeknek részese és szemtanúja is volt. Átnéztem a Budapesti Katonai Bíróság Pados István és társai szervezkedés ellen indított büntetőperének anyagát is, amely perben Nagyéri Károly százados a II. rendű vádlott volt.

A sztálinvárosi (dunapentelei) 142. honi légvédelmi tüzérezred parancsnoka 1956 őszén Nagyéri Károly százados (1923–1994) volt. Az elemi iskola hat osztályát végezte el, a háború előtt villamoskalauzként dolgozott. Polgári személyként hurcolták el a Szovjetunióba, ahonnan 1947-ben engedték haza. Belépett a Magyar Kommunista Pártba. 1950 májusában tartalékos tisztí iskolára vették fel. Karrierje nagyon gyorsan ívelt felfelé: októberben ezredparancsnoki tanfolyamra sorolták, majd zászlóaljparancsnoki beosztást kapott. 1955 januárjában a Szovjetunióba küldték tanfolyamra. Decemberben századosi rendfokozattal kinevezték a dunapentelei légvédelmi tüzérezred parancsnokává. A lakatya épülete elhagyatottan ma is áll Dunaújváros dunapentelei városrészében.

A forradalom eseményei október 25-én érték el Dunapentelét. Délután 17 óra tájban mintegy 1.500 fős tömeg indult a légvédelmi tüzérezred Tölbuhinról elnevezett lakanyájához, és követelte a lakatya nevének eltávolítását, a vörös csillag levételét a katonák sapkájáról, az előző nap a városba érkező és elfogott katonák szabadon engedését, továbbá azt, hogy fegyver nélküli katonák vegyenek részt a városi nagygyűlésen. Nagyéri Károly százados hozzájárult a követelések teljesítéséhez, a tömeg hosszú éljenzés után elvonult.

Később újabb, egészen más hangulatú tüntetők érkeztek a lakatya elé, akik már fegyvert követeltek, hogy Budapestre induljanak harcolni. Ezt a követelést Nagyéri százados elutasította, mire a tömeg erőszakkal fenyegetőzött. Nagy-

éri százados kiment a kapuhoz, és beszélt a tüntetőkhez. Ők azonban előrenyomultak, betörték a lakatya kapuját, és behatoltak. A katonák riasztólövést adtak le, hiába. Ekkor egy, utasokkal teherautó is érkezett a lakatya elé. A következő sortűzet a további nyomuló tüntetőkre és a teherautóra lőtték. A Nagyéri Károly százados által vezetett bizottság jelentése szerint 2 halott és 16 sebesült maradt a helyszínen. Egy résztvevő szerint a teherautó sofőrjét, Viczkó Sándort lőtték agyon (a közös síremléken Miczkó Sándor név olvasható). A következő napokban az alakulat visszavert több kisebb akciót. Október végén az alakulathoz is megválasztották a forradalmi katonai tanácsot, amelynek tagja lett Nagyéri százados is.

Október 31-én a városi tanácsházán megalakult a Nemzeti Bizottság, amelynek elnöke Pados István (a későbbi per I. rendű vádlottja), katonai parancsnoka Izinger Gyula főhadnagy lett (a későbbi III. rendű vádlott). Pados utasítására azonnal megkezdtek a volt ÁVH tisztjeinek a letartóztatását. November 1-én Izinger főhadnagy a Nemzeti Bizottság elhárító osztálya tagjaival kiment a lakatyaába, és ott – tisztjei és katonái tétlen jelenlétében – letartóztatta Nagyéri százados, akit a Vasmű pincéjében kialakított fogdába vitetett, ahol 12 letartóztatottal, közöttük volt ÁVH-s tisztekkel együtt tartották fogva. Egyikőjük, az ezredparancsnok volt politikai helyettese 1957. január 30-án a Nagyéri tevékenységét felülvizsgáló bizottság előtt azt vallotta, hogy látta: Nagyérít többször megütötték, miközben a kihallgatásra felvitték. Az ő véleménye szerint Nagyéri százados kommunistaéhoz illően viselkedett.

November 4-én hajnalban kezdődött a szovjet haderő Forgószél hadművelete. Izinger Gyula főhadnagy, a Nemzeti Bizottság katonai parancsnoka azonnal beteget jelentett. A Nemzeti Bizottság általános mozgósítást rendelt el (kevés eredménnyel). Felkérte Gabula János alezredet, korábbi hadosztályparancsnokot, hogy vállalja el a város katonai főparancsnokának a tisztét. Pados István elnök, Gabula alezredes és két honvédtiszt kiment a különböző állásokba telepített ütegekhez, és beszéltek a katonákkal. A tisztek figyelmeztették őket, hogy ne lőjenek az oroszokra, Pados elnök az ellenkezőjére utasította őket. Ezt követően Gabula alezredes nem vállalta a főparancsnokságot. Ekkor a Nemzeti Bizottság úgy döntött, hogy felhozatja a pincéből Nagyéri százados, és megbízza a főparancsnoki teendőikkel.

Nagyéri Károly százados a város közvéleménye bűnösnek tartotta a véres eseményekért, és követelte felelősségre vonását. Ötgyermekes családapa volt. Most elvállalta a főparancsnokságot. A következő napokat szoros megfigyelés alatt töltötte, haza nem mehetett, többen állandóan kísérték őt. Utóbb sokan mentették is a nyilvánvaló kényszerhelyzet vállalásáért Nagyéri százados.

November 6-án a Dunaföldvárt már elfoglaló szovjet páncélos hadosztály parlamentereket küldött a Nemzeti Bizottsághoz, és felszólította a fegyverletételre. A Nemzeti Bizottság közölte, hogy a városban nem fasiszták kezében van a fegyver, azt letenni nem fogják, támadás esetén védekezni fognak.

Másnap, november 7-én délelőtt néhány MIG-17-es szovjet repülőgép felderítő repülést végzett Dunapentele fölött. Három alkalommal nyitottak rájuk tüzet. Délután a szovjet tüzér-

ség tüzcsapást mért a kitelepített ütegekre, a lakatyaára. 6–8 repülőgép támadta az ütegeket. A csapás legfeljebb két órán át tartott. A katonák elhagyták állásaikat. Szétszórt felszereléseik még másnap is betérítették az utcákat. Veszteségük Nagyéri százados tudomása szerint két fő, a hadbírószag mint nyolc fő volt. Az elhagyott lövegeket a támadásba lendülő szovjet harckocsik tiporták össze. Megsemmisült az ezred harci technikája, 41 közepes és könnyű légvédelmi löveg a tüzvezetéshez szükséges eszközökkel együtt. Leégett a lakatya ruházati raktára. Néhány lakást is találat ért. A benyomuló szovjet csapatok nem ütköztek ellenállásba. Körülzárták a lakatyaát, és onnan a következő hetekben senki nem engedtek ki. November 20. táján a Honvédelmi Minisztérium rádió útján hívta fel a hivatásos tiszteket arra, hogy jelentkezzenek a Budapestén kijelölt lakatyaákban. Itt kellett aláírniuk a Tiszti Nyilatkozatot. Aki ezt nem írta alá, vagy a szövegén módosított, azt leszerelték. Nagyéri Károly százados továbbra is az ezred parancsnoka maradt.

A forradalom és szabadságharc alatti tevékenységének a felülvizsgálatára kirendelt bizottság január 30-án ült össze, a tárgyaláson Nagyéri Károly százados mint ezredparancsnok vett részt. A bizottság számos enyhítő körülményt mérlegelt, így a külső kényszerítő körülményeket is, de leszögezte, hogy Nagyéri százados megszervezte a város védelmét, bevonultatta a tartalékosokat, tűzparancsot adott ki a szovjet csapatok ellen, aláírt rölapokat, dokumentumokat, amit a fenyegetettség tényleges mértéke már nem mentett. Ezért a hadosztályparancsnok által vezetett bizottság 1957. január 30-án javasolta Nagyéri Károly százados tartalek állományba való helyezését. Röviddel ezután előzetes letartóztatásba helyezték.

A katonai bíróság úgy határozott, hogy a Pados István és társai elleni bűnygyben Dunapentelén tart nyilvános tárgyalást. (Gosztonyi Péter egy korábbi tanulmányában zárt tárgyalást írt.) Erre 1957. május 20, 21, 22, és 23-án került sor. Nagyéri Károly II. rendű vádlott minden ellene felhozott vádat elismert, de hivatkozott a kényszerítő körülményekre, ezért bűnöségét csak részben ismerte el. A bíróság életfogytiglani börtönrre ítélte. A Legfelsőbb Bíróság egyaránt elutasította a súlyosbításra (tehát halálos ítélet meghozatalára) irányuló ügyészi, és az enyhítésre irányuló vádlotti fellebbezést.

A Magyar Népköztársaság Elnöki Tanácsa 1961. december 6-án kegyelemből 8 évi börtönrre mérsékelte a büntetést. Ezt harmadolták, ami után, 1962. július 1-ével feltételeesen szabadlábra helyezték Nagyéri Károlyt. Nyugdíjaztatásáig a Dunai Vasműben dolgozott.

A bevezetőben hivatkozott egyik vélemény sem osztható. Egyrészt Gosztonyi Péter leírásának egyetlen elemét sem igazolják a források, másrészt Horváth Miklós felfogásával ellentétben Nagyéri Károly nélkül nem írható le a szovjetek elleni dunapentelei ellenállás története.

Tanulságos a későbbi történések felidézése is. 1990. szeptember 12-én Gosztonyi Péter, az első bekezdésben idézett, akkor Svájcban élő hadtörténetíró levelet intézett Für Lajos honvédelmi miniszterhez. Tájékoztatta őt arról, hogy Nagyéri Károly november 7-éig két szovjet támadást is visszavert. Utána – mert elfogyott a páncéltörő löszer – elfogadta a fegyvernagyvást, életfogytiglant kapott, a hatvanas évek végéig ült, Dunapentelén él.

E levél nyomán megindult Nagyéri Károly rehabilitációja, sajátos körülmények között. Gosztonyi Péter aláírta levelét, de nevét írógéppel nem írta ki. A Honvédelmi Minisztérium Rehabilitációs Bizottsága nevében dr. Fehér József ezredes, a bizottság elnöke felkérte Nagyéri Károlyt, hogy forduljon a bírósághoz ítéletének semmissé nyilvánítása ügyében. Az elnök „Sontonyi Péter úr” Bernből keltezett méltató levelére hivatkozik, amiből következik az, hogy számára az ajánló személy neve semmit nem jelentett, öröla miniszterétől nem kapott eligazítást, továbbá, hogy senki nem nézett utána, hogy a fejléccen megnevezett Osteuropa-Bibliothek hogyan kerül az ügybe, és a vélemény miatt érdemmel méltánylást? A levél fénymásolatát közlő, és szövegét – sajtóhibával – feloldó tudományos kutató, egykori dunapentelei felkelő, Zecher János „olvashatatlan aláírás”-sal és kipontozással helyettesíti be Gosztonyi nevét. A Nagyéri Károly sorsáról értékes adatokat felkutató Miskolczi Miklós 2005. ősi évfordulós újságcikkében megmarad „Sotonyi (vagy Sontonyi?) Péter” névnél, az Osteuropa-Bibliothek (Gosztonyinak a szakirodalomban elég gyakran megnevezett munkahelye) őt sem vezeti el a név helyes feloldásához.

Ezek alapján nem csodálható, ha Gosztonyi nézeteit nem tükrözik a hazai feldolgozások. Gosztonyi leveléből az is kiderül, hogy új adatai birtokában ő maga is felülvizsgálhatta volna Nagyéri Károlyról korábban írt nézeteit. Ezt csak annyiban tette meg könyvének Magyarországon megjelent harmadik, átdolgozott kiadásában, hogy azt írja: Nagyéri Károlyt életfogytiglani börtönnel sújtották. Többi állítását nem helyesbítette, és ez a javítása sem pontos, mert, amint fentebb olvasható, Nagyéri Károly öt év öt hónap után szabadult, és Gosztonyi e könyvének a kiadásakor otthonában élt. Ugyanitt annyival bővíti korábbi leírását, hogy a Nemzetőr és a forradalmi honvédség utolsó szervezett ellenállása a dunántúli Sztálinvárosban, november 7-én ért véget. Ez a mondat – a helyesbített dátum kivételével – nem támasztható alá: a várost Dunapentelének nevezték, itt a forradalmi honvédség szervezett ellenállásáról nem beszélhetünk, a nemzetőrség máshol – például a pesterzsébeti Jutadombon – november 10-én tette le a fegyvert.

Miskolczi Miklós cikke részletezi Nagyéri Károly történetének szomorú epilógusát. Adatai figyelembe véve úgy látszik, hogy a Gosztonyi levele alapján elinduló rehabilitációs eljárás végén, 1991. októberében az akkor már nagybeteg Nagyéri Károlyt ezredessé léptették elő. Ezzel nem értett egyet Zecher János, aki akkor a POFOSZ dunaujvárosi szervezetének az elnöke volt, és azon a teherautón ült, amelynek sofőrjét a lakatyaából – Zecher szerint célzott lövéssel – agyonlőtték, és feljelentést tett. A feljelentés kivizsgálása közben felkérték a nagybeteg ezredet, hogy rangjáról és a vele járó nyugdíjról önként mondjon le. Ezt Nagyéri Károly írásban megtaggte. Hosszú procedúrák után azonban a HM Rehabilitációs Bizottsága nem látta bizonyítottnak Nagyéri Károly tevéleges szerepét a sortűzben, ezért ezredesi előléptetését jóváhagyta. A Fővárosi Főügyészség Nyomozó Hivatala 1994. május 19-én büncselekmény hiányában megszüntette a nyomozást, azaz ártatlannak nyilvánította Nagyéri Károlyt. Ő pontosan öt hónap múlva, 1994. október 19-én hunyt el. A dunapentelei temetőben nyugszik.

DR. MAROSSY ENDRE

Múzeumi ajánló

Az idei nyár is igen gazdag látnivalót ajánl a rendezvények, kiállítások sorozatában, melyeket érdemes felkeresni.

A **Kunstthistorisches Museum**, különkiállításán látható **Giambologna: A test diadala** című kiállítás. A mindenható Medicek is rajongtak a XVI. században a márványból és bronzból megálmodott gyönyörű testek szépségéért. A Flamandiából származó **Jean Boulogne** – vagy **Giovanni da Bologna** - 1551-ben érkezett Itáliába, hogy jártasságot szerezzen a művészetekben. Kevés időt Rómában töltött, majd Firenzébe visszatérve olyan pártfogóra akadt, aki ott tartotta és anyagilag támogatja, hogy folytathassa tanulmányait. Első jelentős alkotása a bolognai Neptunus-kút, melyet IV. Pius pápa megbízásából készített, de talán egyik leghíresebb alkotása a **Szabin nők elrablása** (Firenze, Loggia dei Lanzi) Jean Boulogne Firenzében élt és dolgozott haláláig. Életművét főleg világi témájú alkotások jellemzik, vallási témájú szobrot alig-alig készített. A késő reneszánsz legsikeresebb szobrászainak egyike. **Giambologna** néven sikerült elismerést szereznie a műértő Medicek udvarában – elsőként tudott kilépni az addig egyeduralgó Michelangelo árnyékából. Az ideális emberábrázolásra és tö-

kéletes pózra törekedett, meghatározva ezzel a európai szobrászművészet irányát egészen a XVII. századig. A kiállításon az életnagyságú szobrokon kívül látható még számos kisebb bronzfigura is, például a „Vénusz fürdőzés után“, valamint viaszból és terrakottából készített alakok is.

A kiállított műalkotások egy részét magánszemélyek kölcsönözték a világ minden tájáról, és még sehol nem voltak nyilvánosan megtekinthetők – egy újabb ok arra, hogy senki se hagyja ki ezt az élményt. A látart szeptember 17-ig tekinthető meg.

A **Kunstlerhausban Bernard Schultze** műveiből tekinthető meg egy kiállítás – **de natura bernard schultze und parallelwelten** címmel. Schultze, aki 90 éves korában Kölnben hunyt el, a német absztrak festészet egyik legnagyobb művésze volt. Korai munkái egy légitámadás során megsemmisültek, mindazonáltal a XX. század második felének volt kiváló művésze.

A kiállításon további 20 kiválasztott művész alkotásai is láthatók. A látart július 28-tól szeptember 17-ig látható.

A **Leopold Múzeum** nyári kiállításának tárgya: a nők. A kiállítás címe: **Frauenbilder vom 16. bis zum 21. Jahrhundert** (Női képek a XVI. századtól a XXI-ig). A kiállító művészek névsora is élménygazdag látnivalót ígér, többek között Max Beckmann, Levin Corinth, Marc Chagall, Lucas Cranach, Marlene Dumas, Albrecht Dürer, Valie Export, Thomas Gainsborough, Richard Gerstl, Alberto Giacometti, Gustav Klimt, Oskar Kokoschka, Pablo Picasso, Egon Schiele, Eva Schlegel, Henri de Toulouse-Lautrec alkotásai tekinthetők meg.

Még szeptember 24-ig látható a **Belvedere**ben Schiele és egész életében mellette álló barátai, Gustav Klimt, valamint Oskar Kokoschka **„Az asztaltársaság – Egon Schiele és barátai”** című kiállítás. A tárlaton Schiele, Klimt, és Kokoschka mintegy 120 alkotása látható.

A modernék úttörői közé tartozó művészek 1909-ben összefogtak, hogy saját, a megszokottól eltérő kiállításokat szervezzenek. Az ebből az összefogásból született új művészeti csoport a csúcshívonalú osztrák expresszionizmus képviselői.

Otto Wagner (1841–1918), a bécsi modernék úttörője és az egyik legjelentősebb bécsi építész volt. Átfogó kiállítás mutatja be ezt a sokoldalú építőművészt a bécsi **Karlsplatzon található szecessziós pavilonban**.

Wagner leghíresebb munkái tekinthetők itt meg – például a **Steinhof-i templom** és a **Császári és Királyi Postai Takarékpénztár** terve – valamint a forradalminak számító földalatti vasút, továbbá modern lakóépületek tervrajza. A kiállítás látogatói megismerik Otto Wagnert, a radikális teoretikust, aki következesen bírálta a tradicionalizmust és az idillizmust. Az emlékkiállítás közvetítésével – Otto Wagner nyomán – bejárhatjuk Bécsét. Otto Wagner a szecesszió építésze, építőművész és várostervező az őt ért támadások ellenére az egyik legsikeresebb bécsi építész volt. Még idős korában is radikális ötletekkel vázolta föl egy majdani mega-város tervét. A Karlsplatzon álló pavilon 1898-ban épült a földalatti vasút állomásának, és a bécsi szecesszió mintadarabjának számít. Kialakításához nemes fehér márványt, sok aranyat és almazöld színt használt az építésze.

A kiállítás 2006 októberéig látogatható.

ASZALÓS SÁNDOR

MEGTAGADOTT EMIGRÁCIÓ?

Folytatás az 1. oldalról

az államhatárok következtében, csupán virtuálisnak tekinthető. Elhangzott ugyan már tömegtelen „szó, szó, szó”, és hamvába hullott számos erőltet, elkapkodott kezdeményezés, az eredmény azonban alig több a semminél. Pedig elvárható lett volna, ha előbb nem, hát az 1956-os forradalom jubileumi évének beköszöntésekor, hogy a kérdés illő, jogilag releváns módon nyugvóponttra jusson. Most már a politikai tisztesség és illendőség keretein belül nincs mód a megoldásra. A megfelelő idő és alkalom elmulasztását, sem az utolsó pillanatra tartogatott mosoly-offenzívákkal, sem csinos frázisokkal nem lehet pótolni. Minden ez irányú próbálkozás ízléstelen, és az érintettek közül csak kevesek megnyugtatóra alkalmas. Vagyis, a mintegy 2,5–3 millió nagyságrendű nyugati magyarság elutasítását, arculütését jelenti.

E sorok írójának a nyugati magyarsághoz fűződő kapcsolatai – mintegy öt évtizeddel ezelőtt – azzal kezdődtek, hogy gyerekkori barátai, gimnáziumi osztálytársai közül többen emigráltak. Nem követte őket, noha a hívások, kérések, ajánlatok többségének őszinteségében nem kételkedett. Később már tanárként, történészként, majd újságíróként ismerkedett meg behatóbban a nyugati emigráció életével, gondolatvilágával, törekvéseivel. Köszönheti ezt egyfelől olyan neves nyugati szakembereknek, művészeknek, történelmi személyiségeknek, akik figyelmükkel, bizalmukkal kitüntették. Köszönheti másfelől azoknak a történelmi neveknek nem hordozó, és történelmi tettekről sem ismert „kisembereknek”, akik szorgalmukkal, tudásukkal életvitelük tisztességével, a földkeresg számos országában szereztek elismerést a magyar névnek.

A rendszerváltás választóján, először Pozsgay Imre mondta ki a nyilvánosság előtt, hogy a nyugati magyarság politikai kirekesztését, emigrációs megbélyegzését egyszer és mindenkorra meg kell szüntetni. Ők a mai államhatárokon belül, valamint a Kárpát-medence más országaiban élő magyarokkal együtt alkotják a magyar nemzet egészét, amelynek egyes részeit a történelmi kényszer szakította el egymástól. Majd az Antall-kormány tette meg az első gyakorlati lépéseket a *volt emigráció* felé azzal, hogy elődje, a Németh-kormány által, a Miniszterelnöki Hivatal keretében létrehozott Határon Túli Magyarok Titkárságát, Határon Túli Magyarok Hivatala néven, önálló, országos hatáskörű közigazgatási szerv rangjára emelte. Hamarosan kiderült azonban, hogy ez a látványos gesztus, nyugati vonatkozásban sem volt elegendő a magyar–magyar kapcsolatok hathatós rendezéséhez. Hiba volt mindenekelőtt, hogy a szervezet létrehozása előtt nem került sor átgondolt, a kérdéskör minden lényeges összetevőjét elemző, kisebbségpolitikai kormányprogram, és törvény megalkotására. Ennek alapján pedig, olyan, az országgyűlés által hitelesített, ünnepélyes nyilatkozat kiadására, amelyben az óhaza nyilvánvalóvá teszi, hogy mi módon kívánja orvosolni a nyugati magyarságot ért történelmi bűnöket és igazságtalanságokat. Továbbá, mit kér, és mit vár közösségeiktől a további kapcsolatépítés terén. Sajnálatlalt kell megállapítanunk, hogy sem a koncepció, sem a megfelelő törvény kimunkálására, sem pedig az ünnepélyes nyilatkozat kiadására nem került sor.

A nyugati magyarság és a magyar kormányzati szervek kapcsolatára azóta is a pragmatikus változékonyság, az esetlegesség és a kormányzati koalícióktól függő, kölcsönös bizalmatlanság jellemző. Olyan jelenség ez, mint Mozart *Varázsfuvola* című operájában Papageno és Monostatos találkozására; miután egyik sem tud eleget a másiktól, ezért már pusztá megjelenésükkel is riogatják egymást. A volt politikai emigráció tagjai, talán máig több must, intoleráns pártkádert, ügynököt, besúgót, ilyen-olyan hírszerzőt vélnek a kormányoldalon felismerni, mint ahány valóban átmentette magát a pártállami időszakból. Kétségtelen, hogy gyanakvásukat, bizalmatlanságukat számos negatív élmény és igazolható eset élteti. A helyzetet csak rontja, ha időnként a múlt olyan asztrál-lényei és valószínű mumusai tűnnek fel a kisebbségpolitika hivatali színterein, akiket valakik, valahol, hosszú évekig „pihentettek”, hogy aztán újult erővel, új indulatokkal, de régi arcukkal és módszereikkel tűnhessenek fel a magyar–magyar kapcsolattrombolás színterein.

Az Antall-kormány okkal és joggal nyilvánította a határon túli magyarság kérdését a magyar bel-és külpolitika részévé. Ez azonban csak „praktikus” jelleggel, kiérlelt, átfogó nemzetpolitikai koncepció megalkotása nélkül történt.

A hiányt a későbbi kormányok sem pótolták. Hamarosan e téren is tragikusan különvált a „haza és haladás” klasszikus jelszavának két eleme. Merőben újszerű, minden történelmi hagyományt háttérbe szorítani kívánó polgári társadalom hívei türelmetlenné váltak mindennel szemben, ami a nemzeti jelleg fenntartásával és erősítésével kapcsolódott össze. Ezáltal a kisebbségi kérdés kezeléséből is kiszorultak, illetve e vonatkozásban önmagukat tették „kivülállóvá” és hiteltelenné. Miközben ez utóbbi felfogással szemben egyre erősödött és erősödik napjainkban is a kisebbségek, és a hazai nemzeti tradicionalizmus képviselőinek ellenérzése.

Eddig egyedül az Orbán-kormány részéről történtek határozott lépések a kisebbségi kérdés hathatós kezelése, megoldása irányában, de az eredmény – nem csupán idő hiányában – torzóban maradt. Folyamatosan két – koronként és kormányzati ciklusonként más-más formában felbukkanó – felfogás „birkózik” e téren egymással. Az egyik inkább a kisebbségek elvándorlását, agyelszívását, a másik pedig „szülőföldön maradását” látszik támogatni. Megállapítható ugyanakkor, hogy eddig egyik sem érvényesült kellő hatékonysággal, mondhatni, mindkettő belpolitikai iszapbirkózásba fulladt, és nagy költségvetési erőforrásokat emésztett fel anélkül, hogy tartós és látható eredményre vezetett volna. Ellenpéldaként lennének említhetők az elmúlt évtizedben, magyarországi támogatással létrehozott, határon túli felsőfokú tanintézetek. Ne álltassuk azonban magunkat; olyanok ezek, mint a hajdan volt római *limes* kiserődjei a Duna bal partján. Addig álltak, amíg a hátsó ország logisztikai bázisa fenntartotta őket.

Szükségképpen a Határon Túli Magyarok Hivatala sem volt tizennégy évi fennállása során, pontos rendeltetését, belső szervezeti felépítését, és a magyar közigazgatás rendszerében elfoglalt helyzetét tekintve „kitalálva”. Alapító okirata többszöri módosítás után sem volt összhangban a valóság igényeivel. A kormányhivatal élén az elmúlt másfél évtizedben – kevés kivétellel -, vagy szakmai, vezetői minőségük, vagy „előéletük” miatt, kifogásolható, támadható vezetők álltak. Napjainkra egyre nyilvánvalóbbá vált, hogy a szervezet alapos átalakításra, ésszerűsítésre szorul. Ebből azonban semmiképpen nem annak kellett volna következnie, hogy egy politikai döntés jogutód nélkül megszűntesse, illetve valamely adminisztratív gépezet jellegtelen alegységévé degradálja. Ezek után nem csodálkozhatunk majd azon, ha a magyar kisebbségek mozgásterét szűkíteni kívánó külső erők felélénkülését tapasztaljuk. Továbbá azt sem hihetjük komolyan, hogy az Európai Unió a megoldásra új és maradéktalanul üdvöztető kereteket teremt. A magyar nemzet történelmi széttagoltsága olyan objektív helyzet, amely a magyar állam részéről továbbra is megkülönböztetett figyelmet, és ezt kifejező szervezeti formákat, kezelési módokat is igényel.

Jó és ígéretes kísérletnek tűnt a Magyar Állandó Értekezlet (MÁÉRT) elnevezésű, kormányzati konzultatív testület megalapítása, de az alapítás körüli indokolatlan kapkodás, valamint az átgondolatlan gyakorlati igények, a szervezetet egyre nehezebben megoldható problémák elé állították. Fennmaradását és hosszú távú, kormányzati ciklusokon átívelő működését, a létrehozói szándék, erős alkotmányjogi garanciákkal nem biztosította. Így előbb parttalan viták, „odamondogatások” színterévé laposodott, majd a kritikával nem szívesen bajlódó politikai akarat, „parkoló-pályára” utasította. Az úgynevezett Nyugati Magyar Tanács pedig, csupán rendeletileg nyilvánosságra hozott, kiérlelt szándék maradt. Tényleges megalakítására nem került sor, és a nyugati magyarság továbbra is képviselői fórum nélkül maradt. Jelenléte a jelenleg alvó MÁÉRT-ban részleges és állandó „vendégszereplés” jellegű csupán. A képviselő és véleményformálás jogi-szervezeti kereteit, a felmerülő igények szerinti, *ad hoc* megoldások nem pótolhatták.

A mai államhatárokon túl élő nyugati magyarság mintegy fele a Kárpát-medencén kívül él, önálló kisebbségi jogokkal és az ennek megfelelő parlamenti, önkormányzati képviselettel nem rendelkezik. Hitéleti, oktatási, kulturális intézményrendszerre, anyanyelvi kommunikációja, gazdasági ereje hanyatló jeleget mutat. Elérteztünk tehát ahhoz a *last minute* állapothoz, amikor a csekély mértékű anyaországi támogatások, a hosszú távú fennmaradási projektek helyett, legfeljebb már csak konferenciák, em-

lékülések, ilyen-olyan kulturális szemlék lebonyolításához elegendők. Ha azonban a nyugati magyarság fennmaradásának két pillérét, a magyar nyelvi és magyarságismereti oktatást, valamint a magyar nyelvű hitéletet nem sikerül megerősíteni, akkor a közösségek asszimilálódása, már a belátható jövőben visszafordíthatatlanná válhat.

Mindez, persze, nem elsősorban anyagi javak, hanem politikai szándék, illetve döntés kérdése. Az új magyar polgári demokrácia uralkodó elitjei tulajdonítanak-e nemzetpolitikai jelentőséget annak, hogy az összmagyarságnak mintegy harmada, kényszerek, vagy kihívások következtében, idegen impériumok alatt él? Ha igen, akkor a kérdést az elsőrendű nemzetpolitikai célok között kell számon tartani és kezelni. Ha pedig mégsem, akkor a „sírt, hol nemzet sülyed el” szindrómájával kell szembenéznük. Még nem késő választani!

Zsidó–magyar szellemiség

Folytatás a 6. oldalról

szellemi életét irányító magasabb erőkről nem akar az tudni, aki kétségbe merné vonni, hogy a reformációnak általam felvázolt fejlődésében nem az a titkos erő nyilatkozott, „a lelki rokon-ság ereje”, amely ellenállhatatlanul vonja egymáshoz akár a nemzeteket, akár az egyes személyeket. A XVII. századi ellenreformáció sem tudja kivonni magát e gondolkodásmód alól, sőt éppen a katolicizmus nagy költője, Pázmány növendéke, a szigorúan vallásos Zrínyi Miklós fejezi ki legerősebben és legmeghatóbban a magyar és zsidó nép szellemi közösségét, midőn hőskölteményének vezérgondolatává teszi, hogy az Isten a maga második választott népét úgy bünteti a törökkel, mint hajdan a zsidókat Egyiptom és Babilon fejedelmével. Ezek hatására a honszellem érzése sem tud megnyilvánulni másképpen, mint ótestamentumi színezettel. A református és katolikus magyar egyaránt a bűnökben keresi a haza politikai hanyatlásának okát, egyaránt a zsidók viszontagságos sorsára hivatkozik, csak hogy mindkét fél a másikban látja a kárhozat forrását. A reformátusok azt hirdetik, hogy Isten azért tőri, veri a magyart, amiért csakúgy megvetik az ige hirdetőit, a reformátorokat, mint a zsidók előbb a prófétákat, majd magát Krisztust. A katolikusok pedig azt vetik az ellenfél szemére, hogy a protestánsok hitehagyottsága, Szűz Máriáról, Szent Istvánról és Szent Lászlóról való megelégedkezése miatt éri az országot sok veszedelem, éppen úgy, mikor a zsidók elhagyták Isten parancsolatait és Mózes törvényeit. Azonban nem kell a messze múltban kutatni, hiszen a magyar és a zsidó nép sorsa közötti hasonlóság érzése a jelen század költészetében is elég gyakran mutatkozik. Avagy nem a rég meggyökerezett felfogást követ-e Garay, midőn Álmot a magyarok Mózesének nevezi? Petőfi midőn felújítván Zrínyi hasonlatát, Magyarországot tejjel-mézszel folyó Kánaánnak mondja és kivált Kölcsey, midőn Himnuszában, egészen a régi protestáns énekek és a Zrínyiász állaspontjára helyezkedve a magyar történetnek éppen azon mozzanatait emeli ki, melyeket a régi költők a zsidók sorának kiválóbb eseményeivel állítottak párhuzamba. Az biztos, hogy a zsidó vallást, irodalmat és szellemet már századok óta magába fogadta a magyar nép vallása, költészete, irodalma, egész szellemi világa. A titkos lelki rokonérzésből adódik, hogy nemcsak az egyik felet, a másikat is hatalmába ejti. A hazai zsidók is, mintha csak beláták volna a magyar nép szívébe, már a legrégibb idők óta fogva, a legjobb indulattal, nagy tisztelettel és elismeréssel viseltettek és beszéltek a magyar nemzetről. Mintha csak tudták volna, hogy az a nép melynek ősei közül jó rész- legújabb történeti kutatás szerint már a honfoglalás idején zsidó hitet vallott, oly kevésbé terjesztették ki a magyar népre a felekezeti elfogultságot. De nemcsak sejtelmek, tények is hozzájárultak, hogy a hazai zsidók még a teljes jogfosztottság napjaiban is nagyra becsülték a magyar nemzetet. Magyarország történelme nem ismeri a zsidóüldözések azon véres jeleneteit, melyekből a külföldi, még a művelt nyugati népek élete is szennyes. Egy-két jelentéktlenebb esetet leszámítva nincs mit szégyellni, mert keresztény országban itt részesültek a legjobb bánásmódban. Hogy régi zsidók így gondolkoztak, bizonyítja az a monda, mely szerint a várva várt Messiást Magyarországot hagyja utoljára, mert a zsidók úgyis szabadságban élnek, valamint az a másik mondaszerű elbeszélés, hogy a zsidók egyedül Magyarországon tarthattak az összes hitsorsokra kiterjedő zsinatot 1650 Budán? Magyarország újabb kori zsidósága 1825-től a politikai újjászületés idejétől számítható, alig 50 év

Szirányi István: Portré

alatt a leghívebb, legodaadóbb, legmagyarabb lett. Amikor még mereven állottak a törvény tiltó korlátai, már igyekeztek behatolni a magyarság körébe. Két zsidó teológust érdemes említeni. Löw Lipótot, akit később, mint szegedi rabbist a hazai zsidóság hosszú ideig szellemi vezetőjeként tisztelt és Bloch Móricot, ki mint Ballagi Mórt, aki a modern magyar protestáns vallástudományának lett megalapítója és kiváló nyelvtudós volt. Azonban bármily nagyelklűnek is ismerjük a magyar nemzetet, oktalanság lett volna tőle elvárni, hogy a haza lakosainak egy részét minden hadi, vagy művelődési érdem híján, mindazon jogok élvezetében részesítse, melyet más honpolgárok csak véres küzdelmek árán szereztek meg. Az 1830-40-es években élt zsidók belátták, hogy az emancipációhoz kevés az érdemük. Bár a magyar nemzet legragyogóbb szellemei, (Eötvös József röpiratában, Jókai Mór pedig drámában) szólaltak fel a zsidók egyenjogúsítása mellett. Ezért a zsidók vágyódtak oly alkalom után, hogy bizonyítsanak. Elkövetkezett a magyar történelemnek legragyogóbb éve: 1848, és a zsidók nem haboztak, hogy vagyonukkal és vérükkel a fenyegetett haza védelmére siessenek. Az első honvéd zsidó ifjú volt, de százakra és ezrekre megy azon zsidók száma, akik mint honvédek, nemzetőrök végig küzdöttek a szabadságharcot. Előkelőbb katonai rangot kevesen kaptak, de tisztelet a névtelen hősöknek, közkatonáknak. De nemcsak a dicső harc napjaiban, hanem az elnyomatás éveiben is együtt érzett a hazai zsidóság az egész magyar nemzettel, sőt a közös szenvedés forrasztotta a legerősebb láncot. Midőn pedig virradni kezdett a nemzet fölött, a nemzet elismerése nem maradt el, az országgyűlés első feladata lett az emancipáció, és Eötvös báró megérthette, hogy az eszmét, melyért síkraszállt ő iktathatta be. Az 1867. XVII. Törvény-cikk megteremtette a magyar zsidóságot. A zsidóság részt vállalt abban a munkában, amely Magyarország politikai, gazdasági, kulturális átalakulását eredményezte. A zsidóság hálával fizetett, és mindenütt ott volt, ahol a hazát lehetett szolgálni. Nincs a magyar tudomány, irodalomnak művészetnek oly iránya, hogy zsidó nevek ne ragyognának, ne fényesednének benne. Elsősorban az orvostudomány az, amely még a középkorból eredt örökség, de lehetne sorolni a magyar történelem Marczaliját, Acsádját, a magyar irodalomtörténet Bánócziát, a nyelvészet Simonyi Zsigmondját, Kunost vagy Balassáját. A szétszórt zsidóság egyrészt élesztő, erjesztő anyag volt azon népen belül, mely keblébe fogadta, s mint ilyen élesztő, számos nép történetében magát tekintheti a haladás, a fejlődés számtalan jelenségeinek végokául. Magyarországon is kettős hivatás várt a zsidóságra. Élesztőül, erjesztőül szerepel a haladásnak minden mozgalmában, mert a zsidók lehetetlen, hogy a legszabadelvűbb eszmék iránti hűségben megtanorodjanak. Használt az örök nyugtalan lelkelet, örökké romboló, egyszersmind alkotó szellem. A zsidóság szerteszét lakott a hazában, nemzetiségiek, kisebbségek felett állva hirdette a magyar eszmét. Nemzeti hivatásának érezte a nemzetiségekkel való párbeszédet. Felekezete ügyéért aggodó zsidó - nemzeti sorsáért aggodó magyar - megfért egymással. A nemzet már évszázadokkal ezelőtt rokonául fogadta a zsidóságot, s az emancipációval testéből való test, lelkeiből való léleknek vallotta magát.

HALMOS SÁNDOR (Debrecen)
az Országos Rabbiképző-Zsidó Egyetem docense

Az előadás (amelynek rövidített változatát közöljük) elhangzott a VIII. Jakabffy napok keretében, 2006. május 13-án, Szatmárnémetiben.

KÖZÖTTÜNK ÉLNEK

Simon Béla

Hol van a boldogság tanyája? Például a Neufelderi tó tenyérynői paradicsomi világában, ahol minden fűszál egyenesen áll, ahol virágzó leanderek és a kis faház ablakaiból pirosuló muskátlik bólogatnak, a szomszédok barátságosan integetnek, néha beugranak egy-egy pohárka borra és ahol a háziúr, hamisítatlan magyar kiejtésével az 50-es, 60-as évek slágereit éneкли a csillagfényes nyári esték hűvösében.

Látogatóban vagyok Simon Béla 56-os magyarnál, aki nyugdíjas éveit részben Bécsben, részben a Neufelden/lajtaújfaluí tónál tölti.

Budapesten születtem 1937-ben. A Kálvin tér közelében laktunk, négyen voltunk testvérek, a szülem elváltak, de továbbra is jó viszonyban voltak egymással. Nevelőapám a belügyminisztérium nyomdájában dolgozott, édesanyám műlímző maszek kisiparosként a háború előtt miseruhákat, az 50-es években főleg hatalmas zászlókat himzett és varrt egyedülként az országban. Anyu foglalkozása sokszor átsegített minket a nehézségeken. 1945-ben az orosz katonák ingeket varrattak vele mindenféle összelopott anyagokból, és élelemmel, csokoládéval fizettek. Így aztán elég jól éltünk a legnehezebb időkben is. A lakásunk melletti műhelyben néha 5–6 tanulólánny is dolgozott, akik vidékiek lévén elláttak minket ennivalóval.

A maszek kisiparos foglalkozás nem volt jó ajánlólevél az 50-es években.

Soha semmi bajunk nem esett emiatt. Anyám foglalkozása annyira egyedülálló volt, nem lehetett semmilyen szövetkezetbe sem beléptetni, és szükség is volt rá. Ki rajzolta, hímezte, varrta volna azt a tengernyi zászlót, ami az 50-es években szükségeltetett?! Apu révén meg munkás családnak, tehát „jó kádernek” számítottunk. Biztonságban és szeretetben éltünk, anyám a lelkét is kitétte értünk. A háború utáni évek nagy divatja a tangóharmonikázás volt. Minden vágyam teljesült, amikor karácsonyra tangóharmonikát kaptam. Amennyire nem szerettem tanulni, annyira szerettem a zenét. Minden segítség nélkül megtanultam néhány dalt játszani rajta. A szülem beírtattak Jahn Antal harmonika világbjaink iskolájába. Tehetséges voltam, de nem voltam falrengető tehetség, nem érdekelt az elmélet, a szolfézs, a kontrapunkt. Játszani akartam, dalokat tanulni és a zenével szórakoztatni.

Azt mondja, nem szeretett tanulni. Mit csinált a kötelező általános iskola elvégzése után?

Elementem inasnak. A budapesti Standard Telefongyárban tanultam ki a szerszámkészítő lakatos mesterséget. Utána az Orion gyár javítóműhelyében dolgoztam, naponta egy órát villamosoztam a munkahelyemre. Munka után harmonikaiskola, aztán foci, lödörgés a haverokkal stb. Így érkezett el 1956 októbere. 19 éves voltam.

Hogyan emlékszik azokra a napokra?

Sok minden összefolyik az emlékezetemben, néha csak felvillanó képekre emlékszem, a dátumra nem, de néhány esemény kitörölhetetlenül az emlékezetemben maradt.

Már október elején felfigyeltem rá, hogy a belvárosi utcákon az éjszaka sötétjében feliratok jelentek meg oroszul, magyarul: „ruszkkik haza”. Az emberek, főleg a fiatalok zúgolódtak: magyarok vagyunk, miért tűrjük az idegen elnyomást, mit csinálnak itt az oroszok? Apu, akinek bizonyos fokig bizalmi állása volt a belügyi nyomdában, hozta a híreket. Suttogva mesélte, hogy „valami zűr van”. Október 23-án délután a rádió bementa, hogy nem szabad tüntetni. Erre persze mindenki az utcákra özönlött, én is a haverokkal. A Kossuth Lajos téren és a belvárosi utcákon szinte moccanni sem lehetett, mentem, amerre az ár sodort. Hamarosan lövések hangját hallottuk a közeli rádió épülete felől.

Anyám nagyon féltett bennünket, este mindig otthon kellett lennem, mégis ott voltam a Sztálin szobor ledöntésénél. Egy voltam a sok száz közül, aki az óriási, 8 méter magas szobornál húzta-vonta a kötelet, és amikor nem bírtuk megmozdítani, megérkeztek a teherautók. Valaki pányvát vetett a szoborra és az megingott! A nép ujongása közepette a csizmája felett elvált és a földre zuhant. Kalapcsokkal, vésőkkel, kődarabokkal próbálták szétverni.

Tudatos, elkötelezett forradalmár volt?

Nem. Én semmit sem kezdeményeztem, nem voltam vezető ember, még forradalmárnak sem tekintem magamat. Az eseményeknek inkább nézője, mint résztvevője voltam, de éreztem, hogy igazunk van. Szabadok akartunk lenni, mint minden nép. Apu is úgy beszélt otthon, hogy „győztünk”. Anyám reszkettett értünk gyerekekért és nem engedett sehova, de a munkahelyemen kikiáltották a sztrájkot, így napközben ráértem. Kíváncsi voltam és engem is elkapott a láz. Jelentkeztem egy belvárosi „őrgáró” csoportba, ahol felvették az adataimat. Nemzetiszínű karszalagot kaptam és a feladatot, hogy figyeljek, vigyázzam a rendet és jelentsem, ha valahol valami rendkívüli történik. Fegyvert is kaptam, hiszen annak idején, inaként lőni is tanítottak bennünket. Hát ezt az orosz tárcsás golyószórót kipróbáltam: akkorát rúgott a vállamon, amikor elsült, hogy azonnal megállapítottam, hogy ez nem nekem való. Nem is lőttem vele egyszer sem.

Az események figyelése volt a feladata. Miket látott?

Emlékszem, egyik belvárosi parkban egyszer elkaptak egy ávsót. A feldühödött emberek fához kötözték, a száját a zsebeit teletöltték pénzzel, miközben azt kiabálták, hogy pénzért elárulta a hazáját. Nem tudom mi történt vele aztán.

Egyszer az őrgáratunk során a Mátyás pince környékén, egyik 3. emeleti lakásból ránk lőttek. A társam meg-

sebesült, szörnyű érzés volt. Beugrottam egy kapu alá. Hamarosan megjelentek a forradalmárok, a házat kipuolták, és a társamat vöröskeresztes teherautó vitte el. Mindez pillanatok alatt zajlott le. Szinte hihetetlen, hogy ilyen rövid idő alatt milyen jól megszervezték mindent.

Úgy tudom, hogy az október 25-én a Kilián kaszánya környéki harcokat is látta?

Úgy emlékszem, hogy vasárnap volt [október 25., csütörtök; vasárnap október 28-a volt. Szerk.]. Gyalog mentem át a Kálvin térről az Üllői útra. Már kora reggel halottuk, hogy orosz páncélosok közelednek. A forradalmárok megpróbálták az Üllői út és a József körút sarkán tartóztatni őket. Fiatal srácok, alig 15-16 évesek, a hatalmas tankok alá szaladtak és benzinnel töltött égő csóvájú üvegeket (Molotov koktélnak hívtá a nép) dobtak rájuk. A páncélosok nem tudtak közelre lőni, csak tekergették a fejüket. Az első tank rögtön felrobbant, a menekülő oroszokat a házakból lelőtték. Jöhetett a következő. Az egyik fiún áment egy tank, borzasztó volt. A felrobbantott orosz páncélosok eltörloszolták az utat, ekkor megpróbálták másík irányból közeledni. A József körúton aztán két orosz páncélos sorozatlövéseket adott le a házakra. Az utca pillanatok alatt romokban hevert. Mi egy kapualjából leselkedtünk, később segítettünk összegyűjteni és teherautókra rakni a halottakat. Az egyik tankba belenéztem, összeégett oroszok édeskés hűsszaga csapott meg. Úgy emlékszem, hogy legalább 8 páncélost és egy sor ÁVO-s autót nyírtak ki a csata során. A későbbi napok teljesen összemósódnak az emlékezetemben.

A munkahelyén történt valami említésre méltó esemény?

Nem. Sztrájk volt. A forradalom leverése után egyszer kivillamosoztam a munkahelyemre, de azt a választ kaptam, hogy munka nincs, majd értesítenek. Eközben ott-hon keresett az ÁVO. Kiderült, hogy a megtalált listák alapján tudták, hogy jelentkeztem őrgáratra. Az is lehet, hogy valaki besúgott. Megijedtem. A haveroktól hallottam, hogy már sokan disszidáltak, és Ausztriában befogadják a menekülteket. A szülemnek nem szóltam. December elején felvettem a legjobb ruhámat, nyakkendőt kötöttem, belebújtam a télikabátomba és hajnalban elindultam a Déli pályaudvar felé.

December elején már lezárták a határokat. Hogyan sikerült mégis átjutnia?

A Sopron felé induló vonat tele volt menekülőni vágyókkal. Még jóval Sopron előtt le is szedtek minket magyar katonák a vonatról és teherautókkal elindultak velünk dél felé. Egy kiskatonáa adta a tippet, hogy ha egy emelkedőnél lelassul az autó, ugorjunk le, lövésí parancsuk nincs. Két társammal a teherautó végéhez nyomakodtunk. Az első lehetőségnél leugrottunk és begurultunk egy árokba. Az egyik fiú eltörte a lábát. Ott kellett hagynunk. Térképünk nem volt, azt sem tudtuk, hogy hol vagyunk. Egy hétig bolyongtunk a környéken. Csak este a sötétben mertünk bemenni a falvakba, kikerülve az őrgáratot. Esténként mindenhol kijárási tilalom volt. Tányákon, magányos házakba kopogtunk be, ahol mindig mindenki önzetlenül segített. Kaptunk enni, meghúzhattuk magunkat az istállókban, enyhe éjszakákön a szénaboglyákban. Időközben már 12 főre szaporodtunk. Két nagypénzes fiú is volt közöttünk. Az egyik faluban pénzért vállalta valaki, hogy éjjel átvisz minket a határon. A magyar határőroket kellett lefizetni, akik elterelték az oroszok figyelmét is. Koromsötét éjjel lopódkodtunk libasorban a határ felé, ha a vezetőnk lehasalt, mi is. Zsiránál egy kis temetői kápolnában oroszok tanyáztak. Hallottuk, ahogy beszélgettek. Hangtalanul kúsztunk a sírok között. Már hajnalodott, amikor a vezetőnk megszólalt: „Uraim, rágyújthatnak. Ausztriában vagyunk.” Locsmándon (Lutzmansburg) a Caritas sátraiban teát, ennivalót, csokoládét kaptunk. A két pénzes fiút hamarosan Mercedesen vitték tovább.

Mihez kezdett Ausztriában? Tudott németül?

Egy szót sem. A traiskircheni tábórra kerültem, ahonnan tizedmagammal osztrák grófnő vitt el magához Alsó-Ausztriába dolgozni. Cukorrépát raktunk halomba, a földön dolgoztunk; vendéglőben laktunk hónapokig. A vendéglős megszeretett, sokat segítettem neki. Maradhattam volna nála vagy kívándorolhattam volna Amerikába, én mégis inkább Bécsét választottam. Mindenképpen Magyarországon közelében akartam maradni. Az ottakíringi táborban találtam szállást és egy közeli bútorgyárban munkát. Beiratkoztam a Katolikus Munkások Egyesületébe, amit magyar származású káplán, Széles József vezetett. A fiatal szocialisták egyesületében pedig súlyt emeltem. Csupa segítőkész osztrákkal találkoztam. A mai napig minden barátom osztrák. Az életem lassan egyenesbe jött. 26 évig dolgoztam egyik bécsi gyárban sofőrként, szerszámkészítőként. Megnősültem, van egy fiam és két szép unokám.

Mikor kezdett el zenélni megint?

A 60-as években meglátogathattott az édesanyám, aki kicsempészte a tangóharmonikámat. Micsoda öröm volt! Először csak otthon vagy baráti körben muzsikáltam, aztán egyre több helyre hívtak. Vettem keyboardot, azon játszom esküvőkön, születésnapokon, partikon. Majd minden hétvégém foglalt. A műsorom főleg slágerekből áll, otthon kazettákról tanulom be az újabbakat. Most jelent meg az első CD-m is, *Wunderbar, dass es dich gibt* címmel. Kedvenc számaimat énekelem rajta, kettőt magyar nyelven.

Hazafelé az autóban a kapott CD ismerős slágereit hallgatom dúdolgatva: „Kócos kis cigánylánny nevens rám...”.

FERENCZY KLÁRA

DÉLVIDÉKI PILLANATFELVÉTEL*

Az általam képviselt Civil Mozgalom, 2005. őszén jött létre, s azon pártoktól független fiatal magyar értelmiségieket, egyetemistákat tömöríti, akik a már régóta meglévő problémákat új mód-szerekkel kívánják megoldani.

Délvidéken az egyik legnagyobb probléma pillanatnyilag megítélésem szerint a demokratikus berendezkedés hiánya. A legutóbbi, 2004-es választásokon ugyanis a délvidéki magyar választóknak csak kb. 40 %-a ment el szavazni, s bár erre pontos adatok nincsenek, közülük is csak nagyjából 2/3-a adta le voksát magyar pártra. Ennek alapján megállapítható, hogy a délvidéki magyar pártok jelenleg az ottani magyarságnak legfeljebb 1/3-át tudják megszólítani, illetve aktivitásra készíteni.

Felvetődik bennem a kérdés, hogy beszélhetünk-e egyáltalán délvidéki magyar közösségről, vagy ez valójában csak virtuális közösség, s csak a szónoklatokban, a szavak szintjén létezik, de a valóságban, a tettek mezején nem? Az elmúlt tíz évben nem volt egyáltalán olyan kérdés sem, amelyben a délvidéki magyar pártok közösen léptek volna fel. A közösségi létnek azonban vannak minimális követelményei.

Bár Délvidéken jelenleg négy magyar párt működik, valójában csak kettőt (a VMSZ-t és a VM DP-t) tekinthetjük markáns szereplőnek. A kettejük szembenállása miatt politikai dualizmus uralkodik, vég nélküli „játék”, amely szinte önmagát generáló és fenntartó rendszer.

A két pártot vizsgálva megállapítható, hogy a tényleges politikai hatalommal rendelkező Vajdasági Magyar Szövetség a konszenzuális-modell elkötelezettje, vagyis tevékenységében elsősorban a szerb érdekeket veszi figyelembe, s csak másodsorban hajlandó a szerb érdekek által megszabott keretek között magyar érdekek felvállalására. Valójában „alibi-politizálást” folytat, s számára hatalma megtartása mérvadó. Innen a taktikázás, a látványos megnyilatkozások a szavaknak a szintjén. A magyar kormány alapján véve elfogadja a fennálló helyzetet, s a legerősebb magyar párttól nem kér számon semmit sem.

A Vajdasági Magyar Demokrata Párt önmeghatározása szerint is programpárt, s ebből következően elsősorban elvi politizálást folytat, s távol állnak tőle a pragmatikus megoldások. Viszont a választók akaratából tényleges befolyással és hatalommal nem rendelkezik (emiatt valójában csak látszólagos a politikai dualizmus), s programjának megvalósítását is elsősorban kívülről, a magyar kormánytól várja.

Mint fentebb már kitértem rá, nem is tudunk addig igazán közösségről beszélni, míg a gyakorlatban nem létezik egy fajta közös „nemzeti minimum”, amelyben a magyar pártok fenntartás nélkül egyetértenek, s hajlandók közösen is fellépni a cél érdekében. A VMSZ-t gúzsba köti az általa prioritásként felvállalt konszenzuális-modell, míg a VM DP program-párt lévén, nagyon kevés-sé hajlik a kompromisszumos megoldásokra. Így évek óta tart az állandó kötélhúzás, amelynek sajnos napjainkban sem látjuk a végét.

A Délvidéken pillanatnyilag megfigyelhető problémák strukturális természetűek, az ott kialakult „rendszer” következményei.

A legsúlyosabb probléma a politikai szféra abszolút uralma a többi szféra felett. A politikai szféra mellett valamely közösség esetében beszélhetünk civil szféráról, a gazdaság szférájáról, a média szférájáról stb. Minden szférának megvan a specifikus vezérével, amely valójában működ-teti azt. Így politikai vonatkozásban ez a hatalom megszerzése, illetve megtartása, a civil szféra esetében a közösség szervezése, a gazdaságban a gazdasági hatékonyság biztosítása, a médiában a tájékoztatás, a hírtértek, stb.

Délvidéken a politikai szféra átfedi a többi szférát, s megszüntetve azok autonómiáját elnyomja vezéréveliket, s a sajátját, a hatalom megtartásának elvét tette mindenhol uralkodóvá. Ezzel súlyosan deformálta a délvidéki magyar közösséget, s aláásta annak természetes dinamikáját, fejlődését. Ennek eredménye lett többek között az, hogy a délvidéki magyarság 60 %-a passzivitásba vonult, s egyre nagyobb része (most nagyjából a 10 %-a) inkább szerb orientációt választott.

A politikai szféra vezényletével (s itt a legerősebb magyar pártot, a Vajdasági Magyar Szövetséget terheli a felelősség) olyan rendszer alakult ki, amely a fenti folyamatnak manifesztálódott változata, s amely meggátolja a közösség egészséges fejlődését.

Olyan hierarchikus rendszer ez, melynek csúcán a párt vezetősége áll, s az egész rendszert egyetlen elv hatja át: a megszerzett hatalom megtartása. A rendszer magában foglalja a civil szféra, a gazdasági, a média, az egyház egyes részeit; bár különböző mértékben, de nagyon kevés szervezet létezik tényleges autonómiával a rendszeren kívül.

Az önmagát generáló rendszer nem megújító, hiszen a hatalom megőrzése statikus dolog, s ezért a rendszer ódkodik mindenfajta újítástól, hiszen fél minden bizonytalansági tényezőtől.

A rendszer egyes szintjei között nagyon magas a személyi átfedések aránya, s ez egyfajta „közéleti skizofréniához” vezet: ugyanazon személy egyszerre a legkülönbözőbb, sokszor egymással nem összeférhető, egymásnak ellentmondó szerepet tölt be. Itt felhozhatnánk a délvidéki magyar közösség számbeli kicsinységét, az értelmiség szűk rétegét, de ennek ellentmond a fiatal, több-diplomás értelmiség negligálása. Egyszerűen arról van szó, hogy a rendszer statikus-sága könnyebben fenntartható kis létszámú szereplővel, másrészt gazdasági oka is van, hiszen a forrásszegény közegben a rendszer szereplői pozícióikból adódóan több helyről tudnak forrásokhoz jutni. Harmadrészt alapvető emberi tulajdonság a sikeresség iránti igény, s a délvidéki magyarság számára az elmúlt 16 évben igencsak leszűkül-t a mozgáster, ezért mindenki küzd azért a kis terepért, ahol legalább látszólagos sikerélményt tud elérni. S ehhez természetesen foggal-körömmel ragaszkodik.

A rendszerben a legfontosabb emberi érték a párhúség, a párt elvárásainak való megfelelés. A rendszerbe csak az a személy kerülhet be, s ezzel élvezheti a rendszer nyújtotta előnyöket (munkahely, pozíció, anyagi juttatások, presztízs), aki elfogadja a rendszer legfontosabb mozgatórugóját, a párt hatalma megtartásának vezérelvét. A szakértelem nem elsőrendű követelmény, sőt félnek a szakértelemtől, hiszen a rendszert alkotó elit jelentős része alul-iskolázott, s ezért pozícióját feltéve fekezi a szakértelemmel rendelkezők befogadását.

A rendszer folyamatosan elfojtja a felbukkanó más típusú megközelítéseket, megoldásokat, s a kisebbség homogenizációjára törekszik. Hiszen a pluralizmus, mint európai érték számára bizonytalansági tényező, ezért időben kíván elfojtani minden olyan kezdeményezést, amely esetleg a későbbiekben közösséget szervező erővé válna veszélyeztetné a párt hatalmát.

Legfontosabb támasza a média, amely a tömeg felé folyamatosan közvetíti a rendszer üzenetét, egyúttal pedig a pluralizmus, a többszólamúság valódi kialakulásának megakadályozására törekszik.

Végül, s ez már nem a rendszerből következik, de a Délvidéken megfigyelhető egyfajta „kisebbségi dzsentrizmus”, vagyis képmutató nemzetieskedés, a nagy szónoklatok, a nagy ünnepek, a sirva vigad a magyar hozzáállás, s közben pedig a valós ténykedés a háttérbe szorul.

A rendszeren azonban megjelentek a repedések. A legnagyobb a magyar szavazók egyre nagyobb részéről megnyilvánuló passzivitás, másrészt az autonóm civil szféra megerősödése (egyes településeinken a helyi közösségek szintjén a magyar civil szféra már maga mögé utasította a pártokat). Harmadrészt a vállalkozó réteg, mely érzékelve a politikai szféra érdektelenségét egyre inkább a saját útját keresi, s csak a maga érdekében használja fel időnként a pártok nyújtotta lehetőséget. Negyedrészt pedig az egyház masszívan áll a maga lehetőségeivel a háttérben (az egyik legnagyobb szervezeti háló, infrastruktúra, közösgszervezési erő).

A megoldás az egyes szférák teljes autonómiájának megteremtése lenne, s ezzel a politikai szférát a saját területére kellene visszaszorítani. Tehát ezen belül meg kell teremtenünk az autonóm civil szférát is, amely ellenőrző szerepet töltené be a politikai szféra irányába, alulról jövő kezdeményezéseket csatornázna be, s egyúttal újra aktivizálná a lakosságot a magyar ügyek mellett.

Ezzel párhuzamosan a rendszer is széthullana, s a hierarchikus szerveződés helyett a mellérendeltségi viszonyt lehetne megteremteni a szférák között, illetve a hálózat elvét kellene uralkodóvá tenni.

Meg kellene becsülni a szakértelmet, az őt megillető legfontosabb tényezőként kellene kezelni, s ezzel a tudás társadalmát kellene megteremteni a Délvidéken is.

A háttérbe szorított fiatalságot, az új nemzedéket kell helyzetbe hozni, amely rendelkezik azzal a naprakész tudással, és ezáltal hathatósan reagálni tud a modern kihívásokra, organikusan tudja megújítani a délvidéki magyar közösséget.

Nem utolsósorban nagyon fontos a kisebbségi pluralizmus megteremtése, a szellemi pezsgés elősegítése, amelynek segítségével új étellel telne meg a délvidéki magyarság.

ZSOLDOS FERENC

* Beszámoló a Sólyom László magyar köztársasági elnök által egybehívott „Határon túli magyarság a 21. században” c. tanácskozáson. 2006. május 4. Szerkesztett változat

Bartók Bélára emlékezünk

„Hangzavart? – Azt! Ha nekik az, / ami nekünk vigasz!” (Illyés Gyula: *Bartók*)

A világhírű zongoraművész, zeneszerző és zenetudós, a modern zene egyik vezéralakja 125 évvel ezelőtt, 1881. március 25-én született Nagyszentmiklóson (Torontál vármegyében, mely Trianon óta Romániához tartozik). A budapesti Zeneakadémián zongorából Thomán István tanítványa volt, s így nagymúltú tradícióba kapcsolódott be, hiszen Thomán Lisztnek, Liszt Czernynek, Czerny meg Beethovennek volt növendéke. Zeneszerzést Koessler Jánosnál végzett. Tanulmányai befejeztével maga is tanított a Zeneakadémián 1907 és 1934 között zongorát.

Magasztos eszmék hatották át és vezérelték pályája során. „*En részemről egész életemben minden téren, mindenkör és minden módon egy célt fogok szolgálni: a magyar nemzet és a magyar haza javát.*” – írta édesanyjának.

Első műveire a német késő romantika (Brahms és R. Strauss), valamint a magyar nemzeti romantika (Liszt, Mosonyi, Erkel) művészete hatott (pl. *Kossuth szimfónia*). Munkatársával és barátjával, Kodály Zoltánnal együtt tehernek érezte, hogy mennyire rátelepedett az akkori magyar zenei életre a német zene-kultúra; s a tömegízlést kiszolgáló dilettáns magyar-nóta-kultuszt sem tudta elfogadni. Kodály példájára és buzdítására 1906-ban kezdte meg népdalgyűjtő munkáját. „*Életem legboldogabb napjai azok voltak, melyeket falvakban, parasztok között töltöttem...*”- írta. Először magyar népzénét gyűjtött, később az összehasonlítás, a kutatás kiterjesztése végett a román, szlovák, török és arab népzenevel ismerkedett meg. A magyar parasztzene átította kompozícióit. Egyes műveiben a változtatás nélküli dallamot kísérettel látta el (pl. *Magyar népdalok; 15 magyar paraszt dal*); másutt hasonlókat írt vagy az anyag motívumait használta föl (pl. *Magyar képek*); vagy annak szellemében teljesen újat teremtett (pl. *kórusművei*-től a *Hegedűversenyen* át a *Divertimento*ig). De meghihlette a szlovák dalanyag, (pl. a *Gyermekeknek* II. kötete, a *Négy szlovák népdal, a Falun*); s román hatásra is keletkezett több műve (pl. a *Román népi táncok*, vagy a *Cantata profana*).

Szakítva a romantikus hagyományokkal, „új időknek új dalaival” jelentkezett, átlépett a megszokott dūr és moll világ keretein, megújítva ritmus-, dallam-, harmónia- és hangszínvilágát. A népzene lelkületéből merített tapasztalatait ötvözte a műzenéből örökölt hagyományokkal: Bach polifóniájával és ellenpontjával, Beethoven motivikus munkájával, Debussy hangszínteknikájával, s a klasszikusok formávilágával (szonáta, versenymű) – megteremtve vele saját, a természet aranyetszész-törvényén alapuló erőteljes, ragyogó művészi stílusát. *Allegro barbaro* (1911.) művében szokatlan kontrasztokat használt, a zongorát ütőhangszerként kezelte. *A kékszakállú herceg vára* c. mélylélektani, expresszív operájának kulcsát Ady *A vár fehér asszonyában* megelőlegezi: „A lelke ódon, babonás vár,

mohos, gőgös és elhagyott”. Az opera – melynek színlárd bázisa a magyar népzene – Bartók művészetének valóságos értelmező szótára lehetne. „*Minden-nél fontosabb, hogy a zeneszerző a népzene lelkét ragadja meg, hogy az beleszívódjék természetébe és áthassa teljes létét és szemléletét. A zeneszerző számára ugyanolyan természetessé kell válnia a maga zenei nyelvének, mint amilyen az anyanyelve*” – írta. Stílusa az egyetemes zenei nyelvezetet is átalakította. Gyakorta érték támadások, melyek felzaklatták és bántották, de nem térítették le újáról. Zeneszerzői kiválóságának elismerése a *Fából faragott királyfi*, a *Csodálatos mandarin* c. táncjátékának bemutatójával kezdődött. 1920 után Európaszerte hangversenyezett, elsősorban saját szerzeményei előadásával keltett nagy feltűnést. Megbecsült, elismert, ünnepelt zongoraművész és zeneszerző lett. Élete során Franciaország, Svájc, Olaszország, Ausztria, Németország, Hollandia, Belgium, Anglia, Spanyolország és Portugália után eljutott az Egyesült Államokba és a Szovjetunióba is. 1923-ban *Táncszvitje* ragyogó sikert aratott. Az ifjúság zenei nevelése érdekében a 30-as években a pedagógiai fokozatosság elvét szem előtt tartva a *Tíz könnyű zongoradarab* és a *Gyermekeknek* után *44 duót* komponált hegedűre, majd *Mikrokozmosz* címmel zongoradarabok sorozatát írta, melyek újfajta hangzásvilágba vezetnek (bitonalitás, kvartakkordok, disszonanciák, kombinált ritmusok, stb.). – A *Zene húros-, ütőhangszerekre és cselesztára* (1936) komponált műve mérföldkő a XX. századi zene történetében, s központi helyet foglal el Bartók életművében is. Ünnepi harmóniában olvad össze benne az architektónikus forma, a hangzási képzelet és a költői kifejezősmód. A *Divertimento*ban az emelkedettség, az átszellemültség a játékos vidámsággal párosul. Szuggesztív, szigorú szerkesztésű *vonósnygvesei* a hídforma remekei.

Határozottan elhatárolódott a túlzott érzelmességtől, a szenvelgő szentimentalizmustól. Ennek azonban nem mond ellent, hogy drámai, sőt romantikus egyéniség volt, mint minden nagy művész, akiben az értelmi készség a hősiesség iránti vonzalommal párosul. Bizonyítékul szolgálnak családtagjaihoz szóló levelei; műveinek kézírataiban lendületes írásmódja, crescendo jeleinek vaskosan húzott, széles villája, melyet a nyomtatott kották nem tudnak visszaadni; s nem utolsósorban a fennmaradt archív felvételei, melyeken zongoristaként a XIX. század kifejezőeszközeinek teljes tárházát alkalmazta. Zongorajátéka félremagyarázhatatlan bizonyítéka annak, hogy a tárgyilagos kottaolvasás és a virtuozitás mit sem ér, ha nincs mögötte igazi egyéniség, előadóművészi bátorság és képzelőerő. Műveinek előadásánál is a hangszínek, játéktechnikák és árnyalatok nagy, differenciált skálájára, ihletett megközelítésére számított.

Magyarsága megvallása mellett hirdette a népek testvérré válásának eszméjét. A fasizmus elől 1940-ben feleségével, Pásztory Dittával kivándorolt Ame-

rikába. Nyomasztó megélhetési gondokkal küszködött, egészsége megromlott, s hazája sorsa is aggodalommal töltötte el. Amerikában írta öttételes *Concerto*ját. *III. zongoraversenyének* utolsó ütemeit, s a *Brácsaversenyt* már nem tudta befejezni. (E művek Bartók vázlatai alapján Serly Tibor befejezésével láttak napvilágot.) 1945-ben halt meg New Yorkban. „*Pedig én is szeretnék hazamenni, de végleg*” – írta halála előtt két hónappal. Életében a hazatérés nem adatott meg. Hamvait 1988-ban szállították Budapestre.

Zenéjének igazát, mélységét, erőt adó voltát Illyés Gyula gyógyító munkaként jellemzi: „*Dolgozz jó orvos, ki nem andalítasz;/ ki muzsikád ujjával/ tapintva lelkünk, mind oda tapintasz,/ ahol a baj/s beh különös, beh üdvös írt adsz / azzal, hogy a jaj/síralmát, ami fakadna belőlünk, / de nem fakadhat, mi helyettünk / – kik szív-némaságra születünk – / kizenged ideged húrjaival!*”

RADICS ÉVA

Szirányi István: Hommage Bartók

MÓZES HUBA

Aranymetszés és sorismétlés Bartók Béla A kilenc csodaszarvas költeményében

Két vadászkolinda-változathból, melyet 1914 áprilisában a Maros-Torda vármegyei Idécs-patakon és Felsőorosziban gyűjtött, Bartók Béla román nyelvű őslibrettót szerkesztett. Ezt tovább alakítva, készítette el 1930-ban *Cantata profana* című, a szarvassá változott fiak témáját kibontó zenekari-vokális művének román librettóját, valamint annak összefoglaló résszel kiegészített magyar változatát is (László Ferenc 1980: 214, 221, 231, 240, 251), mely utóbbit a zenemű Bartóktól származó alcíme nyomán talán nem egészen önkényes eljárás. *A kilenc csodaszarvas* címen emlegetni. Az önálló költeménynek tekinthető, százhuszonkét sor terjedelmű magyar szövegben sajátosan fonódnak össze a balladával műfajilag rokon kolinda epikai, drámai és lírai jellemzői. Ezeket a jellemzőket a költemény aranyetszéses és sorismétlés felépítésében érhetjük tetten. A százhuszonkét soros költemény-egész egy hosszabb, kilencvenkilenc soros epikai részből és egy rövidebb, huszonhárom soros, lírai színezetű összefoglaló részből áll. Ezt a két részt három szó szerint ismétlődő és tizenkét variációs visszatérő keretező sor kapcsolja össze. A keretbe foglalt két rész külön-külön és együttesen is aranyetszéses, ami – ha a *Cantata profana* Lendvai Ernő vizsgálta aranyetszéses zenei szerkezetére gondolunk- aligha lehet véletlen (Lendvai Ernő 1964: 225–266). A kilencvenkilenc soros résznek az első- és másodrendű aranyetszésői a vissza nem fordítható átváltozás történetének epikai csomópontjai.

A 15–16 sorban:

És vadra vadászott
Kilenc szép szál fiú...

A 23–24. sorban:

Addig nyomozgattak,
Utat tévesztettek...

A 38–39. sorban:

(El is jutott) *szarvasokhoz*.
Féltérde ereszkedett...

A 61–62. sorban:

Kedves gyermekeim,
Gyertek, gyertek haza...

A 76–77. sorban:

A fáklák már égnék,
Az asztal is készen...

Végül a 84–85. sorban:

Té csak eredj haza
A mi édes jó anyánkhoz!

A százhuszonkét soros költemény-egész aranyetszésői, amelyek a maguk meghatározta szimmetriatengely két oldalán helyezkednek el, a volt és a van között feszülő ellentét drámaiságának csomópontjai.

A szimmetriatengely szintjén, a 61–62. sorban csendülnek fel a fiai nyomába eredt apa hazahívó szavai:

Kedves gyermekeim,
Gyertek haza...

Ezt megelőzően, a negatív aranyetszés szintjén, a 46–47. sorban szembesül az átváltozott fiaikat fel nem ismerő, fegyverét célzásra emelő apa a legnagyobbik szarvas fenyegető szavaival:

Mert téged mi tűzünk
A szarvunk hegyére...

A szimmetriatengely másik oldalán, a pozitív aranyetszés szintjén, a 76–77. sorban a hazahívó szavak az otthon csábító képeivel társulnak:

A fáklák már égnék,
Az asztal is készen...

Nyilvánvaló azonban, hogy a fenyegetés és az otthon csábítása között a távolság áthidalhatatlan. A kilencvenkilenc soros rész és a százhuszonkét soros költemény-egész epikai és drámai csomópontjai részben egybeesnek. Ez az egybeesés a szó szerinti sorismétlésekre irányítja a figyelmet:

A fáklák már égnék,
Az asztal is készen,
A serlegek töltve...

A szó szerinti sorismétlések utáni variációs sorismétlésekre is szükségképpen figyelve, a költemény huszonhárom soros zárlatának az előző vallomásos sorokat is hitelesítő, visszafogott líraiságát lehetetlen nem érzékelnünk:

A karcsú testük
Gunyában nem járhat,
Csak járhat az lombok közt;
A lábuk nem lép
Tűzhely hamujába,
Csak a puha avarba;
A szájuk többé
Nem iszik pohárból,
Csak tiszta forrásból.

Az önmagában véve is aranyetszéses zárlat, negatív aranyetszésének a szintjén, a 9–10. (vagyis a 108–109.) sorban balladai tömörséggel foglalja össze a mű témáját:

Vadászgattak, addig:
Szarvassá változtak...

Megjegyezném, hogy *A kilenc csodaszarvas* bármennyire nyilvánvalóan aranyetszéses-sorismétléses szerkezetű is, észrevételeimet László Zsigmond a vers és ének prozódijáról, Lendvai Ernő a Bartók-művek dramaturgiájáról, Tallián Tibor a *Cantata profána*-ról szóló könyvének, valamint László Ferenc a *Cantata profana* keletkezéstörténetéről közölt tanulmányának ismerete nélkül aligha fogalmazhattam volna meg. Elégtételt jelent számomra, hogy László Zsigmond a *Cantata profana* érzelmi-zenei csúcspontjait éppen a *Mert téged mi tűzünk! A szarvunk hegyére*, illetve *A fáklák már égnék*,/. *Az asztal is készen* sorok vonzatában ismeri fel (László Zsigmond 1961: 257–258), mint ahogy elégtétel az is, hogy Tallián Tibor *A fáklák már égnék* szimbolikáját a serleg „varázsitalának” és a forrás „ellenmérgeének” az összefüggésben értelmezi (Tallián Tibor 1983: 224–225).

Jegyzet:

Az idézett verssorok forrása: Bartók Béla: *Cantata profana. A kilenc csodaszarvas*. Zene-műkiadó, Budapest, 1974.

Irodalom:

László Ferenc 1980. A *Cantata profana* keletkezéstörténetéhez. In: Uő: *Bartók Béla. Tanulmányok és tanúságok*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest. 213–254.

László Zsigmond 1961. *Ritmus és dallam. A magyar vers és ének prozódijára*. Zeneműkiadó, Budapest.

Lendvai Ernő 1964. *Bartók dramaturgiája. Színpadi művek és a Cantata profana*. Zeneműkiadó, Budapest.

Tallián Tibor 1983. *Cantata profana-az átmenet mítosza*. Magvető Kiadó, Budapest. (Gyorsuló idő)

In memoriam Ligeti György

Bécsben, 2006. június 12-én, nyolcvanhárom éves korában elhunyt Ligeti György zeneszerző, a kortárs zene nyelvének egyik megújítója.

Erdélyben, Dicsőszentmártonban (ma: Tirnaveni, Románia) született 1923. május 28-án. Érettségi után a kolozsvári konzervatóriumban, majd a háborút követően a budapesti Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskolán zeneszerzést tanult Farkas Ferencnél és Veress Sándornál. A diploma megszerzése után népzenei kutatómunkát végzett Erdélyben, majd 1950-1956 között a Zeneművészeti Főiskola zeneelmélet tanára lett. 1956 decemberében, a forradalom leverése után nyugatra menekült.

1957-1969-ig Bécsben élt, s nyaranként a darmstadti új zenei kurzusokon tanított. A kölni rádió elektronikus zenei stúdiójának munkatársa volt 1957–58-ban, Karlheinz Stockhausennel és Pierre Boulezzel is dolgozott. 1961-től a Stockholmi Zeneművészeti Főiskola vendégtanára volt, 1969 és 73 közt Berlinben alkotott. 1972-ben *composer's residence* a kaliforniai Stanford egyetemen. A hamburgi Zeneművészeti Főiskolán 1973 és 1989 között zeneszerzést tanított. Az utóbbi években Bécsben és Hamburgban élt.

Az elektronikus zenével már az ötvenes évektől kezdve foglalkozott. E téren szerzett tapasztalatai a nagyzenekarra írt *Artikulation* (1958), és az *Atmosphères* (1961) c. művében teljesedtek ki. Munkássága a zenei életben elismertté vált. Újszerű hangzásképeket használt föl a kitáltál nyelven írt *Aventures* és *Nouvelles Aventures* című műmodrá-májában.

Szakított a zenei hagyományokkal, több művében hiába keressük a megszokott értelemben vett dallamot, ritmust, metrumot, vagy harmóniát. Az ala-

kítható hangmassza mozgatására összpontosított, melynek magassága, ereje és hangszíne egységesen, vagy eltérő módon bővül vagy szűkül, ritkul vagy sűrűsödik, vagy éppen egyensúlyban van. E szerkesztésmódot *mikropolifóniának* nevezte. Zenei elvének eredetét gyermekkori élményével világította meg: egy falusi búcsúban egyszerre hallotta három zenekar egymással összeötvöződő zenéjét.

Bosch festménye nyomán írta egyetlen, egyszerre tragikus és komikus operáját, a *Le Grand Macabre*-t (1978). A világ több jelentős operaházában játszották. – Az avantgarde, a minimalizmus és az egzotikus ütősök mellett a magyar zene is hatott műveire, példa erre a *Passacaglia Ungherese* (1978). – Az 1980-as és 1990-es években írt darabjainak alapja a bonyolult poliritmika, ilyen például a zongorára készült *Étűdök*, a *Zongora*-, és a *Hege-dűverseny*, valamint a *Brácsa szólószonáta*.

Munkásságát számos jelentős, nemzetközi kitüntetéssel ismerték el.

Az avantgard képviselőjeként ünnepelt Ligeti zenéje egyetlen stílusba sem sorolható be. „*Nem alkalmazkodom semmihez, még az avantgardhoz sem*” – mondta.

Nevét a kommunista érában Magyarországon ritkán emlegették. A zenészek körében azonban kézről kézre járt *A klasszikus harmóniarend* című könyve, mely bőséges kottapélda-anyaggal vezet be az összhangzattan tudományába. Felejtethetlen élmény a 70-es évek elején elhangzott *Lux aeterna*-ja, melyet Párkai István vezényelt a budapesti Zeneakadémián.

Az ausztriai magyarok is fájdalommal búcsúznak a színes palettájú és igen művelt zeneszerzőtől.

R. É.

A 60 éves B. Szabó Péter méltatása

Szülöföldön

1946. június 23-án született parasztszülők gyermekeként a felvidéki Naszvadon. Alapiskoláit a kingyespusztai egyosztályos alapiskola első öt osztálya után (1952-1957) a naszvadi polgári iskola elvégzése követte 1960-ban. Az első osztálytól a 8. osztályig kitűnő tanuló. Gyermekkori fejlődését a vallásos családi otthon mellett a Kingyespusztára száműzött Fesztycsaláddhoz fűződő szoros kapcsolata, nem kevésbé dr. Vida Tivadar r.k. lelkész és műfordító hittanórai befolyásolták.

Pályaválasztása egybeesett a mezőgazdaság erőszakos kollektivizálásával valamint az erőltetett iparosítással, így – mint egész generációja – ipari tanintézetekben talált elhelyezést. 1960-64 között elvégezte a jónevű komáromi gépipari technikumot műszaki érettségivel. 1964-66 között katonai szolgálatot teljesített a csehszlovák hadseregben. Leszerelése után a komáromi hajógyárban helyezkedett el mint műszaki ellenőr, párhuzamosan pedig levelező hallgatóként beiratkozott a pozsonyi közgazdasági egyetemre. Az 1968-as prágai tavasz eseményeiben, s már az azt megelőző 1967-es “erjedési folyamat”-ban aktívan közreműködött mint a megújult ifjúsági szövetség országos viszonylatban legfiatalabb járási titkára. A Duray Miklós és Varga Sándor nevével fémjelzett Magyar Ifjúsági Klub-mozgalom egyik legaktívabb szervezőjeként több magyar ifjúsági klubot alapított a komáromi járásban. A demokratizációs folyamatban nagygyűléseket szervezett, aminek következménye lett 1969-es emigrálása Svájcba.

Az emigrációban

Svájcban, Zürichben telepedett le. 1975-ben gépészmérnök, 1982-ben üzemmérnök oklevelet szerzett. 1983-tól szellőző és légkondicionáló cég társtulajdonosaként, 1992-től pedig önálló vállalkozóként kereste kenyerét. 1973-tól 1996-ig tartó, Szakállos Mártával kötött házasságából két gyermekük született: Attila 1975-ben, Emese Noémi 1982-ben. 1992-től svájci-magyar kettős állampolgár. Az élet kiszámíthatatlan örömeiként Katharina élettársával kötött kapcsolatából megszületett Szilvia Kinga Beatrix nevű harmadik gyermeke.

Közéleti tevékenysége

Svájci emigrációja során az 1956-os magyar emigrációs szervezetekbe történt bekapcsolódása mellett további szervezetek alapításával igyekezett emelni a nyugati magyar emigráció pluralista értelemben vett közösségi életének, kulturalis és politikai tevékenységének hatékonyságát.

1970-ben megalapította a Zürichi Magyar Ifjúsági Klubot, melynek keretében létrehozta és szerkesztette a Jövőnk c. folyóiratot. Kezdeményezésére a svédországi Szöllősi Antallal létrehozták az Európai Szabad Magyar Ifjúsági Szövetséget. 1976-ban, az 1956-os forradalom 20. évfordulójára Bozsóki Jánossal és Magyarai Sándorral megalakította a Svájci Magyar Irodalmi és Képzőművészeti Kört - SMIKK, melynek 16 évig főtítkára volt, jelenleg ügyvezető elnöke. A SMIKK által 10 éven át kiadott Értesítőt szerkesztette. SMIKK-Versand néven megszervezte a kör könyvkiadói és könyvterjesztői tevékenységét. Ezáltal a 80-as években rendkívül fontos kapcsolás és multiplikátor feladatot töltött be a magyarországi szamizdat és a nyugati tiltott irodalom megismertetése és terjesztése terén. Az évek folyamán mintegy 30 könyv és egyéb kiadvány, elsősorban a Saáry Évával szervezett Luganoi Tanulmányi Napok előadásait tartalmazó tanulmánykötet jelent meg a SMIKK kiadásában. A Luganoi Tanulmányi Napok megrendezéséhez, a SMIKK kiadványok megjelenítéséhez és terjesztéséhez B. Szabó Péter nyújtotta a szükséges anyagi fedezetet és infrastruktúrát.

1988-ban a Ceasescu-féle falurombolási kísérlet elleni tiltakozások, valamint a közép-európai rendezetlen kisebbségi viszonyokról érkező hírek alapján a jobb tájékoztatás koordinálására kezdeményezte és létrehozta a Kisebbségvédelmi Társaságot – KVT Zürich székhellyel, melynek főtítkári tisztét töltötte be. 1991-től egyik alapítója volt a Közép-európai Népcsoportok Fóruma – KENF elnevezésű, ezúttal már nemzetközi hatékonyságú szervezetnek (Bécs székhellyel), melynek szintén főtítkára lett. Több nemzetközi sajtótájékoztató és konferencia kezdeményezőjeként és társszervezőjeként szerepelt Genfben, Bécsben ill. Budapesten. A később létrehozott MÁÉRT-nak – vélhetően a KENF szolgáltak alapul. A magyar–magyar párbeszédet és az ebből kialakítható paradigmák fontosságát élete egyik legfontosabb feladatának tartja. Erről tanúskodik a Magyarok Világszövetségének kiadásában megjelent Magyar Jövőkép – egy minőségi magyar paradigma két kiadása 1996 ill. 1997-ben. A Magyarok Világszövetségének megújulásában 1991/92-ben mint elnökségi tag, 1992-től pedig mint a választmány tagja fáradozott a magyar–magyar kapcsolatok kiépítésén. Különösen fontos szerepet vállalt abban, hogy a nyugati magyar szervezetek a rendszerváltást követően bekapcsolódjanak a demokrácia- és országépítés nehéz, de elkötelezettséggel járó munkájába.

SZENNYESSY LÁSZLÓ,
a Zürichi Magyar Egyesület elnöke

Elhunyt Balló Áron

A kolozsvári magyarság fontos és értékes személyiségét veszítette el 2006. július 7-én *Balló Áron*, a kolozsvári Szabadság napilap főszerkesztője személyében.

Balló a kolozsvári Babes-Bolyai Tudományegyetem Filológiai Karának magyar és angol irodalom szakán szerzett diplomát 1993-ban. Újságíróként azonban már 1987-től dolgozott az *Echinox* című kolozsvári diáklap magyar oldalainak szerkesztőjeként. 1990 tavaszán került a Szabadsághoz, ahol előbb riporter, majd szerkesztői állást töltött be. 1990 és 1995 között a Kolozsvári Rádió magyar adása Diákperiszkóp című műsorát szerkesztette. 1995 és 1998 között a Szabadság főszerkesztő-helyettese, azóta pedig a napilap főszerkesztője volt. Ugyancsak 1998 óta a lapot kiadó kereskedelmi társaság tulajdonosának, a Minerva Művelődési Egyesületnek az elnöke volt, s az utóbbi két esztendőben a Romániai Lapkiadók Egyesületét is elnöki minőségben vezette.

Balló Áron olyan újságíró volt, aki végigjárta a szakmai tudásszerzés valamennyi fontos állomását, és aki elsajátított tudását minden igyekezetével a Szabadság és az erdélyi magyar sajtó javára igyekezett fordítani. A napilap folyamatos korszerűsítésére törekedett, s arra, hogy az újság híven tükrözze az erdélyi magyarság életének fontos történéseit, dokumentálja a közösségi élet alakulását, megannyi megnyilvánulását. A Szabadság valamint más belföldi és külföldi kiadványok hasábjain magyarul, románul és angolul megjelent írásaiiban, rádiós és televíziós műsoraiban is ez az őszinte igyekezet vezérelte.

Felkarolta a fiatal újságírókat, s ezáltal jelentős mértékben járult hozzá ahhoz, hogy a szerkesztőség átlagéletkora 30 év alá csökkent. Megbecsülte az olvasóközönséget, fontosnak tartotta annak véleményét, s ezért egyik fő tevékenysége az olvasókkal való állandó kapcsolattartás és párbeszéd volt. E szoros és folyamatos kapcsolattartás során olvasóik észrevételeit mindig figyelmesen meghallgatta, és lehetőségei szerint óhajaik maradéktalan teljesítését szorgalmazta.

Meggyőződése volt, hogy a közösségi jogaiért küzdő erdélyi magyarság sajtójára fontos és felelősségteljes feladatok hárulnak. Ezért szüntelenül igyekezett a Szabadság otthoni és külföldi ismertségét és tekintélyét növelni, a lapot az erdélyi magyar napilapírás egyik mércéjévé fejleszteni. Ennek lehetőségét fürkészte mind az otthoni munkás hétköznapi forgatagában, mind pedig számtalan külföldi tanulmányút és szakmai tanácskozás során az Egyesült Államoktól Nagy Britanniáig, Olaszországtól Belgiumig és Németországtól Spanyolországig.

A 38 éves két gyermekes családapa országúti baleset áldozata lett.

HORVÁT ÉVA

Schiff Júlia

Csend

A Világra nyitott

tágas tér.

A nyelv bűvölete.

Illatokat küld a messzeség.

A mélység lefutása

nem körülhatárolható.

A nyárfák libasora

alázatosan simul a patakhoz.

Tarlókat ostromol a szalmabálák

kiegyensúlyozott mozgása.

Poron át szűrt

tompá arany.

Idegen bozóttal hajukban

ki hallaná meg

az akácok panaszát?

A tücskök mindent betöltő

cirpelése, e sostenuto elől

nincs menekülés.

MI - HOL - MIKOR?

Kulturális kaleidoszkóp

Alsó-Ausztria

G. Verdi, Nabucco, opera – Gars am Kamp, Burgruine; aug. 5–7., 12–14.

J. Offenbach, Hoffmanns Erzählungen, fantasztikus opera – Klosterneuburg, Stift; aug. 2., 4.

M. Gellner, W. Stranka, Carmen Cubana, pop opera, ősbemutató – Amstetten, Eishalle; aug. 3., 4., 5., 10., 11., 12.

Klasszikus operettek Baden-ban – Baden, Sommerarena; szept. 3-ig

T. Ferkay, Schani – Mehr als ein Leben, musical – Stockerau, Platz vor der Kirche; aug. 5., 6., 9–13., 16–19.

Mahlers Beethoven, a Tonkünstler-Orchester koncertje – St. Pölten, Festspielhaus; okt. 2.

K. Kraus, Die letzten Tage der Menschheit, próza – Reichenau, Südbahnhotel; aug. 6-ig

F. Raimund, Die gefesselte Phantasie, Zauberspiel – Gutenstein, Theaterzelt; aug. 5., 6., 12–15.

F. Dvorak, Eine feine Familie, komédia, ősbemutató – Berndorf, Stadttheater; aug. 2., 6–9., 14–16., 20–23.

G. Barylli, Ohio..? – Wieso?! – Mödling, Stadttheater; aug. 3–6., 10–13., 17–20.

A mongolok világbirodalma, kiállítás – Schloss Schallaburg; naponta nov. 11-ig

A magyar lélek – realizmus a magyarok földjén, kiállítás – Krems, Kunsthalle; aug. 13 – 2007. febr. 11.

Krisztus Teste, kiállítás – Krems, Kunsthalle; szept. 24-ig

W. A. Mozart, egy audióvizuális találkozás, kiállítás – Wr. Neustadt, Stadtmuseum; aug. 27-ig

Mozart és Baden, kiállítás – Baden bei Wien, Beethovenhaus; dec. 31-ig

„KurzWeil”, kiállítás – Grafenegg, Schloss; okt. 22-ig

Carnuntum 2000 éves – Petronell; nov. 12-ig Arche Noah Kert – Schiltern, Langenlois; okt. közepéig

Bécs

R. Wagner, Die Meistersinger von Nürnberg, opera – Volksoper; szept. 3., 9., 16.

W. A. Mozart, Don Giovanni, opera – Volksoper; szept. 14., 17., 20.

W. A. Mozart, Die Hochzeit des Figaro, opera – Volksoper; szept. 25., 29., okt. 5.

F. von Suppé, Boccaccio, operette – Volksoper; szept. 6., 11., 29., okt. 1.

„Bécsi vér” Bécsi Operett Nyár – Schönbrunner Schlosstheater; aug. 27-ig

M. Kunze, S. Levay, Rebecca, musical – Raimund Theater; szept. 30., okt. 1., 2., 4–7., 8.

Impulstanz, Dance Festival – Burgtheater, Volkstheater, Akademietheater, Schauspielhaus; aug. 13-ig

Rudolf Buchbinder zongorázik a Bécsi Kamarazenekar kíséretében, koncert - Theater an der Wien; aug. 20.

Barokk orgonazene, J. S. Bach, Telemann, Corelli, Mozart... műveiből, koncert – St. Michael Kirche (1. Bez. Habsburgergasse 12); szept. 8., 14., 24.

A Nemzetközi Nyári Akadémia Prága-Bécs-Budapest díjnyerteseinek koncertje, élő rádióadásból – Radio Kulturhaus, Großer Sendesaal; aug. 23.

Tinte & Kaffee 2006, kávéház-irodalom a biedermeier-től napjainkig – Cafe Landtmann; aug. 4., 6., 13., 20., 27., szept. 3.

Test, arc és lélek, kiállítás – Leopold Museum; okt. 2-ig

Don Juan és a szerelem nyara, kiállítás – Kunsthalle; szept. 3-ig

Főzés és étkezés Mozart idejében, kiállítás – Haus der Musik; okt. 31-ig

Papageno backstage. Madár és ember perspektívák, kiállítás – Österr. Museum für Volkskunde; okt. 29-ig

Kinetismus, kiállítás – Wien Museum; okt. 10-ig

Burgenland

Beethoven, Fidelio, opera – Jennersdorf, Schloss Tabor; aug. 19., 23., 25., 27.

A. Dvorák, Rusalka, meseopera gyermekeknek - Jennersdorf, Schloss Tabor; szept. 6., 7., 8., 9.

W. A. Mozart, Requiem - St. Margarethen, Römersteinbruch; aug. 25.

Nemzetközi Haydn Napok - Eisenstadt, Schloss Esterházy; szept. 7–17.

Passió Játékok - St. Margarethen, Römersteinbruch; aug. 20-ig

Ünnepi Játékok Mörbisch, F. Lehár, Luxemburg grófia – Mörbisch, Seebühne; aug. 27-ig

3 Generáció - 3 Régió, kiállítás – Schlaining, Burg; okt. 31-ig

Johann Michael Haydn, A püspökök házi ze-

nésze, különkiállítás – Eisenstadt, Haydn-Haus; nov. 11-ig

Esterházy Ősök Galériája, kiállítás – Burg Forchtestein; okt. 31-ig

Felső-Ausztria

G. Verdi, La Traviata, opera – Steyr, Schlossgraben; aug. 4., 5., 11., 12.

Lehár Fesztivál, A víg özvegy; Fatinitza – Bad Ischl, aug. 27.

E. Kishon, Es war die Nachtigall..., musical – Steyr, Altes Theater; aug. 3., 6.

Szén és gőz, tartományi kiállítás – Ampflwang; nov. 5-ig

Karintia

W. A. Mozart, A varázsfuvola, opera – Klagenfurt, Neuer Platz; aug. 7.

Karintiai Nyár, Fesztivál – Villach, Congress Center; Ossiach; aug. 27-ig

Zenei Hetek – Millstatt; okt. 8-ig

Az egyházi zene ünnepi játéka – Gurk, Dom; aug. 7–10.

Jazz on the Boat, koncert a hajón – Millstatt, Schiffsstation Strandhotel Marchetti; aug. 16, szept. 8.

Deja Vu?, jubileumi kiállítás – Klagenfurt, Stadtgalerie szept. 17-ig

Salzburg

Salzburgi Ünnepi Játékok: W. A. Mozart, R. Strauss – Salzburg; aug. 31-ig

W. A. Mozart, A varázsfuvola, opera – Salzburg, Großes Festspielhaus; aug. 4., 10., 13., 19., 21., 26.

W. A. Mozart, Così fan tutte, opera – Salzburg, Großes Festspielhaus; aug. 3., 9.

W. A. Mozart, Don Giovanni, opera – Salzburg, Großes Festspielhaus; aug. 11.

H. von Hofmannsthal, Jedermann – Salzburg, Domplatz; aug. 5., 6., 14., 17., 22., 25., 28., 29.

Császári és királyi álmok, a Bécsi Állami Operaház Balett Együttesének vendégszereplése – Altaussee; aug. 11., 12.

Ég és föld, Mozart kiállítás – Salzburg, Dom-museum; nov. 5-ig

J. M. Haydn, emlékkiállítás – Salzburg, Johann-Michael-Haydn-Gedenkstätte; szept. 24-ig

Édes álom, kiállítás – Salzburg, Residenzgalerie; nov. 1-jéig

Stájerország

Klasszikus várkoncert: Johann Sebastian és Carl Philipp Emanuel Bach műveiből – Kapfenberg, Burg Oberkapfenberg, Innenhof; aug. 18.

„Auff allerley Instrumenten” Világi zene a 16. századból, koncert – Kapfenberg, Burg Oberkapfenberg; szept. 1.

Jazz Nyár – Graz, Schloßberg Kasematten, Dom im Berg; aug. 13-ig

asszony.hatalom.templom., kiállítás – Graz, Diözesanmuseum Graz; okt. 15-ig

A paradiksom, kigyóknak belépés tilos!, kiállítás – Admont, Benediktinerstift; nov. 5-ig

Az Ördög konyhája és az Isten gyógyszerháza, kiállítás – Aflenz, Propstei; okt. 29-ig

Az orient világa, az iszlám kultúra és művészet világa, kiállítás – Leoben, Kunsthalle; nov. 1-jéig

Vér és homok. Gladiátorok a római amphitheaterban, kiállítás – Wagna, Museumspavillon

Flavia Solva – Landesmuseum Joanneum Römerdorf; okt. 29-ig

Az üveg – a parfüm nemes adjusztálása, kiállítás – Bärnbach, Stölzle-Glas Center; dec. 30-ig

Utak az egészséghez, tartományi kiállítás - Bruck an der Mur, Landesausstellungsgebäude; okt. 29-ig

Tirol

Ünnepi Hetek, W.A. Mozart: Don Giovanni, Il re pastore – Innsbruck; aug. 12–26.

Ambrasi kastélykoncertek – Innsbruck, Schloss Ambras; aug. 26-ig

Tirol-i Népi Játékok – Telfs, szept. 2-ig

A szexualitás kultúrtörténete, kiállítás – Innsbruck, Landesmuseum Ferdinandeum; szept. 10-ig

Johannes von Nepomuk. Középeurópa szentje, 12 ország 41 művésze, kiállítás – Stams, Museum Stift Stams; okt. 8-ig

Boldog tehenek. Jóságlelhajtás a havasi lege-lőkről – Nassereith szept. 3; Waidring szept. 16.; Holzgau szept. 16.; Ebbs szept. 23; Tarrenz szept. 10.; Brixen im Thale szept. 23.

Vorarlberg

Bregenzi Ünnepi Játékok: A. L. Webber, Evita; G. Verdi, Der Troubadur, opera; J. Offenbach, Blaubart, zeneszínház; C. Debussy, Der Untergang des Hauses Usher, opera-balett – Bregenz; aug. 20-ig

Válogatta Homonnay Lea

MONOSZLÓY DEZSŐ

Tudathasadás

Két lompos kutya ugrándozott a ház előtt, ősz szakkallú férfi a kitárt ablakból figyelte mutatóványukat. Tudathasadás, ugatta az egyik. Skizofrénia, ugatta a másik. Teljes azonosság, bosszankodott Élet Mihály. Ha csak az nem szolgál némi magyarázattal, hogy az ebek gazdái más-más nemzetiségűek. Bár ez is botcsinálta konklúzió. Hátrafordult. Körülnézett. Minden idegennek látszott. Talán nem is itt lakom. Nem ez az otthonom. Akkor pedig el kell menekülnöm, méghozzá azonnal. Közben észbe jutott, valahová hivatalos. Itthonról vagy máshonnan? Egyre megy. A kulcs, amit a zsebében talált, illet a zárba. Gondosan becsukta az ajtót. Utóbbi időben félt a betörőktől.

Amikor a terembe lépett, hunyorogva szemlélődött. Az ünnepség már elkezdődött. Az első sorok jóformán megteltek. Olyat keresett, ahol senki sem ült. Óvatosan megtapogatta a párnázott széket. Soha nem lehet tudni. Korábbi olvasmányai nyitva hagyták azt a feltételezést, hogy egy magyar uralkodót az árnyékszéken gyilkoltak meg. Alattomosan, alulról, horribile dictu felnyársalták. Hirtelen világosság támadt. A függöny felgördült. A színpad bal oldalán dél-afrikai fehér lányok skót balladákat adtak elő. A nagyobbik énekelt, a kisebbik zongorán kísérte. A szemben lévő oldalon magyar vonósnegyes a „Cremonai hegedűs”-t cifrázta. A kopasz cellós egyik lábát előre nyújtotta, így láthatóvá vált lyukas cipőtalpa. A többiek padlóhoz szorított cipővel hegedültek. Előadásukat hosszan tartó taps köszöntötte. Helyéről nem mert mindjárt elmozdulni. Nagy volt a tolongás. A kijárat felé igyekezett. A ruhatár előtt ismeretlen férfi pajtáskodón állon ve-regette. Hogy ityeg a fityeg, kérdezte. Kajánkodó tekintettel nézett farkasszemet.

Futva hagyta el az ünnepség színhelyét. Kiérve megtorpant. Kinyújtotta előre tartott kezét, arra ügyelt, ne ütközzön össze ismeretlen akadállyal. Ájtutott a forgalmas sugárúton. Sikertült a megnyugtató járdaszélig elvergődnie. Emlékekben próbált megkapaszkodni, de rájött, nem megbízható szerkezetűek. Másképpen, légüres térből pottyán néhány életdarabka a meglepett sorstárs ölébe, a későbbiekhez hozzáilleszthetetlenül. Katonás léptekre figyelt fel. Zelenkáné fintorodott elő. Jelentem alászan, mondta, feltehetően leányos pukedlit utánozva. Persze ez teljesen lehetetlen. Z. több év-tizede halott. Zelenkáné örökké él. Jelenleg is Maca nénit cipelte hóna alatt. Maca néni is örökké él. Bár ő krónikus magas vérnyomásban szenvedett. Egy, a szalonunkban gyakori vendéghez, Bódi Bácsihoz, jól konzervált huszázredeshez kötődött titkos esetleg törvényes? házassággal vagy csupán érzelmi szálakkal. Zelenkáné leftymálta Maca nénit. Féken tartott gondolatvilágában becsmérőlen nyilatkozott róla, hogy öreglány, meddig tengeted még nyavalyás életedet. A valóságban azonban ilyen kijelentést soha nem merészt tenni. Maca néniből annyi tiszteletre méltó törékenység áradt, hogy róla az ilyen durva szavak ügyis leperegtek.

Mielőtt Zelenkáné átmenetileg hozzánk költözött, kéményseprő özvegye, s előkelő budai szanatórium főmadámja volt. Nálunk a szobalányok és szakácsnők rémeként mindössze tizennyolc évig maradt. Mi, öcsém-mel együtt úgy gondoltuk, hogy anyánk az úrnő. Erre abból következtettünk, hogy neki, szépségét dicsérve minduntalan kezét csókolta. Legszívesebben szájon csókolta volna, de jelenlétünkben valahogy türtőztette magát. Pedig erre semmi szüksége nem volt, mert a bonyolultabb dolgok áttekintéséhez vagy megértéséhez halvány segédfogalommal sem rendelkezünk. A tényleges hatalmat azonban bizonyos fogaskereknek átkénthetetlen működésének következtében ő képviselte a bibliát nélkülöző meggyőző erőre nem is támaszkodva. Egy virtuális emlék egyre határozottabb körvonalakkal toppan elem. Az ördögöröm csárda felé meneteltünk. Zelenkáné volt a csapatkapitány, öcsém a sereghajtó. Megszomjaztam, kapok málnaszörpöt vagy nem kapok, üvöltöttem hisztérikusan. Kapsz a fedjebre, zendült basszushangon. Olyan volt, mint az Úr hangja. Elcsendesedtem. Diákkorom ájtatos képe vi-gyorgott rám. Aztán rájöttem, nincs Isten. Ezzel hihetetlen felelősség zúdult a nyakamba. Ráébredtem, ezen túl másokra is nekem kell vigyáznom.

A járda túloldalán valami vagy valaki túsarkon el-suhant. Egy lány, aki mögött nincs árnyék. Háta mögött csak a testem. A fehér almavirág, akit mindig is kerestem. De mi köze ennek a jelenhez? A jelennek nincs igazságérzete sem a múlthoz, sem a jövőhöz. Ez a találkozás sehova sem tartozik. De mégis, mintha a most telkén barangolna. Mihály belesüppedt a hangulatába. Feltörte a cipő a lábát, nem fáj! Dehogynem, blólintott a lány, s felsőhajtott. Akkor magát halálíg védelmezni kell.

Ettől kezdve bábszínház hangon beszélgettek, mint Vitéz Mihály és Tündér Ilona. Ennek hanglejtését, udvarlási formáit gyerekkoromból, a „Volt egyszer egy állatkert” színhelyéről merítettem. Valamelyik pavilonjában, pálma- vagy elefántházában működött egy üvegkalitkában megtekinthető parányi bábszínház. Közelről nem, csak tisztas távolságból lehetett becsér-készni. Szerencse kellett hozzá, mert nem volt pontos műsoridő. Itt páholta Vitéz Mihály vagy nyakazta le

éles szabályájával a boszorkányokat. Máskor meg Tündér Ilonát dédelgette az ölében.

Az ég ekkor váratlanul forgószállt kavart, és a sivatagba sodorta mindkettőjüket. Üvöltő tevéktől körülve-a homokba kuporodtak. A tevéknek habzott a szája, testükből ömlött a vér. Előbb csak ők bömböltek, később a lány is. Minden jóra fordul majd, reménykedett Mihály. De hát csoda nincs! Visította egy kétpupú. Szörös nyel-vét rám öltögette a leggonoszabb nőtény.

Igyekeztem másra terelni a szót. Szanatóriumi élményeim-mel hozakodtam elő. A társalgóban, amely játék-szobának is szolgált, öreg házaspár sakkozott. Megdöb-bentett, hogy rosszul van felállítva a tábla, ők meg nyu-godtan tovább játszanak. A királynő megtartja színét, kezdtem indulatosan a kioktató penitenciát. Értetlenül meredtek rám. Hagyja csak, ötven éve játszunk együtt. Én világossal, ő sötéttel. Soha nem veszeksünk. Ő a jobb játékos, még soha nem sikerült nyernem. Hát így nem lehet, ellenkeztem. Hagyja csak, ismételték közös erő-vel. A mi szabályunk a szeretet és a békesség. A királynő ... Hagyja csak! Nekünk is játszani kellett volna. A báb-színházi hang nem elég. De mi nem értünk rá. Mi a gyön-géknek, a tehetetleneknek tartoztunk felelősséggel. Mert az ész ezt parancsolta? De mi jögon írhat elő bár-milyen magatartásformát az ész, amely a jelennel és a jövővel szemben is felelőtlen? Nem képes különbséget tenni külső és belső idő között. Játékszobába süppedt konok öregeknek töpreng a helyett, hogy a soron követ-kezőt fontolgtatná. Sajnos ez se biztató, se örömet adó.

Utolsó üzenete annak a lánynak az almavirágnak, könyörgő zokogással torzult: a tudómba és a szívembe szúrnak, hogy lecsapolják onnan a fölösleges folyadé-kot. Nem tudsz segíteni? Ne félj, fogom a kisujjadat.

Mihály az időközben kerekelt oldott Zelenkánét ke-reste. Halló! Kiáltott egy szívárványt rejtegető felhő felé. Tulajdonképpen azt se tudom, annak idején te-gettük vagy magáztuk egymást. Úgyse számít. Maga mindenbe be volt avatva: Az összes kulcsok őrzője volt. Biztosan arra is emlékszik, hogy szüleim óhajára a Te-ológiai Társaság titkára részletes horoszkópot készí-tett rólam. Az egyetlen példánya szórén szállán eltűnt. Néhány nyugtalanító oldala azóta is kísért. Felejte-tetlenek. Nem lesznek csak szellemi utódaim. Marha-ság! Hiszen fiam született. Igaz, ötvenes korában lelök-ték, vagy leesett a 6-os villamosról. De élt addig, amed-dig. Északon keresi a szerencsét. Külföldre távozik, vagy száműzik. Túl egzotikus megfogalmazás ez egy más, békés hátterű világban. Viszont az a jövendőlés már első házasságomnál borzongató fenyegetésként hatott. Második feleségem beteges, rossz természetű. És hasztalan kerestem vigasztalást a költőnél, hogy min-den szerelem kicsit hihetetlen, mint a kaktuszon nyíló rózsza, ha elhiszi, hogy a tüskével, röggel, gyökérrel vívott harcnak a szírom nem adósa. Legenda inkább, mint valóság. Olyan, mint mikor kapár szárnálkül, levételen, harmatért illatoznak a bimbók. Én már az első nászt örök násznak terveztem, összerendeztem a jövő fenye-getésétől, s aggódón vizsgáltam a szeretett társat, aki-től eszembe sem volt elválni. Az meg, hogy más meg-gondolások is léteznek, meg sem fordult a fejemben. Elhamarkodottan túlélhetetlennek minősítettük szá-mos ismerősrünket. Elsősorban természetesen anyán-kat, talán azért is, mert oly ritkán, csak ünnepnapokon vagy intézeti szünetkor láttuk. Zelenkánéval és Maca nénival már nem tettünk ilyen kivételt, de például Tusikával igen. A pezsgőgyár kifutólánya volt, és or-mótlan alakijával inkább Tuskónak kellett volna becéz-ni, a családi színielőadásaink egyik főszereplője volt. Ő játszotta a szamarat. Húsos ajka fölé bajuszt ragasz-tunk, szájaiba cseréppipát dugtunk. Öcsém, aki a ju-hászt alakította, bajusztalanul és pipátlanul rajta lova-golt. Zelenkáné előadásainkban nem szerepelt. Senki nem mert volna a hátára kapaszkodni.

Mihály jobb lábszára kelletlenül megrándult. Tétován elindult. Egy ház előtt, amely a volt lakására emlékez-tette, megállt. A lompos fekete kutya most is ott vára-koztak, de nem ugattak. Valamit sugdostak egymásnak. A szájmögzésükből megfejthető volt a mondanivalójuk. Az egyik azt súgta, skizofrénia. A másik, tudathasadás. Figyelmeztetnő, titkolózásra intőn pofájuk elé emelték mancsukat. Martin du Garde negyvenévesen kijelentet-te, nincs Isten, és mindenkit arra intett, ha netán ezt ké-sőbb visszavonja, ne a szenilis vénembernek higgyenek, hanem, annak, amit most mondott. Einstein és Newton viszont nem a zsenialitásuk építette kőtelhágcsóba ka-paszkodtak, hanem ösztövétség istenek szakállába. Ez elgondolkoztató. Kóbor apácák beszéde, legyintett Mi-hály. A közeledő csend felé fordult, amely egynegyedes szünetjelekkel halkult el. Falsnak és sejtelmesnek tűnt egyszerre. Aztán elcsőtétült. Minden a gyász színébe ol-vadt, házak, állatok, gondolatok. Az ég megdördült. Te rohadtt picis! Ordították a tevék a beláthatatlan messze-ségből. Mihály szíve összeszorult. De hiszen én férfi va-gyok! Na és? Röhhögték a tevék. Lassan mégis megvir-radt. A hajnal szelíd női hang köszöntötte: „Valamikor nagyon szerettelek”. Élet Mihály elmosolyodott.

Sokáig töprengtem a koszorúmrá írandó szövegen. Jókedvemben már asszonykorában is vidám nevekkal ajándékoztam meg a lányt. Az „Isten veled, Kökörcsin”-t választottam. Most már csak ezt ismételgettem.

JELEEN SZÁMUNK KÉPEIHEZ

Keresztutak, transzparenciák

Vannak helyzetek, amikor a tárgyak, melyek-ke kapcsolatba kerülünk valamikor, új és más jelentőséget kapnak az életünkben, mint amivel addig rendelkeztek. Így vagyok én azzal a kis pla-kettel, mely különböző más, és különböző fontos-ságú díjak, kitüntetések szomszédságában, azok-kal együtt porosodik a polcomon. Egy kis plakett-szoborról van szó, lapos szürke kő, rajta gömböly-ded barnás-pirosas kavics. A fiatallembert, aki ma-gánfigyelmességéből készítette el és adta át a díjat a szigligeti Alkotóház belső bajnokságán legtöbb gólt elért írónak, **Szirányi Istvánnak** hívják.

Szirányi István viszont akkor is tudott, azóta is tud valamit, illetve egyre többet tud, festeni, fes-tőszemmel látni a világot. Mert ő a jellegzetesen reneszánsz-fogantatású alkotókhoz tartozik, ab-ban az értelemben, hogy sokféle tehetség mun-kál, tusakodik, termékenyíti meg egymást művé-szi létezésében. Festő, grafikus, fotóművész, pla-káttervező, könyvművész, kompjütergrafikus, – hogy csak néhányat emeljek ki a hajlamok és im-már beteljesített lehetőségek közül. Természete-sen, ezek valamennyien munkálnak és művelőd-nek külön-külön is, önálló képkalkító erőkként az oeuvre-ben, de azt gondolom, számunkra az egy-szerre-hatásuk és létezhetőségük a lényegesebb. Hiszen, egy-egy összetettebb kompozíció megal-kotásánál valamennyi birtokba vett és belakott terület tapasztalata fölmerül a beteljesítés útja-ként és lehetőségeként.

Eltűnődhetünk a történelemben föltalálható tá-volságok találkozásáról, két ország, a kiállítási helyszín és az alkotói élettér távolságáról, vagy inkább e kettő közelségéről, illetve a kettő időben-korokban föllett távolságának közelítéséről, mint a művészi munka egyik lehetséges céljáról; a meg-ragadható és a megragadott, téma és mű, kiindu-lási pont és befejezettségi érzet közötti távolsá-gokról és közelségekről...

Avagy, mostani bemutatkozásának központi té-májánál maradva még mindig, természet és em-ber, lélek és természet távolságáról, közelségéről, egybeolvadási kísérletéről és elkülönülési kény-szeréről is eltűnődhetünk.

Mert **Szirányi István** műveinek megközelítési le-hetősége számomra leginkább a *tűnődés*. Az el-tűnődés, a filozofálgatás üres és telítődésre vágyó nyugalma – természetesen a jó értelmében hasz-nálom az üres szót –, a lehetőségek számbavétele és egybehordása. Azért is szeretem ezeket a mun-kákat, mert nem verbalizált a mélységük, nem tá-madnak és okoskodnak a manapság oly gyakran tapasztalható intellektuális túlbuzgósággal és nagy-képűséggel – amit hordoznak magukban, nem ad-ják ingyen és könnyen, de nem is hivalkodnak vele.

Szirányi István képeit szemlélve megmutatkozik a képtérben valami, amit leginkább a technika és fes-tői tudás terminológiájával írhatunk le vagy körül, de minden megmutatkozó mögött ott húzódik va-lami más, valami teljesebb és a teljesség felé törőbb. Így válik a talány a művészi forma hordozottjává, tartalmává, élményévé.

Még akkor is így érzem, ha legtöbbször határo-zott és erős vonalakkal, átlókkal és metszéspon-tokkal adja, előlegezi meg számomra a befogadás-hoz választható legjobb vagy legcélravezetőbb irányt a művész. Képtereit elsősorban a rétege-zettség, illetve az abból eredő transzparencia, át-derengés, a felületek egymáson átlátszósága jel-lemzi. Ugyanakkor ez a formai megmutatkozás az értelmezés és/vagy megragadás bonyolultabb fo-lyamatait igényli, hívja ki magának.

Leggyorszerűbb ezt a *Titkos tasakok* című mun-kán érzékeltetni, ahol is mintegy régi katonai bo-rítékból csúsznak ki a régi katonai fotók, velük a világháborús idők, parancsszavak, felszakadó ha-zavágyódások, halálfélelmek és vágyak – élmény-és érzékszinten.

De főlemlíthetnénk a *Bartók-hommage*-okat is, melyeken fotógrafikai eszközökkel teremti meg Szirányi a képmélységeket, velük az idő és zene közös nagy mítoszát. Az inspirációt a Bartók-vi-lágba belépéshez feltehetően a zeneszerző szü-letésének 100. évfordulója és az a körül kínálkozó lehetőségek adták – egészen pontosan egy miskol-ci tematikus pályázat –, de a haladás irányát már nyilvánvalóan a bartóki zene határozta meg, ahol a rétegek, az itt látható munkák világában lezajló folyamatokhoz hasonlóan, szüntelen átcsúsznak egymásba, illetve átengedik magukon egymást.

De ugyanezeket a jegyeket vélhetjük felfedezni a *Keresztutak* színtanyomatain is, melyeken a felü-letek és témák szintén átengedik magukon egy-mást; sáman- és modern kultúrák, hitek rétegei de-rengenek össze, illetve csúsznak szét itt, akárcsak a római élményből származó *S.P.Q.R.* (Senatus Populusque Romanus) sorozatban, melynek képe-

Szirányi István: Nude

in római, elsősorban Borrominihez fűződő élmé-nyeit fogalmazza meg önmaga számára az alkotó, erőteljes szerepet adva a fotóművész látószögének – illetve a gesztusnak, ahogy Borromini világát huszonegyedik századi művész a magáéba emeli, illetve a magáéhoz hasonítja.

Az *Erdőkerülő* és a *Favágó* szerigráfiai a festő természetélményét állítják az alkotások centru-mába, csakúgy az *Orálkép*, mely absztraktabb él-ménykezelésével hívja fel magára a figyelmet.

Külön világot képvisel két képpáros, egyik a li-tográfia-, azaz a könyomat-, másik a színes tusrajz-technika adottságait/lehetőségeit használja fel.

A *fa halála* sorozat, azon ritka pillanatok lehe-tőségével ajándékozza meg a szemlélőt, amikor pontos történetet tud a látvány mögé helyezni. A téma Szigligeten, feltehetőleg az alkotóház rop-pant kertjében kidőlt hatalmas bükkfa, a közvet-len inspiráció pedig költő kortárs, Ágh István ver-se, aki a festővel egy időben éli át, figyeli-szemlé-li a fa tragédiáját, vagy talán csak a természetben bekövetkező sors-beteljesedését. A fa haldoklásá-nak, illetve meghalásának a szemlélőben kialaku-ló érzetét nagy tónusokkal, erős gesztusokkal és színekkel transzponálja a képekbe az alkotó, fi-nom gesztusokkal ötvözve költészetet és emberi vívódást.

Szirányi István sokféle tapasztalattal és szakmai tudással mélyülő életművet görget maga előtt. Tu-datosság és ösztönösség, szakmai fegyelem és köl-tői érzékenység szonázásai-taszításai között alkot.

A *Távol és közel* címmel Unterwart/Alsóőrött meg-rendezett kiállítás megnyitó méltatásának rövidített vál-tozata.

ZALÁN TIBOR

Böröndi Lajos

és bocsásd meg a mi vétkeinket...

amikor belehúzzák a gödörbe a testet
amikor a túlérrett szőlőszemek

megrepednek
amikor farkasszemet néz egymással

áldozat és tettes

amikor következmények nélkül helyet

cserélhetnek

amikor megnyírnak fürdőbe majd a

gázba visznek

amikor visszafordul még és a lencsébe

néz a gyermek

amikor a beszervezettek spiclinek

beszerveznek

amikor ezért később arcul köpnek

amikor a ruszlik szétlövik Budapestet

amikor magyarul szólalsz meg az utcán

és leütnek

amikor nevet keresnek a vérben fürdő

tereknek

amikor egy falunyi népet a géppisztolyok

elé terelnek

amikor az üszkös házak között

lefényképeszkednek

amikor heréidet pépesre verik és

levizelnek

amikor összedrótozott kézzel a gödörbe

löknek

amikor sírodon gaz nő s rajta lovat legel-

tetnek

amikor vége nincsen a győtrelemnek

ez is európa

Írások az emigrációban

Kovács Imre: Virtuális Magyarország. Politikai írások 1948-1980. Válogatta, szerkesztette, az utószót írta és a jegyzeteket készítette: Szabó A. Ferenc. Budapest, 2005. Magyar Napló Kiadó, 279 old.

A XX. századi magyar progresszió – mily sokat használt kifejezés egykoron – egyik ismert(?) személyisége volt a falukutató, szociológus, politikus, közgazdász Kovács Imre. S hogy miért a kérdőjel mégis a neve mögött (ha csak zárójelben is)? Mert kényszerű migrációja – 1947 – után Magyarországon az elhallgatás jutott neki osztályrészül. Mindössze szűk szakmai körök tagjai – szociológusok, történészek, irodalmárok – olvasták/olvashatták az 1945 előtt, illetve az 1945 és 1947 között keletkezett írásait, azon írásokat, amelyek a két világháború közti Magyarország társadalomtörténetének, társadalmi viszonyainak a megismeréséhez elengedhetetlenek.

Kovács Imre alig huszonegy-néhány évesen már olyan – a két világháború közti Magyarországon meghatározó – folyóiratokban publikált mint a Magyar Szemle, a Válasz, a Kelet Népe...

A vidéki református családból származó, tanulmányait nehéz anyagi körülmények között folytató Kovács Imre a fiatal népi írók, szociológusok, értelmiségiek által létrehozott Nemzeti Parasztpárt egyik meghatározó személyisége lett. 1944-ben aktív résztvevője a német-, illetve/és nyilasellenes mozgalmaknak – korábban a Néma forradalom című munkájáért fogház-büntetésre ítélt "vádolt" – 1945-ben rövid ideig szovjet "hadifogoly" és meghatározó alakja a társadalmi átalakulás lázában égő új Magyarország politikai életének.

Kovács Imre azonban nagyon gyorsan felismerte, hogy az ú.n. demokratikus pártokat a Magyar Kommunista Párt csak ki- és felhasználja célja - a hatalom teljes birtoklása – érdekében.

Ő egy nyugati típusú demokrácia felépítésében hitt és remélte annak megvalósulását, melyben a magyar vidéknek, a magyar parasztságnak meghatározó szerep jut(hat). 1947 augusztusa után – az ú.n. "kékcédulás" országgyűlési választásokat követően – egyértelművé vált, hogy ez az elképzelés csak álom marad. A sztálini Szovjetunió és annak magyarországi helytartói másként látták Magyarország jövőjét.

Kovács Imre látva a magyarországi helyzet kilátástalanságát az emigrációt választotta. 1947-

től kezdődően távol élt hazájától. Előbb Svájcban (1947-1949) majd az Amerikai Egyesült Államokban (1949–1980) élt és dolgozott. Amikor néhány, fizikai munkával eltöltött esztendő után a Szabad Európa Rádió munkatársa lett, nagyobb lehetősége nyílt a publikációs tevékenységre. A nyugati magyar emigráció egyik legtöbbet publikáló alakja lett. Írásai főleg a magyarországi helyzettel foglalkoztak, de kitért az európai – azon belül is a közép-európai – viszonyok elemzésére is, hiszen jól tudta, hogy a magyar valóság mindig is a nagy összefüggések alakulásának a következménye volt a történelem folyamán.

Kovács Imre írásainak döntő többsége a Látóhatár, illetve annak "utóda" az Új Látóhatár hasábjain jelent meg, de szerzője volt többek között a Nyugati Hírnöknek, az Irodalmi Újságnak és számos nyugati magyar havilapnak, folyóiratnak is.

A Magyar Napló Kiadó jóvoltából megjelent kötetben összegyűjtött írásai – melyek munkásságának csak részéről adnak képet – a Politikai írások 1948–1980 alcímet viselik. A kötet szerkesztője – a Kovács Imre munkásságát jól ismerő Szabó A. Ferenc, – a jelzett időszak általa legfontosabbnak vélt írásait gyűjtötte egybe. A válogatás elvei számomra egyértelművé teszik, hogy a kötetből a politikus Kovács Imre arcképe bontakozik ki, azé a Kovács Imréé, aki az emigráció éveiben is alapos és tájékozott volt a magyar és az európai valóságban.

Kérdés, hogy ezen írásoknak, illetve azok közreadásának mi a jelentősége? Szükséges / volt/-e azoknak az 1990 után új útra lépett Magyarországon a közreadása?

Magam úgy vélem, hogy igen. Gondoljunk csak bele: a közel fél évszázad alatt hány generáció nőtt fel Magyarországon amelynek tagjai közül sokan nem is hallották/hallhatták Kovács Imre nevét, nem találkozhattak íásaival. Pedig Kovács Imre írásai fontos írások. Az 1945 előtt készült tanulmányok, könyvek ugyanúgy, mint a kényszerű emigrációban írottak. Kovács Imre hazájától távol is minden esetben annak a sorával foglalkozva, íásaival a megoldás lehetőségét kereste és remélte Európa szovjet uralom alatt álló részének, így Magyarországnak is a felszabadulását.

Ötvenhat képekben

Az ötvenhatos magyar forradalom ötvenedik évfordulója alkalmából kiadott emlékező kötet olyan korabeli fényképfelvételeket közöl, amelyeket a budapesti Történeti Levéltár őriz. A válogatást *Müller Rolf és Sümegi György* végezte. Felelős kiadóként az említett levéltár igazgatója, *Gyarmati György* jegyzi a kiadványt, amelynek hibátlan szövege a szövegszerkesztésben már eddig is maradó érdemeket szerzett, s *Varga Katalin* történész érdeme.

Az anyagot ismertető bevezetőjében *Sümegi György* részletes felvilágosítást ad a levéltár ötvenhatos fényképeiről, valamint arról az immár több évtizedes gyűjtő, rendező és megőrző munkáról, amelynek az volt a célja, hogy a forradalom eseményeiről minél gazdagabb képanyag álljon össze és maradjon fenn.

A Történeti Levéltár nagy anyagismerettel világos, áttekinthető rendszerben őrzi a forradalommal kapcsolatos írott és fényképezett anyagokat, forrásértékű dokumentumokat. A kutatás és megőrzés szempontjairól, menetéről és az anyag méreteiről az olvasó beható és könnyen érthető tájékoztatást kap. Nem csak a gyűjtés, megőrzés és feldolgozás menetéről, de annak eredményeiről is használhatóságáról is. A gyűjtött anyag úgynevezett dossziékban kap helyet, olyan rendszerben, amely könnyen áttekinthető és kezelhető.

A forradalmi írott és képi, valamint hangdokumentumok gyűjtése nyomban a forradalmi események lezajlása után kezdődött, részben tudományos és nemzeti önismereti szempontból, de a forradalmat leverő hatalom abbéli önös érdekéből is, hogy a politikai megtorláshoz szükséges kellő ismeretekkel rendelkezék. A gyűjtött anyagból könnyen kideríthető volt a forradalmi események résztvevőinek kiléte, szerepe és tette, amit az újból hatalomra került kommunista uralgó rend gondolkodás nélkül használt a maga javára. Az írott, a képi és hangdokumentumok megmentése azonban nemzeti érdekét is szolgált. Annak bizonyítékául, hogy a forradalom igaz ügyért robbant ki. És nemes célt is szolgált, a nemzet szabadságát, önrendelkezését, a demokrácia és jogállamiság kivívását.

A bevezető tanulmány arra is kitér, hogyan jutottak a büntető akciókat kezdeményező és végrehajtó hatóságok keresett fényképfelvételek birtokába. A gyanúsítottaknál tartott házkutatások során sok fényképet is találtak, amelyeket minden esetben nyomban lefoglaltak. A hivatásos fotósok anyagai is birtokukba kerültek. Azonnal elkobozták őket. Ezeket nem

csak a forradalom résztvevői ellen indított perekben használták fel, de később is, amikor valamilyen okból igénybevételeük haszonnal kecsegtetett.

A fényképekről *Müller Rolf* ad tájékoztatást. Ezekkel - mint írja - „*szeretnénk felhívni a figyelmet közelmúltunk sajtós és mindez ideig kevésbé kiaknázott történeti forráscsoportjára. ... Kizárólag a Történeti Levéltár '56-os fotóira támaszkodtunk. Így kerültek a válogatásba a forradalom utáni nyomozati eljárások során lefoglalt felvételek, amelyek részben magánszemélyek tulajdonát képezték. ... Munkánkat nehezítette, hogy a politikai rendőrség az általa használt/lefoglalt fotókat csak ritkán adta meg. "Mindezek ellenére úgy tetszik, sikerült hi-telessé tenni a fényképeket.*

A kötet 119 felvételt tartalmaz. Nagyrészt olyanokat, amelyek ritkaságszámba mennek még az olyan olvasónak, illetve nézőnek is, akik sok hazai és külföldi ötvenhatos felvételt látott már. E cikk szerzője is ilyennek képeli magát. A kötet sok újdonságot jelent, nem a témákat, sokkal inkább képi látásmódját és eredményét illetően. Valamint ismertté vált néhány fotográfus, aki igazán jó képeket készített. Tudtam például a svájci *Saáry Éva* író, fotográfus tevékenységéről, láttam is több munkáját, most örömmel töltött el, hogy a Történeti Levéltárnak felajánlott ötvenhatos témájú felvételeiből egy e kötetben is szerepel.

A képeket szemlélve feltűnt, hogy számos felvételen az emberek nem előlről, hanem hátulról láthatók. Az érdeklődő szem és figyelem eleve nem feléjük, hanem az esemény, helyszín vagy környezet felé fordul. Vajon csak én láttam így, vagy a fényképező valamilyen szándéka, nevezetesen óvatossága húzódtott meg mögötte? Az talán, hogy tudatában megjelenhetett annak a gyanúnak és feltételezhető veszélynek az árnyéka, hogy baj és ártalom fakadhat a forradalmi eseményekben való részvételből? És ebben az esetben jó, ha homályban marad, ki mindenki vett részt benne? Aminthogy később, a bukás után olykor elő is fordult, hogy forradalmi események résztvevőit ilyen felvételekről azonosítottak.

Fényképek 1956, írta és összeállította Muller Rolf és Sümegi György. Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltára, Budapest 2006.

BORBÁNDI GYULA

Ezt ő már nem érthette meg. Halála előtt egy esztendővel, 1979-ben megjelent könyvének címe Magyarország két megszállása. A Magyarország megszabadulása/felszabadulása – a recenziens önkényesen kiöltött könyvcíme – már nem készülhetett el. Hatvanhét esztendő korában Kovács Imre elhunyt. Ha még tíz esztendő adatik a számára az életből, akkor egy másik Magyarország születését is megérthette volna s valószínűleg sokak számára elgondolkodtatóak lehettek volna Borbándi Gyula – a nyugati magyar emigráció történetének legalaposabb ismerője – 1989-ben írott sorai: "Kovács Imre az emigrációba került politikusok között nemcsak arról volt ismert, hogy mindenki másnál nagyobb figyelemmel kísérte a világpolitika és a kelet-közép-európai közállapotok alakulását, hanem arról is, hogy bele tudta élni magát a nyugati, elsősorban az amerikai államférfiak és politikusok gondolkodásmódjába, annak alapján és a nyugati nyelvhasználat tekintetbe vételével fogalmazta meg a maga mondanivalóját. A halála után bekövetkezett magyarországi változásokat előrelátni nem lehetett, de az valószínűnek tetszett, hogyha bekövetkeznek olyan állapotok, amelyekben emigráns politikusok iránt érdeklődés mutatkozik Magyarországon, azok között tárgyszerű, józansága és realitásérzéke miatt Kovács Imre – előkelő helyen – mindenképp ott lesz."

Kovács Imre halála miatt nem lehetett ott, ahogy mások más okok miatt nem. Hogy miért? Talán egyszer erre is megkapjuk majd a választ. S ezen válasz megértéséhez, elfogadásához is jó, ha elolvassuk Kovács Imre kötetbe gyűjtött írásait. Érdemes olvasni azokat! S megértésükhöz, a korban való elhelyezésükhöz hasznos segítséget nyújt Szabó A. Ferenc utószava, illetve jegyzetei.

E kötettel a Magyar Napló immáron a második Kovács Imre válogatást adta közre (2003-ban, ugyancsak Szabó A. Ferenc szerkesztésében jelent meg Kovács Imre: Tanulmányok 1935–1947 című kötete) és csak remélni lehet, hogy lesz még újabb kötet is, mert Kovács Imre munkássága nem szabad, hogy a feledés homályába vesszék. Nagyobb érték az annál!

SAKÁLY SÁNDOR

S. Csoma János

Megboldogult Bella Pistának

*szítál a köd, pereg,
szürkehályog a táj
szutykos géz sebeden
az sem fontos, ha fáj
ködöt ködöl a köd
fa tested kérgesül
nem zöldell soha már;
álldogál tétlenül*

FELHÍVÁS

Az 1956-os forradalom 50. évfordulójára az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége a Collegium Hungaricummal közösen kiállítást rendez. A kiállítás egyrészt felidéz a forradalom eseményeit, másrészt – főszállal – a menekülést, fogadtatást, a táboréletet, a kivándorlást, az Ausztriában maradtak kialakuló életét mutatja be. Bemutatásra kerülnek a menekült diákok iskoláikkal, a munkásifjúság, ill. valamennyi társadalmi csoport sorsának alakulása az Ausztriába való beilleszkedésig. A kulturális életet az újonnan alakult egyesületeken keresztül jeleníti meg a kiállítás.

Kérünk mindenkit, aki – különösen a kezdeti időből - megőrzött dokumentumokat, fényképeket, használati tárgyakat, ruhadarabokat, az akkori könyv- és újságkiadás termékeit, jelentkezzen a Központi Szövetség címén: Zentralverband Ungarischer Vereine und Organisationen in Österreich, A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I, tel./fax: 0043 1/532 60-48 vagy 49; e-mail: Zentralverband@aon.at.

Minden a kiállítás céljaira rendelkezésre bocsátott tárgyat átvételi elismervény ellenében a kiállítás tartamára kölcsönbe átvesszünk, majd pedig visszaszolgáltatjuk a tulajdonosoknak.

Köszönettel: a vezetőség

ÚJ KÖNYVEK

Dr. BEZERÉDJ Zoltán: Album 50. Életutam-Dokumentáció. Meine Lebensweg-Dokumentation 1956 – 2006, Bezerédj-Archivum 1956-2006;

CSIKVÁRY István: Emlékeim 1956 – 2006. Székesfehérvár 2006, 208 old.;

GÖMÖRI György: Az én forradalmam. Emlékezések és írások az 1956-os forradalomról. Pont Kiadó, Budapest 2006, 201 old.;

HATÁR Győző: Plasztikzacskó, új versek. Széphalom Könyvműhely, Budapest 2006, 263 old.;

JÓKAI Anna: A mérleg nyelve III., Jókai Anna életműkiadása. Széphalom Könyvműhely, Budapest 2006, 109 old.;

KARÁCSONY Sándor: A könyvek lelke (irodalmi nevelés). 2. kiadás, Széphalom Könyvműhely, Budapest 2006, 359 old.;

MARAFKÓ László: Búcsúregény. Széphalom Könyvműhely 2006, 125 old.;

NÉMETH László: A mítosz emlíőin. Írások a világirodalomról I. Magyar Napló, Budapest 2006, 380 old.;

NOVÁL Valentin: Magyar rulett, elbeszélések. Széphalom Könyvműhely, Budapest 2006, 156 old.;

PALLAI Péter – Sárközi Máttyás: A szabadság hullámhosszán. Helikon, Budapest 2006, 287 old.;

SÁRÁNDY József: Birtokviszony. Versek. Barabicum Könyvműhely, Karcag 2006, 120 old.;

VÁRDY Béla – VÁRDI HUSZAR Ágnes: Újvilági küdelmek. Az amerikai magyarság élete és az óhaza. Bundus, Budapest 2005, 370 old.;

BÉCSI NAPLÓ

AZ AUSZTRIAI MAGYAROK LAPJA

Kiadja az Ausztriai Magyar Egyesületek és Szervezetek Központi Szövetsége

Levelezési cím: A-1011 Wien, Postfach 358. Web: www.fkkk.tvn.hu/beansnaplo

Tel./Fax: 00 43 1 532 60 49 E-mail: becsi-naplo@aon.at

Zweimonatsblatt der Ungarn in Österreich.

Eigentümer, Herausgeber, Hersteller und Verleger: Zentralverband Ungarischer Vereine u. Organisationen in Österreich. A-1010 Wien, Schwedenplatz 2/I/8.

SZERKESZTŐ BIZOTTSÁG:

Borbándi Gyula (München), Gömöri György (Cambridge), K. Lengyel Zsolt (München), Monoszló Dezső (Bécs), Pomogáts Béla (Budapest), Sárközi Máttyás (London), Sulyok Vince (Oslo), Szabó A. Ferenc (Budapest), Szakály Sándor (Budapest).

SZERKESZTŐSÉG:

Benyák Mária, Böröndi Lajos, S. Csoma János, Deák Ernő (főszerkesztő), Kántás János, Radics Éva, Szemerédi Tibor, Varga Sándor.

GRAFIKAI SZERKESZTŐ: Uzsák Zoltán

GAZDASÁGI INTÉZŐ: Deák Sonja

BANKKONTO: 004-46793, BLZ: 20111, Erste Bank der oesterreichischen Sparkassen AG., Hauptanstalt A-1010 Wien, Graben 21. IBAN: AT572011100000446793

ELŐFIZETÉS egy évre: Ausztriában 9 Euro, Magyarországon 900,- Ft, Németországban és a többi EU-államokban 13,60 Euro, vagy annak megfelelő összeg: Svájcban 22,- Sfr. Amerikában, Kanadában, Dél-Amerikában és Ausztráliában (légipostával) 22,- US dollár (24,40 Euro).

TERJESZTŐINK:

Amerikában: Szakács Ervin, 1041 Capri Isles Bul. #228, Venice, FL 34292. Tel.: 941 483 4465 **Angliában:** Hungarian Book Agency, P.O.B 1956, Durham DH1 2GA.

Hollandiában: Dr. Piri Zoltán. Croeselaan 254. NL-3521 CL Utrecht. E-mail: pirizoltan@hotmail.com **Kanadában:** Pannonia Books Ltd., 472 Bloor St. W. 2nd floor, Toronto, Ontario M5S 1X8.

Magyarországon: Librotade Kft., H-1656, P. O. B. 126, H-1173, Budapest, Pesti út 237. Bank folyószámla: KHB Rt. 10402166-21638181-00000000.

Németországban: ANTON-Verlag, Szutrély Beatrix, Grünewalder Str. 55, D-42657 Solingen, Stadtspar-kasse Solingen, BLZ 342 50000, Kt 515 8886. **Svájcban:** Laczkó Zsuzsanna Éva, Höglstr. 53, CH-R600 Dübendorf. Bank folyószámla: Züricher Kantonalbank 8600 Dübendorf, Konto: 1140-0043.177

Svédországban: Szöllősi Antal, S-127 24 Skärholmen, Box 176. Postagi-ro Nr.: 756987-4.

Névvél vagy betűjellel megjelent cikkekről szerzőik felelnek és nem feltétlenül fejezik ki a szerkesztőség véleményét. Kéziratokat nem őrzünk meg és nem küldünk vissza.

Gefördert aus Mitteln der Volksgruppenförderung

Lapunkat támogatja az Illyés Közalapítvány

Druck: ALWA & DEIL Druckerei Ges. m. h. H. A-1140 Wien, Sturzgasse 1a